

Utgiftsprognos för budgetåren 2024–2027

Februari 2024

Vårt diarienummer: FK 2024/001034
Upplysningar: Renée Blomberg
Områdeschef Prognos
renee.blomberg@fk.se
Webbplats: www.fk.se

Förord

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2024 ska Försäkringskassan senast den 5 februari 2024 redovisa utgiftsprognoser för åren 2024–2027 för samtliga anslag och anslagposter. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten. Denna rapport är svar på regeringsuppdraget och lämnas genom inrapportering till Regeringskansliets och myndigheternas gemensamma statsbudgetsystem Hermes.

Rapporten omfattar dels prognoser för förmånerna inom Försäkringskassans ansvarsområde, dels prognoser för Försäkringskassans förvaltningsanslag. Samtliga belopp i rapporten är angivna i löpande priser.

Prognoser är nästan alltid osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser och om reglerna för förmånen ändras. I prognoserna i denna rapport har hänsyn tagits till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Aviserade regeländringar utan lagförslag är dock inte beaktade då det saknas detaljerade underlag för att utföra beräkningarna. I denna rapport har utfall till och med december 2023 använts till prognoserna.

Innehåll

Sammanfattning	4
Utvecklingen inom olika försäkringsområden	5

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....14

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd.....	14
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård.....	18
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	21
4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	25
4:4 Kostnader för statlig assistansersättning.....	28

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning37

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.....	37
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.....	62
1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning.....	74
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	79
1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	82
1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen.....	85
1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader	94
2:1 Förvaltningsmedel	96

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn99

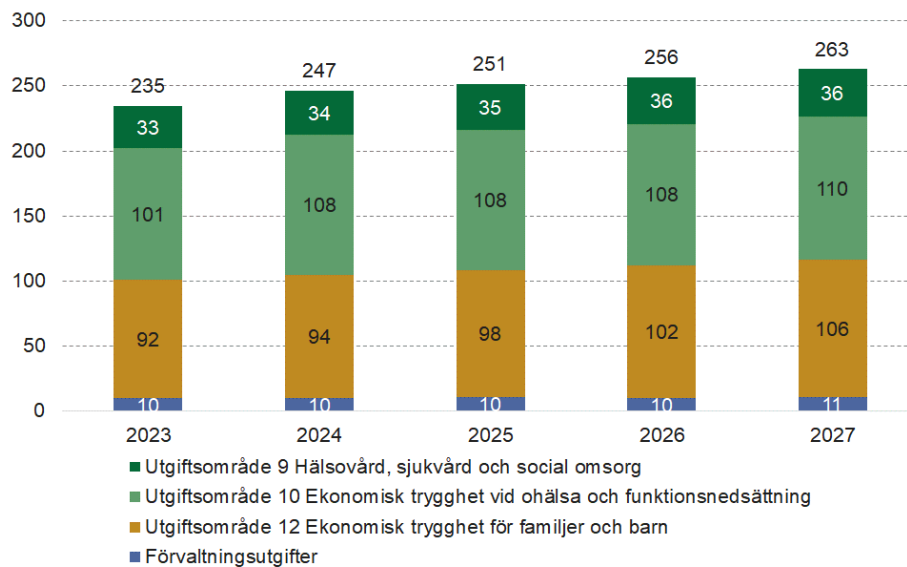
1:1 Barnbidrag	99
1:2 Föräldraförsäkring	107
1:3 Underhållsstöd	125
1:4 Adoptionsbidrag	130
1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag.....	132
1:8 Bostadsbidrag	139

Sammanfattning

De totala utgifterna för Försäkringskassans anslag exklusive förvaltningsmedel blev 235 miljarder kronor år 2023. Under 2024 beräknas utgifterna öka till 247 miljarder kronor och de förväntas därefter försätta att öka till 262 miljarder kronor 2027, se diagram nedan. Uppgången beror bland annat på ökande prisbasbelopp och timlöner. Den orsakas även av regeländringar inom assistansersättningen samt ett ökat nyttjande inom sjuk- och föräldraförsäkringen.

Figur 1 Utgifter per utgiftsområde, utfall 2023 och prognos 2024–2027.

miljarder kronor.

Anm. På grund av avrundning stämmer inte summeringen av staplarna alltid med summan ovanför.

De totala utgifterna för år 2023 blev något lägre än vad som beräknades i föregående prognos. Prognosen för 2024–2027 är också marginellt lägre än den förra. Nedjusteringen förklaras främst av att utgifterna för bland annat bostadsbidrag, tillfällig föräldrapenning och kostnader för statlig assistansersättning väntas bli lägre än vad som tidigare beräknats.

Det har samtidigt gjorts uppjusteringar av prognoserna för exempelvis föräldrapenning, omvårdnadsbidrag och aktivitets- och sjukersättning.

Prognoserna för sjuk- och rehabiliteringspenning har sänkts marginellt, då antalet sjukskrivna beräknas bli något färre än tidigare förväntat. Prognosen för sjukersättning höjs något på grund av ett högre förväntat inflöde.

Utgifterna för bostadsbidrag har justerats ned, vilket beror på att den minskande trenden som synts under 2022 och 2023 har hållit i sig och varit kraftigare än väntat.

Även utgifterna för tillfällig föräldrapenning har justerats ner då antalet utbetalda dagar för vård av barn nu prognostiseras bli lägre än tidigare.

Utgifterna för assistansersättningen beräknas bli lägre än föregående prognos. Den främsta orsaken till detta är att inflödet till assistansersättningen väntas bli lägre, då det inte kommer öka i den omfattning som tidigare antagits.

En uppdaterad prognos från Konjunkturinstitutet med sänkta prognoser för timlöneökningen och prisbasbeloppet föranleder en nedjustering av utgifterna under prognosperioden.

Utvecklingen inom olika försäkringsområden

Försäkringskassans utgifter ingår i tre utgiftsområden:

- 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
- 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning
- 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna inom utgiftsområde 9 beräknas öka under hela prognosperioden. Större delen av ökningen väntas inom assistansersättningen under åren 2024 och 2025, på grund av att antalet mottagare förväntas att öka till följd av lagändringar.

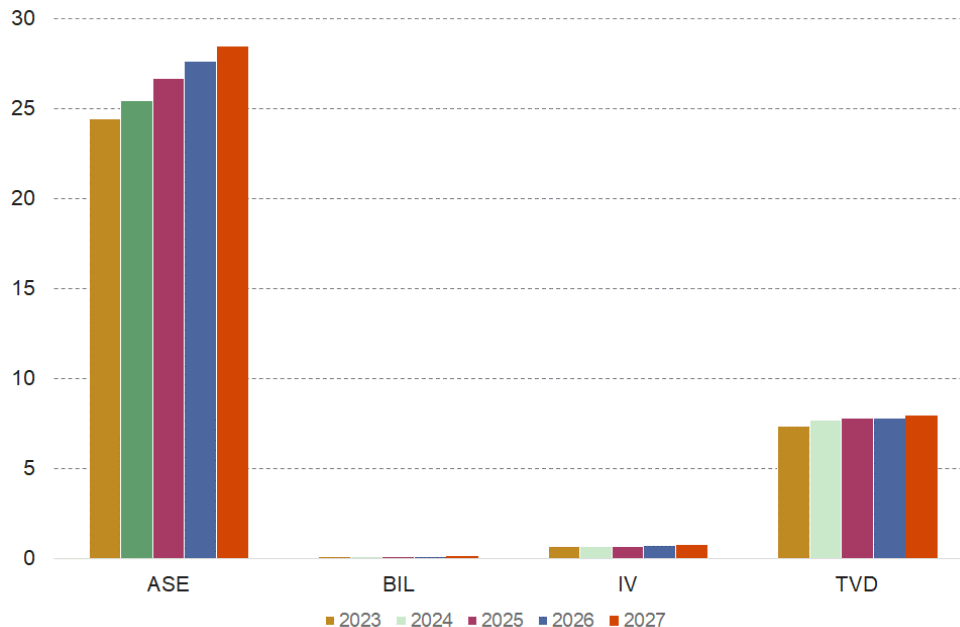
De sammanlagda utgifterna för utgiftsområde 10 prognostiseras att öka i år jämfört med förra året. Ökningen beräknas främst att ske inom sjukpenning. År 2024 förväntas även en kraftig ökning inom sjuk- och aktivitetsersättning.

För anslagen inom utgiftsområde 12 beräknas de sammanlagda utgifterna att öka under hela prognosperioden. Ökningen sker främst inom föräldraförsäkringen, där antalet nyttjande dagar och medelersättningen beräknas öka.

Utgiftsområde 9 - Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Figur 2 Utgifter inom utgiftsområde 9, utfall 2023 och prognos 2024–2027.

Miljarder kronor.

Diagrammet visar utgifter för statlig assistansersättning (ASE), bilstöd (BIL), vård i internationella förhållanden (IV) och statligt tandvårdsstöd (TVD).

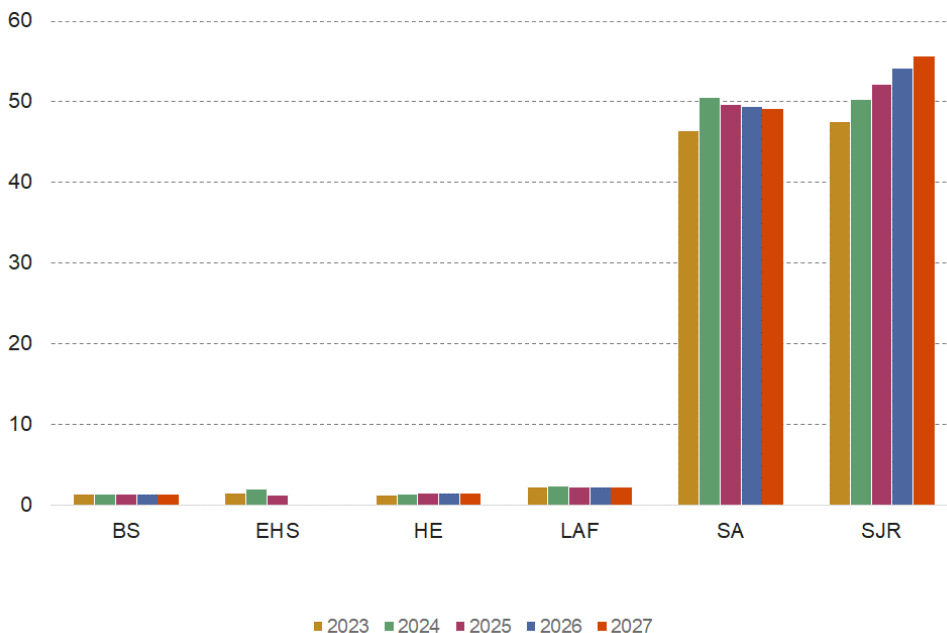
Inom utgiftsområde 9 är kostnader för statlig assistansersättning det största anslaget. I år, liksom resten av prognosperioden, väntas utgiften för assistansersättning att öka. Den 1 januari 2023 trädde lagändringar inom assistansersättningen i kraft. I korthet innebär det förändringar i de grundläggande behoven och i egenvård samt en schablonisering av föräldraansvaret. Det leder till att fler personer har möjlighet att bli beviljade assistansersättning. Inflödet till ersättningen har ökat under 2023 och väntas ligga kvar på en förhöjd nivå under hela prognosperioden.

Inom det statliga tandvårdsstödet förväntas kostnaderna för högkostnadsskyddet att öka framöver, av två anledningar. För det första förväntas fler patienter nå upp till högkostnadsskyddets nivå på grund av ökande behandlingarkostnader och oförändrade beloppsgränser. För det andra, när referenspriserna höjs, påverkar det högkostnadsskyddet, eftersom det beräknas som en andel av behandlingarkostnaderna och det leder till högre kostnader för samma vård som tidigare.

Utgiftsområde 10 - Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Figur 3 Utgifter inom utgiftsområde 10 inklusive statlig ålderspensionsavgift, utfall 2023 och prognos 2024–2027.

Miljarder kronor.

Diagrammet visar utgifter för bidrag för sjukskrivningsprocessen (BS), ersättning för höga sjuklönekostnader (EHS), handikappersättning och merkostnadsersättning (HE), arbetsskadelivranta (LAF), aktivitets- och sjukersättning (SA) och sjukpenning (SJR).

Utgifterna för anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. uppgick till 47,5 miljarder kronor under år 2023, en ökning med 2,8 procent från 2022. Prognosen är att utgiften ökar med knappt 6 procent 2024 och därefter med cirka 3 procent per år till 55,1 miljarder kronor för 2027.

Inflödet av nya sjukfall som är 30 dagar eller längre har varit stabilt under en längre tid och förväntas öka med sysselsättningen från och med 2024. Däremot byggs stocken av sjukfall fortfarande upp något, då varaktigheterna ökat något senaste åren och även höjts marginellt i föreliggande prognos.

Sjukfrånvaron har varit ökande under 2022 och 2023, där både antalet startade sjukfall och deras varaktighet varit drivande i ökningen. Dock är ökningen inte särskilt stark. När det gäller varaktigheten består ökningen främst av ett mekaniskt nivåskifte till följd av regeländringar. När det gäller antalet startade sjukfall, befinner sig dessa ungefär i nivåer som gällde före pandemin, detta trots att arbetskraften ökat betydligt sedan dess. Om hänsyn tas till arbetskraftens storlek, är svensk sjukfrånvaro för närvarande på en relativt låg nivå, om än ökande.

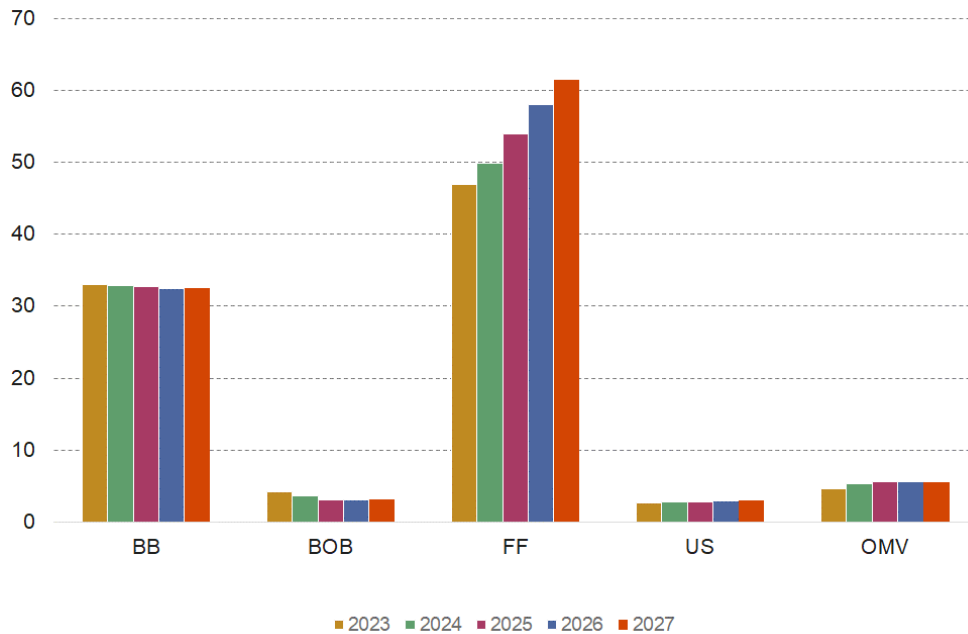
Allt pekar på att det är just inflödet som driver sjukfrånvarons samlade utveckling – Perioder av stora rörelser upp eller ner föregås alltid av förändringar i antalet startade sjukfall. Givet den låga nivån på antalet startade sjukfall och ansökningar om sjukpenning vi har i dagsläget, ser vi inte förutsättningar för en snabb ökning av sjukfrånvaron på kort sikt. En sådan risk föreligger däremot längre fram i prognosperioden. Eftersom nivån på svensk sjukfrånvaro för närvarande är relativt låg, bedömer vi att prognosens nedsida är begränsad och att risken således främst finns på uppsidan. Ett sådant ökande scenario kommer först visa sig som ökat inflöde av sjukfall med främst psykiatriska diagnoser, vilket med fördröjning också leder till en bred ökning i samtliga fallängder.

För sjukersättning gäller numera de nya reglerna för personer mellan 61 och 65 år, vilket ökar inflödet och utgifterna. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning har minskat sedan våren 2007 och förväntas att fortsätta att minska, vilket främst beror på att antalet personer med sjukersättning blir färre. Utflödet på grund av att personer har nått den övre åldersgränsen för sjukersättning har varit större än antalet påbörjade sjukersättningar och prognostiseras att vara fortsatt större under större delen av prognosperioden. I januari 2023 höjdes den övre åldersgränsen i sjukersättningen från 65 till 66 år. Det innebär att ett stort antal personer blev kvar i förmånen ytterligare ett år. Från och med år 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att åldersgränsen höjs ytterligare, från 66 till 67 år.

Utgiftsområde 12 - Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Figur 4 Utgifter inom utgiftsområde 12 inklusive statlig ålderspensionsavgift, utfall 2023 och prognos 2024–2027.

Miljarder kronor.

Diagrammet visar utgifter för barnbidrag (BB), bostadsbidrag (BOB), föräldraförsäkring (FF), underhållsstöd (US) och omvårdnadsbidrag (OMV).

De totala utgifterna inom föräldraförsäkringen förväntas att öka under hela prognosperioden. Utgiftsökningen gäller främst föräldrapenning. Ersättningen påverkas av stigande inkomster och en ökande trend för prisbasbeloppet, vilket leder till högre ersättningsnivåer. Utgiftsökningen inom föräldrapenning beror till och med år 2026 också på att antalet årskullar som är aktuella för uttag ökar. En ytterligare orsak till att utgifterna inom föräldrapenning beräknas öka är att antalet barn i åldersgruppen 0–2 år antas öka åren 2024–2027.

Jämförelse med föregående prognos

I denna rapport har utfall till och med december 2023 använts. Vid föregående prognostillfälle användes utfall till och med augusti och preliminära utfall för september 2023. Skillnaderna jämfört med prognosen som lämnades i oktober 2023 redovisas nedan.

Prognosjämförelse. Miljontal kronor

	2023	2024	2025 ¹	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	235 343	246 577	251 828	257 189	262 450
Överföring till/från andra anslagsposter	0	0	0	0	
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	-33	-743	-453	-143
Volym- och strukturförändringar	-630	-537	-232	-327	+61
Regelförändringar	0	0	0	0	0
Ändrat regleringsbelopp för statliga ålderspensionsavgifter	0	0	0	-60	-130
Övrigt	10	498	503	55	573
Ny prognos	234 723	246 505	251 356	256 404	262 811
Differens i miljoner kronor	-620	-72	-472	-785	361
Differens i procent	-0,3	-0,0	-0,2	-0,3	0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser. Anm. Inkl. statlig ålderspensionsavgift och förvaltningsanslaget.

Prognosen över de totala utgifterna, exklusive förvaltningsanslag, har sänkts för hela prognosperioden. Justeringar har gjorts både på grund av volym- och strukturförändringar och till följd av ändrade makroekonomiska antaganden.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosrevideringen under ändrade makroekonomiska antaganden beror bland annat på förändringar i Konjunkturinstitutets prognos som publicerades i december 2023. Från den prognosen har bland annat uppgifter om löneutveckling och prisbasbelopp hämtats. Revideringar av de övergripande makroekonomiska antagandena påverkar prognoserna på flera sätt. De mest väsentliga förändringarna som skett jämfört med beräkningarna till föregående prognos beskrivs nedan:

- Konjunkturinstitutet har sänkt ökningstakten i prognosen för timlöneutvecklingen något för 2024–2025. Detta har en minskande effekt på prognoserna för till exempel sjukpenning och föräldraförsäkringen.
- Prognosen för prisbasbeloppet har sänkts för 2025–2027. Detta har en minskande effekt på prognoserna för bland annat sjukpenning, aktivitets- och sjukersättningar, föräldraförsäkringen samt omvårdnadsbidrag.

Volym- och strukturförändringar

Sjuk- och rehabiliteringspenningprognosen har sänkts något, vilket främst beror på något färre startade sjukskrivningar.

Skillnaden mellan nuvarande och föregående prognos 2024 består i huvudsak av de tidigare redovisade underfinansierade verksamheterna Omvårdnadsbidrag, Assistansersättning och volymökningarna under pandemin inom tillfällig föräldrapenning.

En nedjustering av föräldrapenningprognosen har gjorts för 2024 och en uppjustering för resten av prognosperioden. Nedjusteringen beror på att färre dagar nyttjats för vissa åldrar än väntat. De antas istället tas ut i högre åldrar och förskjutningen av dagar orsakar uppjusteringen 2025–2027.

Prognosen för tillfällig föräldrapenning har justerats ned för alla år, på grund av ett lägre nyttjande av dagar än beräknat.

Prognosen för statlig assistansersättning är sänkt. Den huvudsakliga orsaken till denna justering är att prognosen för inflödet till ersättningen sänkts. Det innebär att antalet mottagare fortfarande väntas öka men med en långsammare takt.

Övrigt

Förändringen i prognosen avser förvaltningsanslaget och består i huvudsak av de tidigare redovisade underfinansierade verksamheterna Omvårdnadsbidrag, Assistansersättning och volymökningarna under pandemin i tillfällig föräldrapenning.

Anslagsposter som beräknas överskrida anslagskrediten för 2024

Tabellen nedan redovisar sex anslagsposter där utgifterna beräknas överskrida tillgängliga medel¹ för 2024. Försäkringskassan kommer att begära tilläggsanslag motsvarande avvikelserna från tilldelade medel² för dessa anslagsposter.

För anslagspost 10.1:6.4 Medicinsk service beräknas medelsbehovet för år 2024 vara 55 miljoner kronor. Anslaget för anslagsposten är 0 kronor. Enligt regleringsbrev för budgetår 2024 framgår att anslagsbehållning om 55 miljoner kronor för Bidrag för sjukskrivningsprocessen (ap 8 och 9) ska användas för att täcka anslagsbehovet för anslagspost 10.1:6.4.

Anslagsposter som beräknas överskrida anslagskrediten 2024 i den beslutade statsbudgeten.

Tusental kronor

Anslagspost	Ingående överföring från 2023	Anslag år 2024	Prognos 2024	Avvikelse från tilldelade medel	Överskridande av anslagskredit
Sjukpenning	-2 225 085	43 510 000	44 917 711	-3 632 796	1 457 296
Aktivitets- och sjukersättningar	-2 077 023	38 201 000	38 559 655	-2 435 678	525 628
Medicinsk service	0	0	55 000	-55 000	55 000
Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	-4 193	219 270	229 129	-14 050	3 087
Handikappersättningar	-15 893	904 000	946 000	-57 893	12 693
Förvaltningsanslaget	-473 429	9 576 282	10 088 000	-985 147	410 571

Om rapporten

Försäkringskassan strävar efter att i alla prognossammanhang använda det senaste och mest aktuella dataunderlaget med godtagbar kvalitet som finns tillgängligt. Eftersom en viss eftersläpning finns i statistiken innebär det för denna rapport att ekonomiska månadsutfall till och med december 2023 har använts. De utfall som används i diagram och tabeller är, om inte annat anges, hämtade från Försäkringskassans statistikdatabaser.

Som underlag för beräkningarna i den här rapporten har Statistiska centralbyråns (SCB) befolkningsprognos från april 2023 och Konjunkturinstitutets (KI) prognos från december 2023 använts. Från KI:s prognos har uppgifter hämtats om bland annat löneutveckling och prisbasbelopp.

¹ Tillgängliga medel är summan av ingående överföringsbelopp, anslagna medel och högsta tillåtna anslagskredit.

² Tilldelade medel är summan av ingående överföringsbelopp och anslagna medel.

I prognoserna i denna rapport har hänsyn tagits till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Aviserade regeländringar för vilka det saknas lagförslag är dock inte beaktade.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2024 ska Försäkringskassan redovisa utgiftsprognoser för 2024–2027. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten. Prognoserna lämnas i informationssystemet Hermes enligt instruktion från Ekonomistyrningsverket.

Vid prognostillfällena ska, om inte annat anges, följande redovisas:

- belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad
- prognostiserat utfall för 2024 för samtliga anslag och anslagsposter, redovisat totalt samt fördelat per månad
- förklaring och analys till förändringar i prognos och utfall med hjälp av makro- och volymförändringar
- beskrivningar och motiveringar av eventuella förändringar av prognosmodeller, samt beskrivningar av hur förändringarna påverkat prognoserna jämfört med tidigare prognosmodeller
- handläggningstidernas utveckling per förmån.

Enligt regleringsbrevet ska de utgiftsprognoser som myndigheten lämnar till regeringen avseende förvaltningsanslaget vara långsiktigt hållbara i förhållande till de medel som anvisats för innevarande år och beräknats för kommande år. Om prognosen visar på underskott ska myndigheten redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras att vidtas för att verksamheten ska kunna bedrivas inom ramen för tilldelade medel samt analysera och redovisa vilka konsekvenserna blir för verksamheten till följd av dessa åtgärder. Utöver ovanstående ska Försäkringskassan avseende förvaltningsanslaget redovisa:

- vilka antaganden som har använts i prognosen
- vilka osäkerhetsfaktorer som finns samt
- vad som har orsakat eventuella förändringar som rör finansiering, kostnader och verksamhet

I den mån myndigheten bedömer att åtgärder krävs för att inte överskrida de ekonomiska ramar som regeringen beslutat ska myndigheten redogöra för dessa, samt redovisa och analysera konsekvenserna för verksamheten av de åtgärder som planeras.

Denna rapport är svar på regeringsuppdraget. I respektive avsnitt redovisas en jämförelse med statsbudgeten och närmast föregående prognos. Samtliga belopp i rapporten är angivna i löpande priser.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd

1:4.1 Statligt tandvårdsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	7 358 641	8 003 278	7 801 958 ³	7 841 701 ³	7 945 069 ³
Tilldelade medel	7 538 641	8 003 278	7 801 958	7 841 701	7 945 069
Utfall/Prognos	7 289 249	7 616 270	7 722 559	7 759 192	7 859 087
Avvikelse från anslag	69 392	387 008	79 399	82 509	85 982
Avvikelse från tilldelade medel	249 392	387 008	79 399	82 509	85 982
Högsta anslagskredit	367 932	400 163	390 097 ³	392 085 ³	397 253 ³
Tillgängliga medel	7 906 573	8 403 441	8 192 055	8 233 786	8 342 322
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 7,6 miljarder kronor, vilket är 387 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Det statliga tandvårdsstödet består av ett skydd mot höga kostnader och av tandvårdsbidrag. Tandvårdsbidrag finns i två former, dels ett allmänt som gäller alla försäkrade och dels ett särskilt som ges till vissa patientgrupper som har behov av förebyggande tandvård.

Högekostnadsskydd

Högekostnadsskydd lämnas för tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning och som har slutförts under en ersättningsperiod om högst ett år. Ersättningen täcker en viss andel av patientens sammanlagda kostnader, i den mån dessa överstiger ett fastställt belopp. För den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kronor men inte 15 000 kronor lämnas tandvårdsersättning med 50 procent och för den del som överstiger 15 000 kronor lämnas ersättning med 85 procent av kostnaderna. Högekostnadsskyddet beräknas baserat på det lägsta priset mellan det fastställda referenspriset och vårdgivarpriset för en specifik åtgärd.

Allmänt tandvårdsbidrag

Allmänt tandvårdsbidrag får användas för betalning av tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning. Storleken på bidraget beror på i vilken åldersgrupp patienten befinner sig. Patienter som är 24–29 år eller 65 år eller äldre är berättigade till 600 kronor per år och patienter som är mellan 30 och 64 år har rätt till 300 kronor per år. Bidraget kan sparas upp till två år. Från och med år 2025 inför regeringen dubbelt årligt allmänt tandvårdsbidrag för personer från och med det år man fyller 20 till och med det år man fyller 23 och nuvarande ordning med dubbelt allmänt tandvårdsbidrag för personer mellan 24 och 29 år kommer att tas bort.

Särskilt tandvårdsbidrag

Personer som har ökad risk för försämrad tandhälsa på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning kan få särskilt tandvårdsbidrag. Det särskilda tandvårdsbidraget är på 600 kronor per halvår och får inte sparas. Det kan endast användas till förebyggande tandvårdsåtgärder.

Analys

Utgifterna för 2023 uppgick till 7,3 miljarder kronor, vilket är en ökning med 6,2 procent jämfört år 2022. Högekostnadsskyddet överskred förra årets nivå med 8,3 procent, STB med 10,7 procent och ATB med 1,6 procent.

Besöksfrekvensen för vuxentandvård har under en längre tid visat en nedåtgående trend. Trots detta har antalet patienter och besök ökat med cirka 54 000 personer och 199 000 besök under 2023 jämfört med 2022. Detta kan tyda på att trenden eventuellt har avstannat, men för att fastställa om det har skett något trendbrott krävs ytterligare data.

Trots försämrad hushållsekonomi till följd av hög inflation och stigande räntor under 2023 fortsätter patienter att söka tandvård i åtminstone samma

omfattning som tidigare år, det vill säga 2022. Det är därmed behovet som fortfarande styr, men sannolikt får de mest ekonomiskt utsatta tillgång till den mer förenklade vården. För att styrka detta påstående krävs ytterligare analyser.

Lärosätena fortsätter varna för en ökande brist på akademiskt utbildad personal, vilket enligt Nationella vårdkompetensrådet hotar kvalitet, patientsäkerhet och lärosätenas examenstillstånd. Socialstyrelsen noterar brist på tandläkare i 17 regioner och på specialisttandläkare i 13 regioner enligt nationella planeringsstödet. Detta leder till ökade köer och längre väntetider för rutinmässiga besök, med en ökad risk att allt fler patienter hamnar i två ersättningsperioder när det gäller mer omfattande behandlingar.

Utgifter fördelat på ersättningstyp. Miljontal kronor

	2022 ¹	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Totalt	6 863	7 289	7 616	7 723	7 759	7 859
Högekostnads-skydd	4 710	5 098	5 358	5 442	5 463	5 538
Allmänt tandvårds-bidrag	2 091	2 123	2 177	2 198	2 211	2 233
Särskilt tandvårds-bidrag	67	75	81	83	85	88
Övrigt	-5	-7				

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Anm. På grund av avrundning stämmer inte summeringen av kolumnen med summan i tabellen

Kostnaderna för högekostnadsskyddet inom tandvården förväntas att öka framöver. Detta beror på en kombination av fler faktorer.

För det första förväntas fler patienter nå upp till nivån för högekostnadsskydd, vilket är en konsekvens av ökande behandlingarkostnader och oförändrade beloppsgränser för ersättningen. Det innebär att fler patienter kommer att behöva ekonomiskt skydd för att täcka kostnaderna för sina tandvårdsbehandlingar.

För det andra har referenspriserna höjts. Referenspriserna fungerar som riktmärken för att bestämma ersättningen inom högekostnadsskyddet. När referenspriserna ökar påverkar det även högekostnadsskyddet, som beräknas som en fast andel av behandlingarkostnaderna. Denna höjning av referenspriserna leder till att statens kostnader för samma typ av vård som tidigare blir högre.

För det tredje gäller det 2024 års nya förändringar i föreskrifter om tandvårdsstödet. Sammanfattningsvis inkluderar de mest omfattande förändringarna inom tandvården sju nya åtgärder för distansbaserad tandvård med digitala alternativ. Denna form av vård blir särskilt relevant för patienter som

bor långt från tandvården och kan undvika långa resor genom digitala möjligheter.

Andra betydande förändringar innefattar förenklingar av administrativa processer som möjliggör att omfattande kariesangrepp kan behandlas vid ett enda besök och att allmäntandläkare får nu också utföra benaugmentation, vilket tidigare var begränsat till specialister. De två förändringar minskar risken för patienter att hamna i två ersättningsperioder.

Några mindre förändringar förbättrar ersättningen för dem som söker specialistvård och för patienter med begränsad ekonomi som kan få nu ersättning för enklare konstruktioner. Tidigare fanns ingen ersättning för denna typ av vård.

Högekostnadsskyddet utgör den största delen av de totala utgifterna, nämligen 70 procent, och har ökat med 1,3 procent jämfört med föregående år. Andelen av STB har även ökat med 0,04 procent och uppgår nu till 1,02 procent av de totala utgifterna. Andelen av ATB har minskat med 1,3 procent.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	7 378 870	7 691 144	7 801 958	7 841 701	7 945 069
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-89 621	-74 874	-79 399	-82 509	-85 982
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	7 289 249	7 616 270	7 722 559	7 759 192	7 859 087
Differens i 1000-tal kronor	-89 621	-74 874	-79 399	-82 509	-85 982
Differens i procent	-1,2	-1,0	-1,0	-1,1	-1,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Utgifterna uppdelade på ersättningsområden. Miljontal kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
TOTAL	(7379) 7289 -1,2%	(7691) 7616 -1%	(7802) 7723 -1%	(7842) 7759 -1%	(7945) 7859 -1%
HKS	(5169) 5098 -1,4%	(5434) 5358 -1%	(5519) 5442 -1%	(5541) 5463 -1%	(5617) 5538 -1%
ATB	(2 42) 2123 -0,9%	(2177) 2177 0%	(2198) 2198 0%	(2211) 2211 0%	(2233) 2233 0%
STB	(74) 75 0,9%	(80) 81 2%	(85) 83 -2%	(90) 85 -5%	(96) 88 -8%

I tabellen anges inom parentes föregående prognos, utan parentes nuvarande prognos och förändringen i prognos i procent

Volym- och strukturförändringar

Resultatet för 2023 blev 3,3 procent lägre än den anslaget. Denna avvikelse beror till stor del på en överskattning av utgifterna för både högkostnadsskyddet och allmänt tandvårdsbidrag. Därför har prognosen för högkostnadsskyddet justerats nedåt för 2024 och kommande åren.

Prognosen för allmänt tandvårdsbidrag förblir oförändrat, medan prognosen för särskilt tandvårdsbidrag ökar för 2024 och därefter sänks men behåller en stigande trend.

1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	1 912	45 016	46 251	-45 184	5 127
Därav					
1:6.37					
Smittbärrpenning	1 912	4 603	4 736	4 869	5 006
1:6.27 Statlig ålderspensionsavgift för smittbärrpenning	0	40 413	41 515	-50 053	121

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:6.37 Smittbärrpenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	8 000	8 000	8 000 ³	8 000 ³	8 000 ³
Tilldelade medel	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Utfall/Prognos	1 912	4 603	4 736	4 869	5 006
Avvikelse från anslag	6 088	3 397	3 264	3 131	2 994
Avvikelse från tilldelade medel	6 088	3 397	3 264	3 131	2 994
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 5 miljoner kronor, vilket är 3 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Smittbärrpenning är en ersättning för dem som inte kan arbeta på grund av att de har eller antas ha en smittsam sjukdom. Ersättningsnivån för smittbärrpenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

Analys

Utgifterna för smittbärrpenning ökade markant under pandemin, från drygt 3,5 miljoner 2019 till 75 miljoner 2020, 393 miljoner för 2021 och 412 miljoner för 2022. I april 2022 upphörde klassifikationen samhälls- och allmänfarlig sjukdom för covid-19. Detta medför att man inte längre har möjlighet att ansöka smittbärrpenning för covid-19. Under 2023 var antalet ansökningar tillbaka på den normala nivån som gällde före pandemin. Däremot blev utgifterna år 2023 bara 2 miljoner, det vill säga lägre jämfört med före pandemin. Detta är på grund av inbetalningar från återkrav.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	1 650	4 603	4 736	4 869	5 006
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+262	-	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	1 912	4 603	4 736	4 869	5 006
Differens i 1000-tal kronor	+262	0	0	0	0
Differens i procent	+15,9	0,0	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen för september till december 2023 blev högre än prognosen som lämnades till regeringen i oktober 2023. För perioden april till juli 2023 var utfallen negativa till följd av inbetalningar från återkrav, därefter har utfallen varit positiva. För 2024 och kommande år är prognosen oförändrad, men det finns en osäkerhet för 2024 då återkrav kan komma att bidra till lägre nettoutgifter.

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-3 773	0	0	-10 804	-10 804
Anslag ³	688 409	690 287	701 939 ³	769 890 ³	786 110 ³
Tilldelade medel	684 636	690 287	701 939	759 086	775 306
Utfall/Prognos	659 678	686 376	712 743	769 890	786 982
Avvikelse från anslag	28 731	3 911	-10 804	0	-872
Avvikelse från tilldelade medel	24 958	3 911	-10 804	-10 804	-11 676
Högsta anslagskredit	55 141	34 514	35 096 ³	38 494 ³	39 305 ³
Tillgängliga medel	739 777	724 801	737 035	797 580	814 611
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 686 miljoner kronor, vilket är 4 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Konventionsvård

Konventionsvård är en ersättning till regionen för utförd vård av personer som är försäkrade i länder som Sverige har ingått konventioner, överenskommelser om sjukvårdsförmåner eller avtal om betalningsavstående med. De fakturerade beloppen motsvarar de faktiska vårdkostnaderna.

Turistvård

Turistvård avser ersättning till andra länder för utförd vård av personer som är försäkrade i Sverige, som blivit sjuka i samband med en vistelse i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Även planerad vård med förhandstillstånd ingår i turistvård. De fakturerade beloppen motsvarar de faktiska vårdkostnaderna. Turistvården omfattas av kostnadsfördelningen mellan stat och region.

Pensionärvård

Pensionärsvård avser ersättning till andra länder för vård av pensionärer som är försäkrade för vårdförmåner i Sverige och har valt att bosätta sig i ett annat EES-land eller Schweiz. Även deras familjemedlemmar omfattas. Begreppet innefattar även ersättning för vårdförmåner till familjemedlemmar som inte är bosatta i samma medlemsstat som den försäkrade personen. Vissa länder debiterar Sverige fasta belopp per skuldmånad medan andra skickar fakturor på faktiska belopp.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Sjuk- och tandvårdstjänster avser ersättning i efterhand för planerad och nödvändig vård. Ersättningen motsvarar som högst nivån för vad vården hade kostat om den utförts i Sverige. Sjuk- och tandvårdstjänster omfattas av kostnadsfördelningen mellan stat och region.

Analys

Internationell vård, oavsett vilken typ av vård man får, blir allt dyrare på grund av en kombination av ökad efterfrågan, påverkan från inflation och valutakursförändringar.

Den svenska kronan, som var som svagast under sommaren 2023, har stärkts något men fortsätter att ha lågt värde gentemot euro³ och brittiskt pund⁴. Inflationen (KPIF) går sakta mot målet på 2 procent och ligger för närvarande på 2,3 procent⁵ (decembersvärde) och räntorna sänks också successivt. Trots försämrad hushållsekonomi fortsätter resandet återhämta sig från låga pandeminivåer och nyttjandet av sjuk- och tandvårdstjänster utomlands ökar.

Konventionsvård

Kostnaderna för konventionsvård påverkas av antalet utländska turister som söker vård i Sverige och kommer från länder med konventionsavtal med Sverige. Under sommarmånaderna 2023 har vi observerat en ovanligt hög frekvens av besökare från våra grannländer som sökt vård här. Vi förutser att antalet besökare kommer att stabilisera sig framöver, vilket förväntas hålla konventionsvårdskostnaderna på en liknande nivå under de kommande åren.

Pensionärsvård

Många medlemsländer har övergått till fakturering för faktiska vårdkostnader, vilket förväntas stabilisera utgifterna för pensionärsvård på lång sikt. För närvarande minskar antalet pensionärer som får sina pensioner utbetalda till utländska konton och det finns ingen prognos över hur detta kommer att

³ [SEK/EUR 0,0879\(▲ 0,13 %\) | Google Finans](#)

⁴ [SEK/GBP 0,0752\(▲ 0,055 %\) | Google Finans](#)

⁵ [Inflationen just nu | Sveriges Riksbank](#)

utvecklas över tiden. Under 2022 uppgick utgifterna för pensionärvård till 290 och under 2023 till 368 miljoner kronor, vilket är en ökning med 27 procent. Trots att antalet pensionerar utomlands minskar, ökar beloppen för pensionärvård.

Turistvård

Utgifterna för turistvård beräknas ligga runt 43 miljoner kronor per år, förutom 2026 då förväntade retroaktiva fakturor från Storbritannien kan påverka. Det råder dock betydande osäkerhet avseende storleken på de retroaktiva betalningarna och tidpunkten för deras utbetalning. Detta beror på att de senaste två betalningarna debiterades med ett treårsintervall, men endast täckte en tvåårsperiod vardera.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Sjuk- och tandvårdstjänster omfattas, liksom turistvården, av kostnadsfördelningen mellan staten och regionerna. Utgifterna ökade från 7 miljoner kronor under 2022 till 12 miljoner under 2023, en ökning med 65 procent. Fram till 2027 förväntas utgifterna ligga kring 12 miljoner kronor per år, med en liten ökning årligen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	674 167	679 314	701 939	769 890	786 110
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-14 489	+7 062	+10 804	-	+872
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	659 678	686 376	712 743	769 890	786 982
Differens i 1000-tal kronor	-14 489	+7 062	+10 804	0	+872
Differens i procent	-2,1	+1,0	+1,5	0,0	+0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna uppdelade på ersättningsområden. Miljontal kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
Totalsumma	(674) 660 -2%	(679) 686 1%	(702) 713 2%	(770) 770 0%	(786) 787 0%
Konventionsvård	(256) 217 -15%	(256) 256 0%	(255) 261 3%	(266) 266 0%	(279) 279 0%
Turistvård	(60) 63 5%	(41) 42 2%	(39) 43 10%	(66) 66 0%	(44) 44 2%
Pensionärvård	(347) 368 6%	(370) 376 2%	(396) 396 0%	(425) 425 0%	(451) 451 0%
Sjuktvård	(11) 12 9%	(12) 12 3%	(12) 12 1%	(12) 12 0%	(12) 12 0%

I tabellen anges inom parentes föregående prognos, utan parentes nuvarande prognos och förändringen i prognos i procent

Konventionsvård

Konventionsvården förväntas bli mer kostsam men samtidigt förväntas volymerna vara något lägre, vilket ledde till att prognosen lämnas oförändrat jämfört med prognosen i oktober 2023.

Pensionärvård

Pensionärvården är sårbar för valutaväxlingskursförändringar och utbetalning till Spanien för pensionärvård förväntas uppgå till 11 miljoner euro per år. Valutakursen för kommande åren beräknades med 11,6 kronor per euro. Trots att volymerna förväntas vara något lägre kostnaderna för vård blir allt högre och räknas om till allt svagare krona därmed förväntas utgifterna uppgå till 376 miljoner kronor under 2024.

Turistvård

Precis som pensionärvården är turistvården sårbar för förändringar i valutaväxlingskurser och vi ser att kostnaderna för turistvård blir allt högre. Därför har prognosen justerats uppåt. Utbetalningen år 2026 antas ligga på samma nivå som utbetalningen 2023 och omräknades med 13,91 kronor per pund.

Sjuk- och tandvårdstjänster

Volymerna för sjuk- och tandvårdstjänster förväntas öka med tiden men ingen valutaväxlingsjustering har genomförts.

4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	264 395	263 237	263 237 ³	264 237 ³	266 237 ³
Tilldelade medel	264 395	263 237	263 237	264 237	266 237
Utfall/Prognos	144 742	148 549	149 830	150 963	152 027
Avvikelse från anslag	119 653	114 688	113 407	113 274	114 210
Avvikelse från tilldelade medel	119 653	114 688	113 407	113 274	114 210
Högsta anslagskredit	13 219	13 161	13 161 ³	13 211 ³	13 311 ³
Tillgängliga medel	277 614	276 398	276 398	277 448	279 548
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 149 miljoner kronor, vilket är 115 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bilstöd beviljas till personer som, på grund av sitt eget eller sitt barns varaktiga funktionsnedsättning, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer.

Grundbidrag

Grundbidrag ges till alla som har rätt till bilstöd. Bidraget är högst 30 000 kronor.

Anskaffningsbidrag

Anskaffningsbidraget är inkomstprövat. Maximal ersättning är 40 000 kronor och ges till den som har en årlig bruttoinkomst som understiger 121 000 kronor. Storleken på bidraget sjunker därefter stegvis för att helt upphöra vid inkomster på 220 000 kronor eller mer.

Tilläggsbidrag

Tilläggsbidrag ges utöver grund- och anskaffningsbidrag och kan lämnas i tre fall som inte utesluter varandra.

(A) vid behov av efteranpassning. Bidraget är högst 50 000 kronor och lämnas till en försäkrad som för att kunna använda bilen har behov av en sådan ändring av eller anordning på bilen för vilken det kan lämnas anpassningsbidrag.

(B) för särskilt lämpad personbil. Bidraget är högst 60 000 kronor och lämnas för inköp av en bil som är särskilt lämpad för personer som behöver färdas i bilen sittandes i rullstol, göra överflyttning från rullstol till bilsäte inne i bilen eller medföra en motordriven rullstol eller ett annat jämförbart hjälpmedel för förflyttning.

(C) för särskilda originalmonterade anordningar. Bidraget lämnas med fasta schablonbelopp för sådana kostnader som följer av att bilen har vissa särskilda originalmonterade anordningar.

Anpassningsbidrag

Anpassningsbidraget är avsett för kostnader för de ändringar som behövs för att den person som beviljats bilstödet ska kunna bruka fordonet. Beloppet är obegränsat men lämnas inte för kostnader som tilläggsbidrag lämnas för eller hade kunnat lämnas för. Det lämnas inte heller om behovet av anpassning kan tillgodoses genom köp av en lämplig bil.

Analys

Bilstödet har haft flera stora regeländringar de senaste åren vilket har påverkat utgifterna kraftigt. Som högst var utgifterna 2013 med 368 miljoner kronor. 2017 genomfördes den mest genomgripande regeländringen vilket gjorde att utgifterna sjönk kraftigt och var som lägst år 2018 om cirka 100 miljoner kronor. I slutet av 2020 genomfördes en ny regeländring som innebar att vissa anpassningar, till exempel att golvsänkningar, blev tillåtna samt att ersättningsnivån för tilläggsbidrag A och B höjdes med 20 000 kronor.

Efter regeländringen 2020 har utgifterna ökat. Ökningen är dock mindre än vad som förväntades vilket till viss del förklaras av att antalet som ansökt om bilstödet inte har ökat. Under 2023 blev utgifterna 145 miljoner kronor, vilket är en marginell minskning om knappt 2 procent jämfört med 2022. Sedan 2019 har utgifterna årligen varierat mellan 136 och 147 miljoner. Vi kan därmed konstatera att de senaste årens trend med en stabil utgiftsnivå för bilstödet består.

Det har sedan 2022 pågått en bilstödsutredning, *Ett enklare bilstöd (SOU 2023:81)*. Syftet med utredningen är att göra regelverket för bilstöd mer lättöverskådligt och förenkla processen för de som är i behov av stödet. Utredningen har också som syfte att förbättra förutsättningarna för ansvariga myndigheter att handlägga bilstödet på ett effektivt sätt.

I november överlämnades utredningen till regeringen. Utredaren föreslår ett antal åtgärder för att underlätta hanteringen. Dels förändringar i regelverket,

dels att all administration av bilstödet samlas hos Trafikverket från och med 2026. Försäkringskassan kommer i ett remissyttrande redogöra sina synpunkter kring utredningens förslag under våren.

Om utredningens förslag implementeras kommer utgifterna kopplade till anslaget till Försäkringskassan att påverkas i termer av helt eller delvis uteblivet anslag från och med 2026 beroende på hur övergången avseende administrationen till Trafikverket kommer att se ut. Denna prognos tar inte hänsyn till eventuella effekter av utredningens förslag.

Utgifter per delförmån. Tusental kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
Totalt	144 742	148 549	149 830	150 963	152 027
Grundbidrag	12 515	14 253	14 365	14 495	14 642
Anskaffningsbidrag	2 290	3 133	3 344	3 482	3 600
Anpassningsbidrag	103 155	101 296	101 642	101 896	102 083
Tilläggsbidrag	26 782	29 867	30 479	31 090	31 702

Anpassningsbidraget är fortsatt den bidragstyp som är störst och den som ökade under förra året. Utgifterna antas öka svagt sett över hela prognosperioden för samtliga bidragstyper.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	140 234	145 097	146 075	146 932	147 734
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+4 508	+3 452	+3 755	+4 031	+4 293
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	144 742	148 549	149 830	150 963	152 027
Differens i 1000-tal kronor	+4 508	+3 452	+3 755	+4 031	+4 293
Differens i procent	+3,2	+2,4	+2,6	+2,7	+2,9

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utbetalningarna för bilstödet har de senaste månaderna varit högre än vad som prognostiserades i oktoberprognosen. Den bidragstyp som haft större utbetalningar än beräknat är anpassningsbidraget vilket i sig står för den största delen av de totala utgifterna. Detta är den främsta orsaken till att prognosen höjts.

4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	24 590 527	26 048 418	26 710 662 ³	27 659 928 ³	28 443 590 ³
Tilldelade medel	24 590 527	26 048 418	26 710 662	27 659 928	28 443 590
Utfall/Prognos	24 553 659	25 356 254	26 259 419	26 943 253	27 558 196
Avvikelse från anslag	36 868	692 164	451 243	716 675	885 394
Avvikelse från tilldelade medel	36 868	692 164	451 243	716 675	885 394
Högsta anslagskredit	1 229 526	1 302 420	1 335 533 ³	1 382 996 ³	1 422 179 ³
Tillgängliga medel	25 820 053	27 350 838	28 046 195	29 042 924	29 865 769
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 25,4 miljarder kronor, vilket är 692 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Assistansersättning lämnas till personer som ingår i någon av de definierade personkretsarna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i sin dagliga livsföring med fler än i genomsnitt 20 timmar per vecka.

Personkretsindelningen är:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd.
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Assistansersättning betalas ut med ett timbaserat schablonbelopp. Om det finns särskilda skäl kan den ersättningsberättigade beviljas ersättning med ett högre belopp.

Analys

Under 2023 var utgiften för den statliga assistansersättningen 24,6 miljarder kronor. Det är en ökning jämfört med 2022 då utgiften uppgick till 24,1 miljarder kronor. Orsaken till ökningen var att antal genomsnittliga timmar per mottagare ökade, schablonersättningen höjdes med 1,5 procent och att de utbetalda medlen, i relation till de på förhand beviljade medel, varit något högre 2023 än under 2022. Kostnadsökningen motverkades dock av att antalet mottagare minskade.

Utbetalda medel avviker alltid från på förhand beviljade medel en given månad. Relationen mellan dessa brukar ligga på ungefär 96 procent över ett år men kan en enskild månad variera mellan 80–110 procent. Det beror på att assistansersättning betalas ut i efterskott. Utföraren skickar in underlag i efterhand på vilka timmar som har utförts, varpå Försäkringskassan granskar och beslutar om utbetalning. På samma sätt hanteras inbetalningen från kommunerna, som står för de 20 första timmarna, med samma princip om efterskott. Det innebär att det kan betalas ut både mer och mindre än vad som är beviljat för en enskild månad. Dock jämnas detta ut över tid. Prognosen för assistansersättning justeras när nya årsutfall kommer in för att spegla den rådande relationen mellan utbetalningar och beviljade medel. Bortsett från tillfällig påverkan av administrativa faktorer drivs utgiftsutvecklingen för statlig assistansersättning framförallt av tre variabler. Dessa tre variabler är antalet mottagare av assistansersättning, antalet assistanstimmar per individ samt nivån på timersättningen.

Från införandet av assistansersättningen och fram till 2015 ökade antalet mottagare. Därefter har antalet mottagare minskat med varierande takt. Efter lagändringar sommaren 2020 så stannade nedgången av och antalet mottagare var konstant under några månader. Våren 2021 började antalet mottagare sedan att återigen minska. Denna minskning stannade tillfälligt av under våren 2023 i och med att effekterna av de lagändringar som infördes den 1 januari 2023 började synas.^{[6][7]} Antalet mottagare bestäms av hur inflödet respektive utflödet utvecklas.

⁶ Proposition 2021/22:214. Stärkt rätt till personlig assistans – grundläggande behov för personer som har en psykisk funktionsnedsättning och ökad rättssäkerhet för barn. Socialdepartementet.

⁷ Proposition 2021/22:244. Stärkt rätt till personlig assistans vid behov av egenvård. Socialdepartementet.

Inkomna ärenden och handläggning

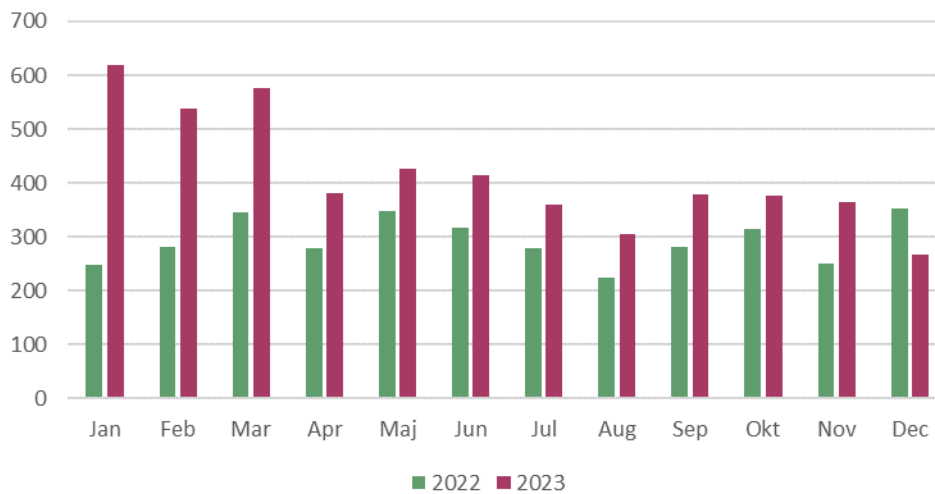
Den första januari 2023 trädde lagändringar inom assistansersättningen i kraft. Först påverkade dessa lagändringar inkomna ansökningar men nu har även antalet personer som blivit beviljade ersättningen ökat. Lagändringarna innebär i korthet vissa förändringar av de grundläggande behoven, reglering av egenvård samt schablonisering av föräldraansvaret. Dessutom kan en person med psykisk funktionsnedsättning som behöver kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser för att själv kunna utföra de grundläggande behoven måltider, av- och påklädning, kommunikation och personlig hygien få det beviljat som en del av hjälpen med det grundläggande behovet.

När denna prognos beräknas finns helårsutfall för 2023 av inkomna ansökningar och anmälningar om rätt till assistans. Resultaten redovisas i Figur 5 nedan. Nivån på inkomna ansökningar varierade kraftigt under året. I det första kvartalet var antalet inkomna ärenden ungefär dubbelt så högt som samma period 2022. Vid påsken skedde en kraftig minskning av antalet ärenden som följdes av en ny, lägre nivå. Inkomna ansökningar blev sedan ungefär 30 procent högre för perioden april till november 2023 jämfört med motsvarande period året innan. I december minskade inkomna ärenden kraftigt och låg under nivån för samma månad 2022. Det var även under nivån för december för alla år tillbaka till 2018, vilket är så långt tillbaka data är jämförbar. Hittills har dagsutfallen i januari varit låga och det är möjligt att inkomna ansökningar återigen är på en ny, betydligt lägre nivå. Utfall är hittills få och därför svårt att avgöra om nuvarande nivå är stabil. Ifall ansökningarna, liksom efter påsken 2023, faktiskt kommit ned till en ny, betydligt lägre nivå kommer personer som sedan flödar in till ersättning att minska kraftigt. Det är möjligt att intresset och det uppdämda behovet av att ansöka om assistans efter införande av stärkt rätt till assistans har överskattats. Det kan också vara så att skillnaden mellan det nya regelverket och det tidigare inte varit så stor⁸ vilket i sin tur gjort att färre personer har ansökt om assistansersättning.

⁸ ISF. Förändringar inom assistansersättningen. 2024:1.

Figur 5 Ansökningar och anmälningar om rätt till assistans

Antal inkomna ärenden per månad

Antalet avgjorda ärenden ökade under 2023 jämfört med 2022, vilket syns tydligt i tabellen nedan. Detta är de ärenden där beslutsutfallet var bifall eller avslag, men bilden är densamma även sett till alla avslutasanledningar. Bifallsfrekvensen ökade under 2023, även om skillnaden mot 2022 inte är väldigt stor. Troligen kommer denna lite högre nivå på bifall kvarstå under prognosperioden, då de ärenden som avgörs har inkommit efter lagändringarna kring stärkt rätt till assistans trädde i kraft. I början av 2023 växte kön av ärenden kraftigt när inkomna ärenden låg på en mycket hög nivå. Kön har nu minskat något men budgetläget på Försäkringskassan gör att vi troligen inte kommer se någon större ökningen av kapaciteten inom handläggningen. Att ärendekön minskar är alltså en effekt av färre antal inkomna ärenden.

Tabell Bifall och avslag 2022–2023,

Antal beslutade ärenden per år

	2022			2023		
	Bifall	Avslag	Totalt	Bifall	Avslag	Totalt
0 år	14	5	19	12	10	22
1-6 år	118	230	348	132	225	357
7-11 år	70	262	332	101	305	406
12-17 år	37	183	220	102	284	386
18 år och äldre	226	865	1 091	361	1 074	1 435
Totalt	465	1 545	2 010	708	1 898	2 606

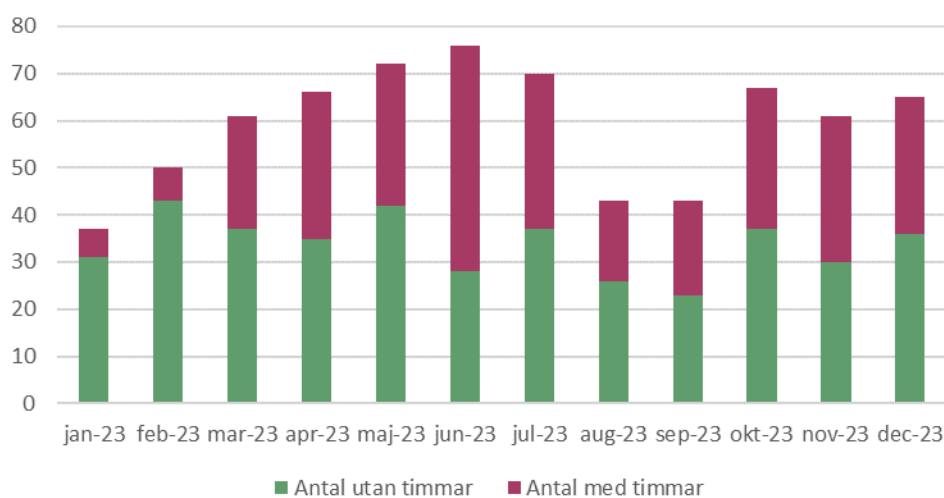
Inflöde

Inflödet till assistansersättningen under 2023 blev det högsta sedan 2015. I jämförelse med 2022 ökade inflödet med knappt 50 procent. Alla grupper

ökade men framförallt vuxna och den äldsta barngruppen. För de yngre barnen var ökningen dock relativt begränsad. Det kan bero på att yngre barn var en grupp som särskilt ökade efter de tidigare regeländringarna. Under året ökade andelen personer som fick timmar för de nya grundläggande behoven succesivt, i takt med att ansökningar som inkommit efter årsskiftet beslutades. Efter sommaren har omkring hälften av personerna som flödat in till ersättningen fått timmar beviljade för de nya grundläggande behoven vilket framgår av Figur 6 nedan. Ifall det är en stabil andel framöver är osäkert. I genomsnitt fick denna grupp något fler timmar i genomsnitt beviljande men skillnaden är inte särskilt stor.

Figur 6 Inflöde med och utan timmar för de nya grundläggande behoven

Antal personer per månad

Som en konsekvens av den inbromsning av antalet ärenden som skett under hösten och det osedvanligt låga utfallet i december sänkts prognosen för inflödet till assistansersättningen. Den takt som ärenden handläggs i nu väntas kvarstå framöver och om det låga inflödet av ärenden fortsätter kommer ärendekön att minska.

Inflödet till assistansersättningen minskade påtagligt fram till 2017. Det minskade inflödet förklaras av att antalet ansökningar gick ned och samtidigt sjönk andelen av de sökande som beviljades assistansersättning.⁹ Andelen avslag har ökat kontinuerligt sedan början av 2000-talet och denna utveckling förstärktes ytterligare 2015. Då kom en dom i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), som gällde det grundläggande hjälpbehovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade*. Domen klargjorde att detta hjälpbehov endast avser personer med psykisk

⁹ Försäkringskassan. Assistansersättning - inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport (2017:14).

funktionsnedsättning. Avslagen ökade också efter att personlig hygien avgränsades till att hålla sig ren och liknande.¹⁰ Från 2017 till mitten av 2020 fortsatte inflödet att minska, men med en mycket långsammare takt.

Utvecklingen av inflödet har på 2020-talet påverkats av lagändringar kring rätten till assistans. Först infördes andning som ett grundläggande behov från 1 november 2019.¹¹ Den 1 juli 2020 gjordes även lagändringar som syftade till att alla hjälpmoment för hjälp med andning och måltider i form av sondmatning ska räknas som grundläggande behov.¹² Det blev dessutom lättare att få rätt till assistans för dessa behov under tid i barnomsorg och skola samt att dessa hjälpbehov normalt sett inte ska ingå i föräldraansvaret. Efter dessa lagändringar har inflödet ökat för alla åldersgrupper men barn i låga åldrar har haft högst procentuell ökning.^{[13][14]} Dessutom har andelen bifall varit högre för de ansökningar som inkluderar hjälp med andning och dessa ansökningar har i genomsnitt blivit beviljade fler timmar.¹⁵

Sedan andra hälften av 2021 minskade inflödet vilket troligen var en indikation på mättnad av det uppdämda behov vilka dessa lagändringarna svarat mot. På längre sikt var förväntningen tidigare att inflödet skulle växa i takt med befolkningen upp till 66 år. Men istället väntas de lagändringarna som trädde i kraft den 1 januari 2023 göra att prognosen över inflödet förblir högre jämfört med åren 2017–2022 sett över hela prognosperioden. Se Figur 7 nedan för utfall och prognos.

¹⁰ Försäkringskassan. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättningen. Svar på regeringsuppdrag dnr. 1381–2020.

¹¹ Proposition 2018/19:145. Personlig assistans för hjälp med andning. Socialdepartementet

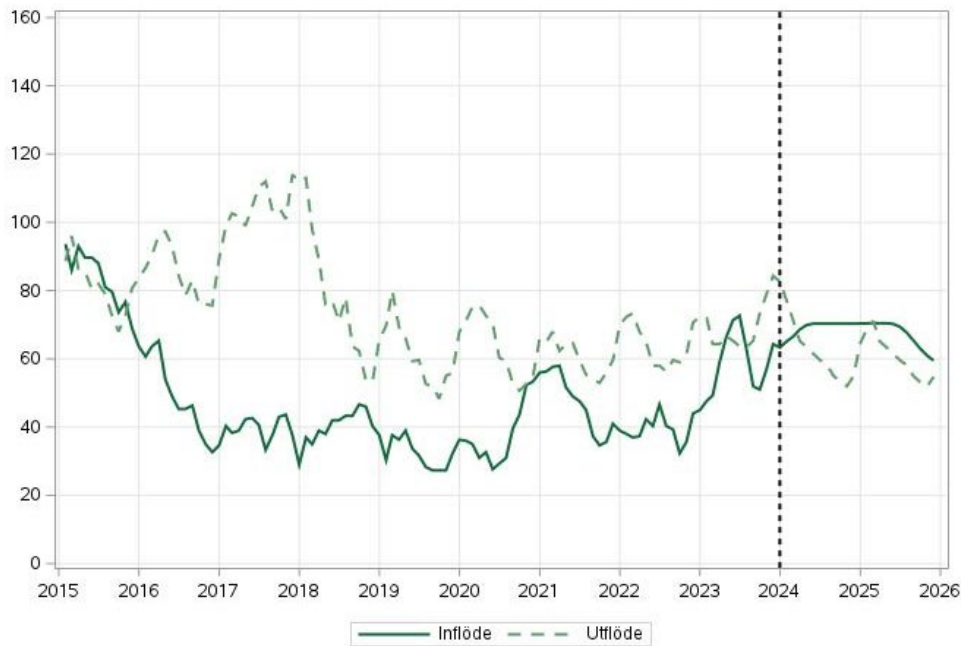
¹² Proposition 2019/20:92. Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning sid. 38. Socialdepartementet.

¹³ Försäkringskassan. Indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen. Svar på regeringsuppdrag dnr FK 2021/000464.

¹⁴ Försäkringskassan. Assistansersättning – hjälp med andning och sondmatning, Korta analyser 2022:3.

¹⁵ Försäkringskassan. Rapport – Uppföljning av lagändring om andning som grundläggande behov, slutredovisning. Svar på regeringsuppdrag dnr. 1382–2020.

Figur 7 Inflöde och utflöde 2015–2025, prognos fr.o.m. januari 2024
 glidande 3-månadersmedelvärden

Utflyde

Medan inflödet minskat sedan 2014 ökade utflödet under samma period och kulminerade 2017. Under 2018 upphörde tvåårsomprövningarna¹⁶ vilket kraftigt minskade utflödet. Den tidigare ökningen av utflödet anses vara en effekt av att Försäkringskassans handläggning anpassats till den förändring av rättspraxis efter tidigare nämnda domar i HFD.¹⁷ Sedan 2018 är de flesta som lämnar assistansersättningen personer som avlider, vilket följer ett tydligt säsongsmönster under året och väntas utvecklas stabilt framöver.

Under de tre sista månaderna 2023 var utflödet högt. Att en person avlider är den vanligaste orsaken till att assistansersättningen upphör och dödsfallen ökar säsongsmässigt under vinterhalvåret. Men under det sista kvartalet var det också något fler avslut av andra anledningar som att personen flyttar till gruppboende eller annan inrättning. Föregående prognos underskattade utflödet. Nivån på utflödet höjs, vilket verkar minska på prognosen för antalet mottagare.

Minskningen av mottagare har planat ut under våren 2023 och ökade något under vissa månader under våren och sommaren. Under hösten minskade

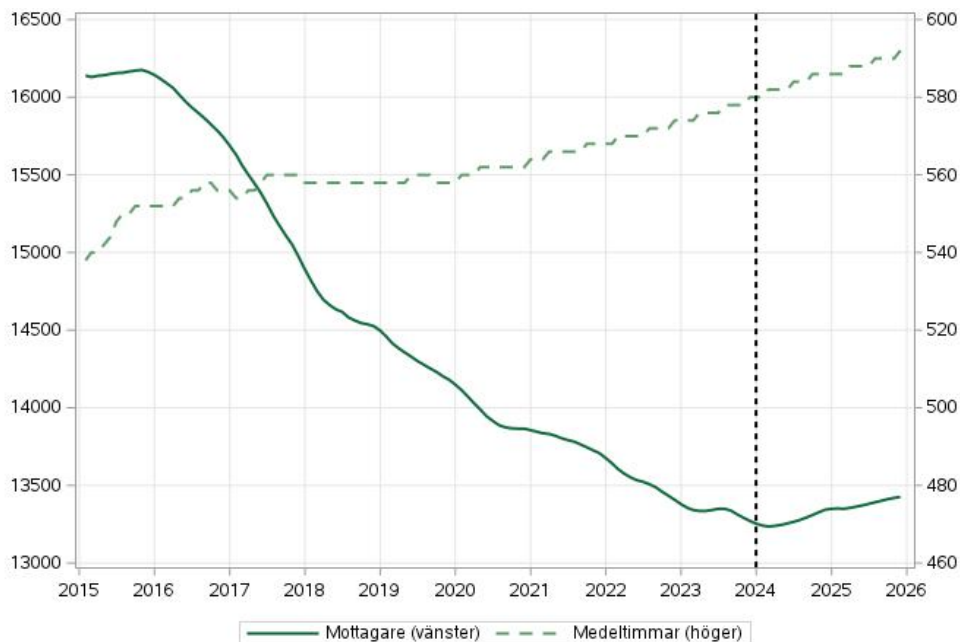
¹⁶ Försäkringskassan ska dock fortsätta att ompröva rätten till assistansersättning i de fall denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade.

¹⁷ Försäkringskassan. Assistansersättning - inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport (2017:14).

antalet mottagare igen, vilket främst beror på ett högre utflöde. Detta är väsentligt annorlunda än vår prognos för ett år sedan, då vår bild var att antalet mottagare skulle öka. Den sammanlagda effekten av inflödes- och utflödesprognoserna blir att mottagarna kommer öka under 2024–2025 för att sedan utvecklas stabilt. I Figur 8 nedan illustreras antalet mottagare i ersättningen samt antalet medeltimmar som ett glidande 3-månaders medelvärde.

Figur 8 Mottagare och medeltimmar per mottagare och månad 2015–2025

Glidande 3-månaders medelvärden, prognos fr.o.m. januari 2024

Timutveckling

Antalet medeltimmar inom assistansersättning har länge ökat, med undantag för perioden 2018–2019. De personer som flödar in har i regel färre timmar i genomsnitt än de som varit mottagare under en längre tid. Det medför att i perioder kan sammansättningen av inflödet och utflödet påverka hur medeltimmarna utvecklas. De nya personerna som kommer in i ersättningen och har fått timmar beviljade för de nya grundläggande behoven, har i genomsnitt haft något fler timmar jämfört med de som inte har fått timmar beviljade för de nya behoven. Prognosen framöver bygger på den senaste utvecklingen vilket tar hänsyn till effekten av det högre inflödet. Medeltimmarna beräknas öka svagt under hela prognosperioden. Föregående prognos för timutvecklingen var något låg och en uppjustering har gjorts.

Schablonbeloppet

Schablonbeloppet ligger till grund för timersättningen och bestäms årligen av regeringen. För 2024 höjs schablonbeloppet med 2,5 procent.

Ökningstakten för efterkommande år antas bli 1,5 procent eftersom den historiska ökningen legat på denna nivå under flera tidigare år. En mindre andel mottagare har en ersättning baserat på ett förhöjt belopp. Denna andel har länge varit låg och konstant och antas fortsätta vara så framöver. I denna prognos har vi ett nytt årsutfall vilket gör att vi justerar denna andel vilket ger en försumbar höjning av prognosen.

Osäkerhetsanalys

En utredning kring assistansersättningens huvudmannaskap presenterades den första mars¹⁸ och i höstbudgeten informerades att förslag bereds inom regeringskansliet. I utredningen förordas att huvudmannaskapet för den personliga assistansen samlas hos staten. Kortfattat innebär förslaget att alla kommunala beslut om personlig assistans ska överföras till Försäkringskassan med start 2026. Därefter skall Försäkringskassan fatta beslut om och hantera finansieringen av den personliga assistansen. Sammantagen innebär utredningens förslag stora konsekvenser för utgifterna under många år framöver. I dagsläget har inte Försäkringskassan tilldelats förvaltningsmedel för att påbörja införandet av det statliga huvudmannaskapet. Myndigheten kan inte påbörja detta arbete utan att tilldelas resurser.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	24 406 448	25 441 136	26 684 662	27 619 928	28 443 590
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+147 211	-84 882	-425 243	-676 675	-885 394
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	24 553 659	25 356 254	26 259 419	26 943 253	27 558 196
Differens i 1000-tal kronor	+147 211	-84 882	-425 243	-676 675	-885 394
Differens i procent	+0,6	-0,3	-1,6	-2,4	-3,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Både den sänka inflödesprognosen och den höjda utflödesprognosen gör att antalet mottagare beräknas bli lägre i denna prognos jämför med den föregående. Det har i sin tur en sänkande effekt på utgiftsprognosen. Detta

¹⁸ SOU 2023:9. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet.

motverkas delvis av att prognosen för medeltimmar är höjd och att andelen utbetalda medel väntas bli något högre.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	47 475 122	50 293 913	51 819 916	53 646 180	55 100 566
Därav					
1:1.21 Sjukpenning	40 875 000	44 917 711	46 363 330	47 797 019	49 256 145
1:1.19 Rehabiliteringspenning	503 660	44 963	46 410	47 845	49 305
1:1.20 Arbetshjälpmedel m.m.	115 684	120 000	124 000	128 000	132 000
1:1.15 Närståendepenning	182 466	218 806	228 661	234 830	241 246
1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall	226 825	229 129	229 431	226 636	221 709
1:1.5 Boendetillägg	287 872	290 304	287 168	282 335	276 261
1:1.18 Statlig ålderspensionsavgift för sjukpenning	3 187 000	4 376 000	4 515 060	4 959 553	4 972 271
1:1.17 Statlig ålderspensionsavgift för rehabiliteringspenning	91 000	80 000	4 302	-51 502	-71 685
1:1.16 Statlig ålderspensionsavgift för närståendepenning	18 000	17 000	21 554	21 464	23 314

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär

avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:1.21 Sjukpenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-237 468	-2 225 085	-3 632 796	-3 727 126	-3 936 145
Anslag ³	40 875 000	43 510 000	46 269 000 ³	47 588 000 ³	48 803 000 ³
Tilldelade medel	40 637 532	41 284 915	42 636 204	43 860 874	44 866 855
Utfall/Prognos	42 862 617	44 917 711	46 363 330	47 797 019	49 256 145
Avvikelse från anslag	-1 987 617	-1 407 711	-94 330	-209 019	-453 145
Avvikelse från tilldelade medel	-2 225 085	-3 632 796	-3 727 126	-3 936 145	-4 389 290
Högsta anslagskredit	2 452 500	2 175 500	2 313 450 ³	2 379 400 ³	2 440 150 ³
Tillgängliga medel	43 090 032	43 460 415	44 949 654	46 240 274	47 307 005
Överskridande av anslagskredit	0	1 457 269	2 313 450	2 379 400	2 440 150

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 44,9 miljarder kronor, vilket är 1,4 miljarder kronor högre än anslagsbeloppet och 3,6 miljarder kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 1,5 miljarder kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Syftet med sjukpenning är att ge ekonomisk trygghet vid nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. För att få ersättning krävs att sjukdomen sätter ner arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Sjukpenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Sjukpenning på normalnivå kan i normalfallet betalas ut i maximalt 364 dagar under en period på 450 dagar. Efter det kan sjukpenning på fortsättningsnivå betalas ut.

Till en försäkrad som är arbetslös betalas hel sjuk- och rehabiliteringspenning ut med högst 543 kronor per dag.

Analys

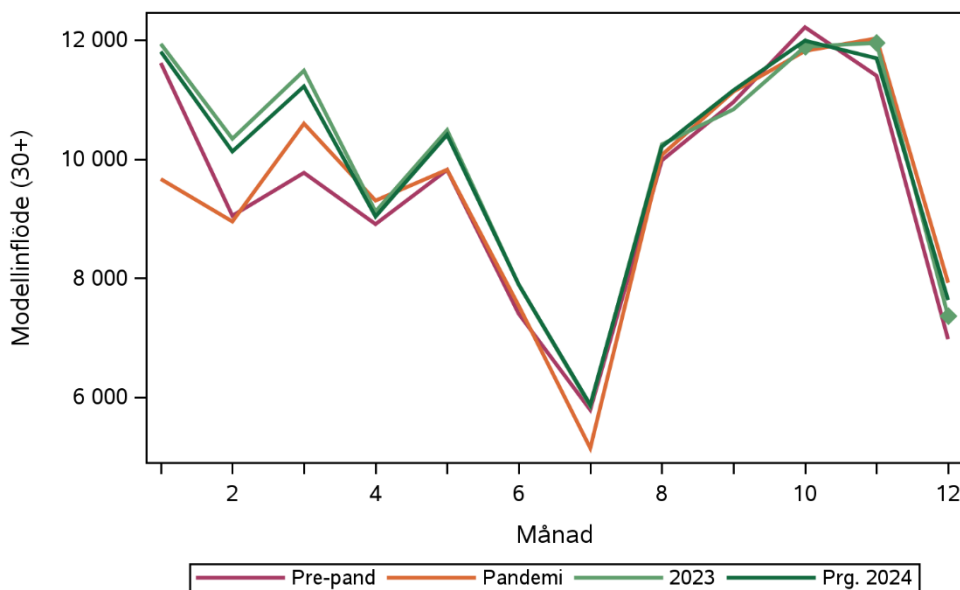
Utgifterna för helåret 2023 uppgick till nästan 43 miljarder kronor, vilket innebär en ökning om knappt 11 procent jämfört med år 2022. Antalet nettodagar ökade med cirka 5 procent, resterande del av utgiftsökningen beror på en ökad medelersättning per sjukskriven. Utgifter och nettodagar ökade i snabb takt i början av året, men under det sista kvartalet trappades ökningstakten av. Den svaga ökningen under slutet av året beror till stor del på att antalet startade sjukfall utvecklats stabilt. Utgifterna beräknas fortsätta öka under prognosperioden, men med en svag ökningstakt. Ökningen framöver drivs dels av ett ökat antal sjukskrivna, men främst utav ökade löner och priser.

Utgiften för sjukpenning bestäms av antalet pågående sjukfall tillsammans med deras ersättningsnivå. För prognosen beräknas antalet pågående sjukfall via inflödet och hur långa de startade sjukfallen förväntas bli. Dessa storheter beskrivs mer ingående nedan.

Startade sjukfall

Det totala flödet startade sjukfall per månad varierar kraftigt över tid, främst beror det på de korta sjukfallen där händelser som pandemin nyligen får stor effekt. För utgiften spelar de längre sjukfallen en större roll då influensa och andra korta sjukfall resulterar i många startade sjukfall men få ersatta dagar, framförallt då fast anställda endast ersätts från och med dag 15. Ser man till de för prognosen mer intressanta sjukfallen, startade sjukfall som blir 30 dagar eller längre, så är utvecklingen betydligt stabilare de senaste åren. Variationen består då mest i säsongsbetingad variation inom åren. Men första kvartalet 2023 var det oväntat många startade sjukfall med psykiatriska diagnoser som blev 30 dagar eller längre. Avslutningen på 2022 låg i linje med tidigare års inflöde, trots det startades väldigt många långa sjukfall med psykiatriska diagnoser första kvartalet 2023. Nu är avslutningen på 2023 i linje med tidigare år, och framförallt som 2022, och då tänker vi oss att det kan vara mer troligt med en utveckling liknande första kvartalet 2023 än att ha ett inflöde i modellen som ligger i enlighet med tidigare år före pandemin.

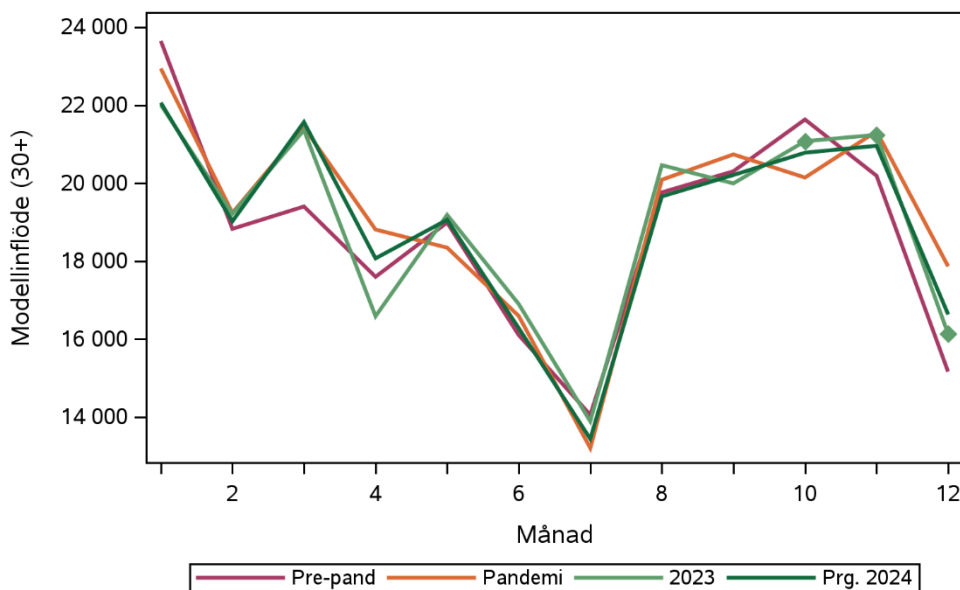
Figur 9. Modellinflöde för sjukfall med psykiatriska diagnoser

Figur 9 visar både det historiska inflödet till utgiftsmodellen för sjukpenningen och prognosen för 2024. Det vill säga för sjukfall som blir 30 dagar eller längre. I Figur 9 har 2020 uteslutits och pandemiutfallet är genomsnittet för 2021 och 2022, pre-pandemiska inflödet är genomsnittet för åren 2017–2019. Andra halvåret är överlag homogent över de olika åren, skillnaderna finns under första halvåret. 2018 hade ett kraftigt utbrott av influensa vilket drar ner inflödet av sjukfall med psykiatriska diagnoser i februari och mars. De senaste åren har snarare influensan varit under fjärde kvartalet och lite i början på januari. Därför är tanken att inflödet första kvartalet 2024 kommer vara något lägre än 2023 men markant högre än de pre-pandemiska nivåerna.

Gruppen startade sjukfall som blir 30 dagar eller längre och inte har en psykiatrisk diagnos, övriga diagnoser, visas i Figur 10. Övriga diagnoser har en utveckling som är något mindre homogen över tid än sjukfallen med psykiatriska diagnoser. Förutom för juli och augusti så är det vanligt med små variationer mellan åren. I Figur 10 syns att under pandemin, år 2021–2022, har enskilda månader varit lägre än pre-pandemiska nivåer, år 2017–2019. Men för kvartalsdata så är övriga diagnoser som blir 30 dagar eller längre fler under pandemin än för de pre-pandemiska åren. För 2023 så var de startade sjukfallen under kvartal 2 i linje med de pre-pandemiska nivåerna men för övriga kvartal något högre. Innevarande kvartal förväntas hamna på ungefär samma nivå som antalet startade sjukfall med övriga diagnoser första kvartalet 2023. Men andra kvartalet 2024 förväntas ha cirka 1,5 procent fler startade sjukfall än föregående år. För andra halvåret 2024 ligger prognosen på cirka 1 procent färre startade sjukfall än 2023.

Figur 10. Modellinflöde för sjukfall med andra diagnoser än psykiatriska

För prognosåren 2025–2027 förväntas en motsvarande nivå som för 2024 men med en ökningstakt som motsvarar tillväxten i antalet sysselsatta enligt Konjunkturinstitutets decemberprognos.¹⁹ Det leder till ett marginellt högre antal startade sjukfall för prognosen för övriga diagnoser 2025, 0,3 procent. Därefter ökar det prognostiserade antalet startade sjukfall med 1,2–1,3 procent per år för dem med övriga diagnoser. Även prognosen för startade sjukfall med psykiatriska diagnoser skrivs fram på samma sätt från och med 2025.

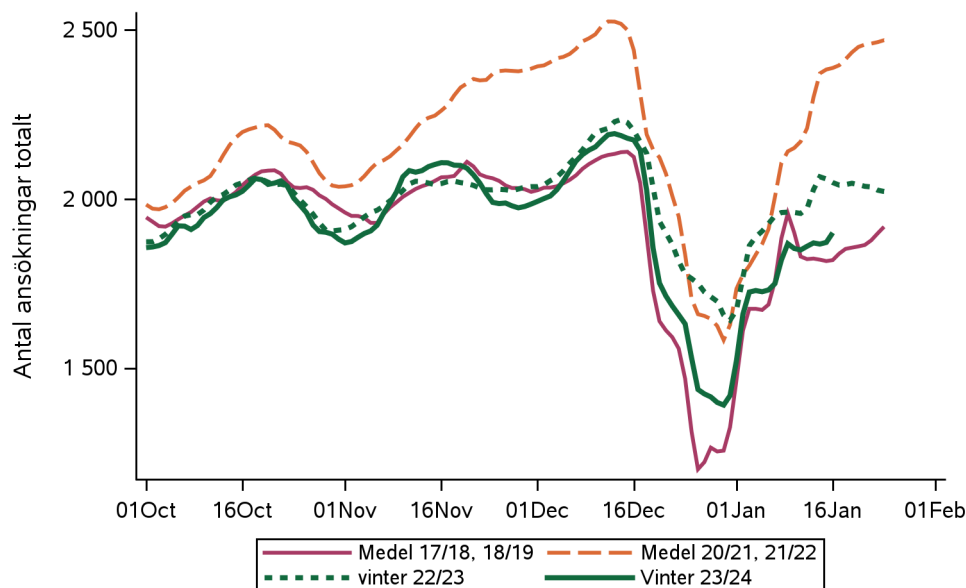
I Figur 11 visas ögonblicksbilden över trenden för det totala antalet ansökningar om sjukpenning just nu. Det är lågt och har så varit sedan andra halvåret 2023. På grund av problem med data över diagnoser är det inte möjligt att se vilka diagnoser som ligger bakom ansökningarna efter september 2023. Men för att uppskatta antalet av startade långa sjukfall för sista kvartalet 2023 så antas fördelningen mellan psykiatriska- och övriga diagnoser vara oförändrade relativt tidigare år. Notera att perioden mars 2020 till och med januari 2023 inte används i skattningen av denna fördelning. De uppskattade värdena för oktober–december 2023 markeras som romber i Figur 9 och Figur 10. Det låga antalet ansökningar relativt riskpopulationen, incidensen, gör att sjukpenningen ökar relativt moderat givet den senare tidens höga inflation, som innebär högre medelersättningar, och den längre sjukskrivningstiden som beskrivs ingående nedan. Ingenting tyder på att ansökningarna är på väg upp men vid en mer traditionell influensa, som till exempel 2018, kommer ansökningarna gå upp något under februari–mars. Det

¹⁹ Konjunkturläget december 2023, Konjunkturinstitutet, Stockholm, ISSN 0023-3463, [\(länk\)](#)

betyder inte att antalet startade sjukfall till sjukpenningmodellen påverkas i någon större utsträckning då lejonparten av sjukskrivningarna för influensa är kortare än 30 dagar.

Anledningen till att antalet startade sjukfall med psykiatriska diagnoser prognostiseras som relativt många, framförallt i början på åren framöver, är att en misstanke finns om att det vi såg i början av 2023 är den ”nya” trenden. Det vill säga att antalet startade sjukfall med psykiatriska diagnoser som blir 30 dagar eller fler är lågt under kvartal 4 för att sedan vara relativt högt under kvartal 1.

Figur 11. Ansökningar om sjukpenning per dag, 2-veckorstrend

Sammantaget bidrar den ovan beskrivna utvecklingen till en relativt konservativ prognos över inflödet.

Sjukfallens varaktighet

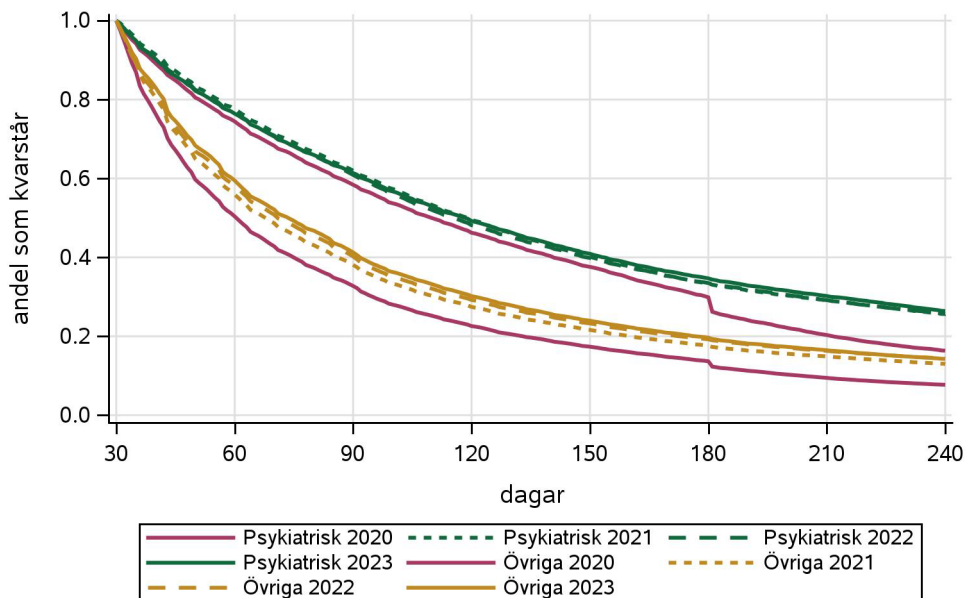
Likt totala antalet startade sjukfall varierar även sjukfallens varaktighet kraftigt över tid.²⁰ Efter att omfattande regeländringar²¹ införts de senaste åren har nu varaktigheten stabiliserats på en högre nivå. Figur 12 nedan visar utvecklingen för sjukfall startade under det första kvartalet 2023 jämfört med de tre föregående åren, uppdelat på psykiatriska- respektive övriga

²⁰ Se t.ex. [Försäkringskassan. Utgiftsprognos för budgetåren 2019–2022 \(2019-02-15, dnr 123–2019\)](#)

²¹ De regeländringar som infördes berör främst bedömningar vid sjukskrivningsdag 180. I december 2020 infördes ett tillfälligt stopp av prövningar mot normalt förekommande arbete vid dag 180. I mars 2021 infördes undantaget *överbärande skäl*. I februari 2022 infördes ytterligare undantag. Undantagen används i väldigt stor omfattning varför få sjukskrivningar avslutas vid dag 180 inom nuvarande regelverk.

diagnoser. Inga stora skillnader kan noteras från år 2021 utan varaktigheten är att beteckna som stabil.

Figur 12 Överlevnad för sjukfall startade under första kvartalet respektive år
Andelen sjukfall som kvarstår efter olika fallängder (dagar)

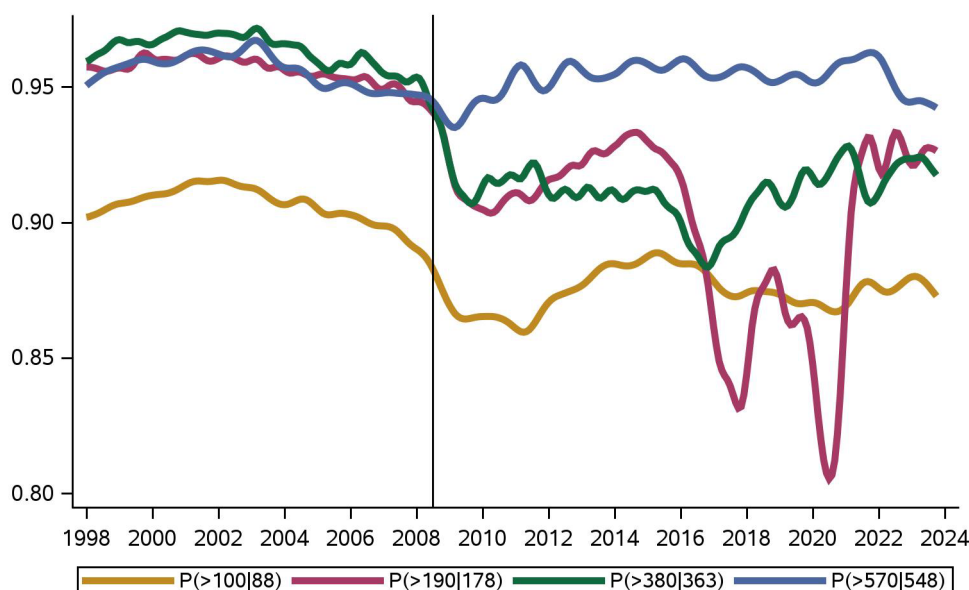

Som framgår av kurvorna för 2020 (före regeländringarna) avslutades då många sjukfall vid sjukskrivningsdag 180 i rehabiliteringskedjan, detta då arbetsförmågebedömningen vid dag 180 övergår från att pröva arbetsförmågan mot arbete hos nuvarande arbetsgivare till att pröva arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden. Då regeländringarna medförde ökade undantagsmöjligheter från denna prövning passerar nu fler sjukfall 180 dagar och fortsätter att pågå som längre sjukfall. Utbrottet av covid-19 påverkar även kraftigt varaktigheten för övriga diagnoser 2020 och till viss del även 2021. Då covid-19 främst gav upphov till korta sjukskrivningar blev den samlade varaktigheten kortare.

Rehabiliteringskedjan infördes i juli 2008 och innebär att den sjukskrivnes arbetsförmåga prövas vid fasta tidpunkter där bedömningsgrunderna ändras vid varje tidsgräns. För att se hur effekten av dessa bedömningstidpunkter varierat över tid visas i Figur 13 nedan hur kvarståendesannolikheterna kring dem har utvecklats. Punkterna i sjukfallen som illustreras är 90 dagar, 180 dagar, 365 dagar samt 550 dagar, detta då dessa tidpunkter har varit speciella ur bedömningsperspektiv enligt rehabiliteringskedjan.

Figur 13 Betingad sannolikhet att passera olika tidpunkter rehabiliteringskedjan över tid.

Månadsdata, trendvärden

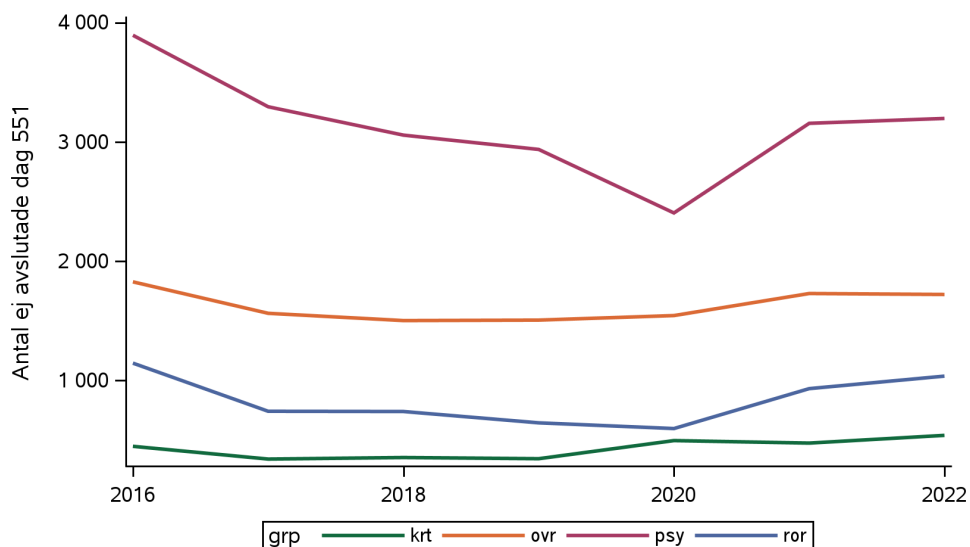
Figur 13 visar att före införandet av rehabiliteringskedjan var trenden för kvarståendesannolikheterna relativt stabil även om samtliga har lite av en inverterad U-form. Detta följer mönstret i sjukfrånvaron i stort. Sent 90-tal och tidigt 00-tal karaktäriserades av en väldigt snabbt ökande sjukfrånvaro. Därefter minskade sjukfrånvaron snabbt under flera år före rehabiliteringskedjans införande. Den minskande sjukfrånvaron berodde bland annat på politiska initiativ (halveringsmålet) samt ändringar av tillämpningen.

Mer intressant i figuren ovan är perioden efter 2008 där flera olika policyändringar har skett. Samtliga kvarståendesannolikheter sjunker betydligt när rehabiliteringskedjan introduceras. Utvecklingen kring dag 90 respektive dag 365 har sedan dess varit relativt stabil medan variationen i kvarståendesannolikhet kring dag 180 har varit klart större. Detta beror dels på regeländringar avseende antal undantagsmöjligheter, dels på tillämpningsförändringar över tid. När kvarståendesannolikheterna kring dag 180 var som lägst under åren 2016–2020 så ökade sannolikheten att passera dag 365. Detta kan tolkas som en sammansättningseffekt – om många sjukfall avslutas vid dag 180 kommer de som uppnår dag 365 ha relativt sett sämre

arbetsförmåga, vilket ökar sannolikheten att de blir längre än ett år. Det kan även noteras att kvarståendesannolikheterna efter regeländringarna, först i och med stoppet i december 2020 och sen införandet av *överbäggande skäl* 2021, inte återgått till de nivåer som gällde före införandet av rehabiliteringskedjan. Detta gäller även för dag 90 och dag 365, trots variationen ligger kvarståendesannolikheterna fortfarande betydligt under nivåerna som gällde före rehabiliteringskedjans införande.

Dag 550 är ingen bedömningstidpunkt enligt rehabiliteringskedjan men är intressant då undantaget om *särskilda skäl*, vilket infördes februari 2022, maximalt kan lämnas till dag 549 i sjukfallet. Sedan 2022 syns en liten nedgång i sannolikheten att passera dag 550, men den är inte tillnärmelsevis så stor som antogs i utredningen som ligger bakom reformen.²²

Figur 14. Antal sjukfall som kvarstår dag 551 givet att de startats kvartal 1

Figur 14 visar totala antalet sjukfall som startades under första kvartalet respektive år och som passerar dag 551. Uppdelningen är gjord på typiskt korta diagnoser (krt), i princip dem som ökade kraftigt under coronapandemin, psykiatriska diagnoser (psy), rörelseorganens sjukdomar (ror) samt alla övriga som övrigt (ovr). Trots att det inte finns något stort utflöde vid dag 550 efter de olika regeländringarna, och att färre även avslutas vid rehabiliteringskedjans bedömningspunkter, så visar figuren att startade sjukfall och varaktigheterna samverkar så att antalet som passerar dag 551 är relativt konstant sedan 2016.

Sammanfattningsvis kan man säga att kvarståendesannolikheterna generellt ligger betydligt över de nivåer som gällde när kontrollerna vid bedömningspunkterna var som mest omfattande. Men de ligger dock under de nivåer

²² [En sjukförsäkring anpassad efter individen \(Statens offentliga utredningar 2020:26\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

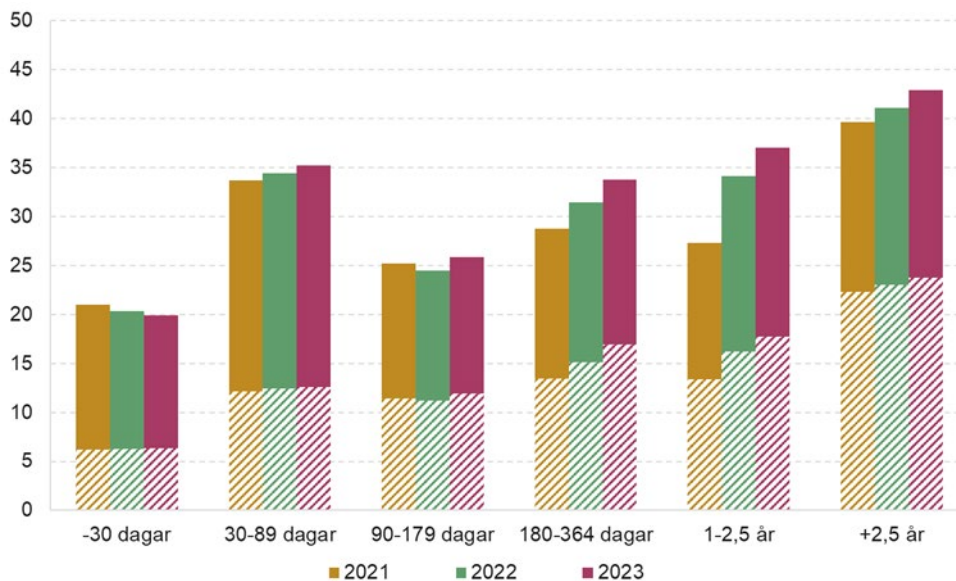
som gällde före rehabiliteringskedjans införande. Rehabiliteringskedjan verkar därför fortsatt dämpande på sjukfallens varaktighet, men endast marginellt. Det som händer när varaktigheten ökar är att risken i sjukpenningen ökar, varje startat sjukfall ger fler ersatta dagar. I händelse av ett ökat inflöde skulle därför den samlade sjukfrånvaron – givet dagens nivå av varaktighet – att öka mycket.

Pågående sjukfall

Ökningarna av inflöde och varaktighet har inneburit fler pågående sjukfall. I Figur 15 nedan visas antal pågående sjukfall i september månad 2021–2023, uppdelat på fallängd. Antalet pågående sjukfall har generellt ökat det senaste året. Sammantaget är ökningen 9 000, från omkring 186 000 i september 2022 till 195 000 i september 2023. Till stor del koncentreras denna ökning till fallängder över 180 dagar. Att de långa sjukfallen ökar är en effekt av de varaktighetsökningar som beskrivits ovan.

Figur 15 Pågående sjukfall i september respektive år

Tusental, psykiatriska diagnoser streckade.

Ökningen av antalet pågående sjukfall har drivits av både psykiatriska- och övriga diagnoser. Den sammanlagda andelen psykiatriska diagnoser har ökat svagt från 45,3 till 45,8 procent av sjukfallsbeståndet. Då sjukfall med psykiatriska diagnoser generellt blir längre än övriga diagnoser är andelen högre i de längre fallängdskategorierna ovan.

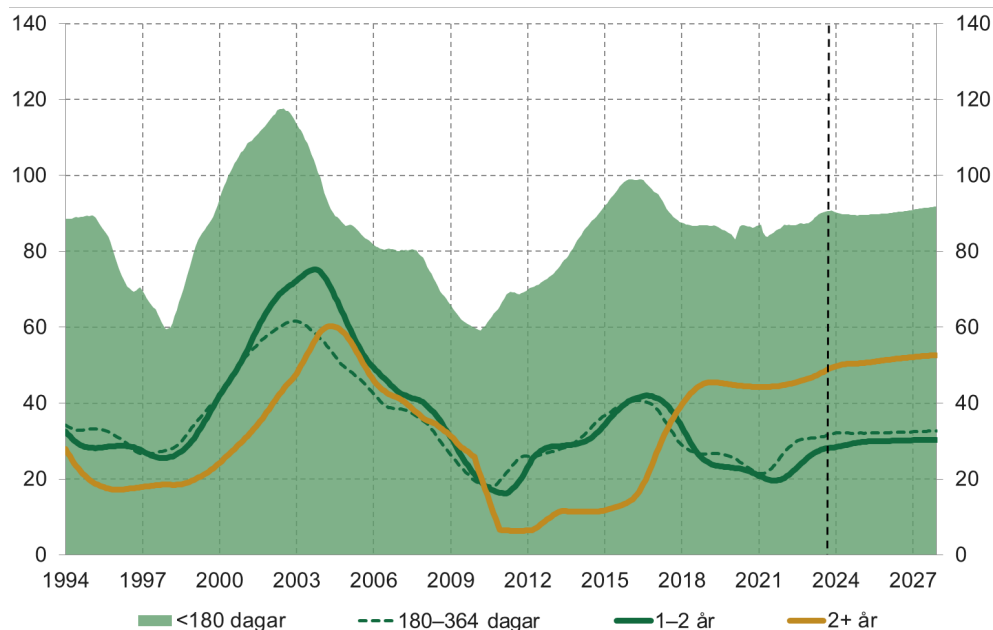
Sjukfrånvaron har under de senaste åren påverkats kraftigt av både coronapandemin och regeländringar. Pandemin har främst påverkat antalet startade sjukfall, vilka har ökat under smittspridningstoppar av covid-19. Samtidigt som det totala antalet startade sjukfall ökade under coronapandemin så minskade startade sjukfall inom normalt stora diagnosgrupper (till exempel

psykiatriska- och rörelsed diagnoser) under pandemin. I takt med att pandemin klingat av har dessa sjukfall ökat. Ökningen inom psykiatriska diagnoser förefaller ha avstannat under de senaste månaderna och för helåret 2023 beräknas dessa ha ökat med cirka 3 procent jämfört med 2022. Under 2024 beräknas inflödet bli ungefär i nivå med 2023. Därefter beräknas de för sysselsatta sjukskrivna öka i takt med antalet sysselsatta och för arbetslösa i takt med antalet arbetslösa. Sjukfall med övriga diagnoser beräknas för helåret 2023 och 2024 hamna i nivå med 2022. Därefter beräknas de utvecklas med samma förändringstakter som psykiatriska, det vill säga svaga årliga ökningarna.

Efter de införda regeländringarna har sjukfallens varaktighet, definierad som månadsvisa kvarståendesannolikheter, stabiliserats. Mot bakgrund av utfall beräknas varaktigheten generellt öka något framöver. I kombination med ett ökande inflöde innebär generellt detta sammantaget ökande sjukfrånvaro för samtliga falllängder under prognosperioden. Sett ur ett historiskt perspektiv är dock ökningen svag och utvecklingen är att beteckna som relativt stabil, se Figur 16 nedan.

Figur 16 Antal pågående sjukfall i olika falllängder.

Tusental, glidande 12-månaders medelvärden

Sammantaget beräknas antalet sjukfall öka under prognosperioden, från 200 000 som årsgenomsnitt år 2023 till 209 000 år 2027.

Osäkerhetsanalys

Sjukfrånvaron i Sverige har varierat betydligt över tid, vilket framgår i avsnitten ovan. Totala mängden sjukfrånvaro bestäms via antalet startade

sjukfall, men risken, antalet dagar eller utgiften per sjukfall, bestäms av varaktigheten. När varaktigheten är hög ökar antalet dagar som ersätts per sjukfall, och därmed även utgiften, kraftigt även för små ökningar av inflödet. Den höga risken som den höga varaktigheten medför innebär att prognoser över sjukfrånvarons utveckling blir mycket osäkra, framför allt på längre sikt. Nedan visas en genomgång av den historiska träffsäkerheten i Försäkringskassans prognoser.

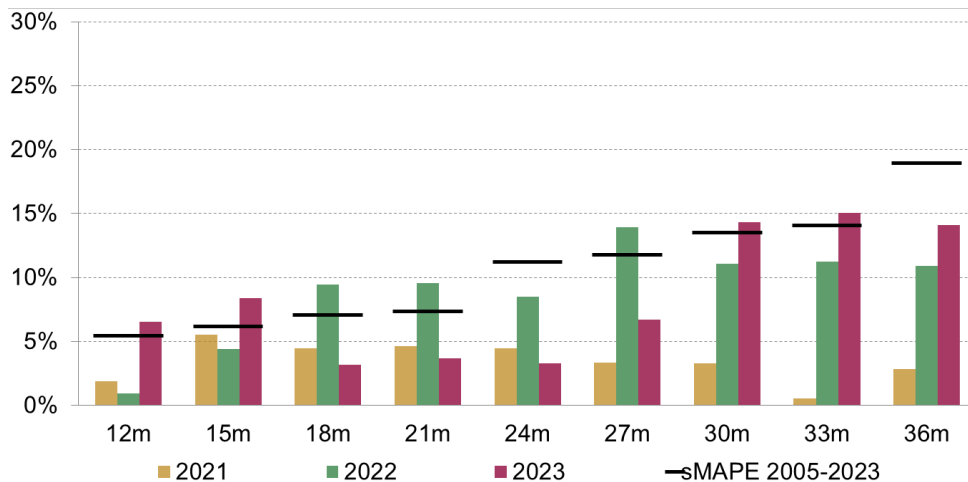
Utfallsmåttet som används i analysen nedan är de sammanlagda antalet ersatta nettodagar för sjuk- och rehabiliteringspenning. Själva utgiftsprognosen för respektive förmån är utöver detta beroende av prognosen för medelersättningen samt den förväntade andelen av samtliga sjukfall som får rehabiliteringspenning, men analysen avgränsas till de sammanlagda nettodagarna.

Prognosfelen är uträknade enligt:

$$e_{t+h|t} = \frac{y_{t+h} - \hat{y}_{t+h|t}}{y_{t+h}}$$

där $e_{t+h|t}$ är prognosfelet för årsprognosen gjord vid tidpunkt t med horisonten h månader, $\hat{y}_{t+h|t}$ är årsprognosen gjord vid tidpunkt t med horisonten h månader och y_{t+h} är det helårsvisa utfallet.

I diagrammet nedan visas absolutvärdena av prognosfelet för de tre senaste årens utfall, uppdelat efter prognosernas respektive horisont. Detta innebär att 36-månadersstapeln för 2023 visar prognosfelet för prognosen som levererades i början av 2021 med avseende på 2023. Motsvarande stapel för 2022 är prognosfelet för prognosen som levererades vid samma tidpunkt 2020 och så vidare. 12-månadersstapeln är helårsprognosen som levererades i början på det aktuella året. I diagrammet redovisas även medelvärdet av de absoluta prognosfelen (sMAPE) för respektive prognoshorisont för utfallsåren 2005–2023.

Figur 17 Absolut procentuellt prognosfel per utfallsår och prognoshorisont

Prognosfelen har de senaste åren generellt varit klart lägre än det historiska absolutmedelfelet, dock med vissa undantag. Prognoserna med avseende på 2023 har genomgående varit för låga, och på medel- till lång sikt även med relativt stora prognosfel. På lång sikt beror prognosfelen på att de regeländringar vid bedömning av arbetsförmåga som infördes inte var fullt kända vid prognostillfället, vilket även syns på de relativt stora prognosfelen från och med medellång sikt avseende 2022.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	42 829 056	44 536 905	46 178 580	47 730 695	49 116 294
Överföring till/från andra anslagsposter	+68 657	+404 664	+510 507	+574 138	+640 971
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-11 437	-96 870	-162 296	-163 702
Volym- och strukturförändringar	-35 096	-12 421	-228 887	-345 518	-337 418
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	42 862 617	44 917 711	46 363 330	47 797 019	49 256 145
Differens i 1000-tal kronor	+33 561	+380 806	+184 750	+66 324	+139 851
Differens i procent	+0,1	+0,9	+0,4	+0,1	+0,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Överföring till/från andra anslagsposter

Andelen sjukfall som får rehabiliteringspenning har justerats ner betydligt, vilket höjer prognosen för sjukpenning. Anslagsposten *rehabiliteringspenning* justeras ner med motsvarande belopp. Se avsnittet för rehabiliteringspenning för mer information om den justerade andelen.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognoserna för timlöner och prisbasbelopp, vilket sänker prognosen för sjukpenning.

Volym- och strukturförändringar

Utgiften för sjukpenningen utvecklades i linje med oktoberprognosen sista kvartalet 2023. Utfallet avvek endast med drygt 30 miljoner kronor eller 0,3 procent. I stort beror det på att både varaktigheten och inflödet har varit fortsatt stabila. Mot bakgrund av utfall har inflödet reviderats ner något medan varaktigheten generellt justerats upp. Båda förändringarna är små men effekten av det sänkta inflödet blir något större varför prognosen sänks marginellt med avseende på volym och struktur.

1:1.19 Rehabiliteringspenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-36 255	0	0	0	0
Anslag ³	623 000	735 000	515 000 ³	570 000 ³	629 000 ³
Tilldelade medel	586 745	735 000	515 000	570 000	629 000
Utfall/Prognos	503 660	44 963	46 410	47 845	49 305
Avvikelse från anslag	119 340	690 037	468 590	522 155	579 695
Avvikelse från tilldelade medel	83 085	690 037	468 590	522 155	579 695
Högsta anslagskredit	50 550	36 750	25 750 ³	28 500 ³	31 450 ³
Tillgängliga medel	637 295	771 750	540 750	598 500	660 450
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 45 miljoner kronor, vilket är 690 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

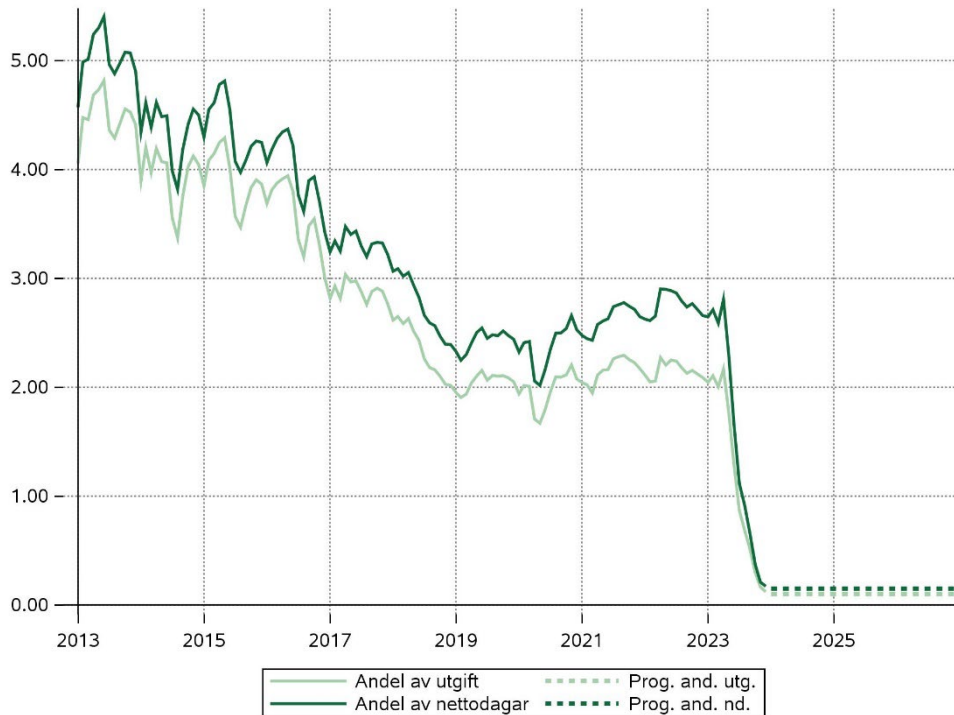
Den som har nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel på grund av sjukdom och som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan få rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning i särskilda fall. Rehabiliteringspenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning. Rehabiliteringspenningen är begränsad till ett visst antal dagar med olika nivåer av ersättningen på samma sätt som sjukpenningen. Den som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering kan även få ett särskilt bidrag för vissa merkostnader som den försäkrade får till följd av rehabiliteringen, till exempel bidrag till resor till och från rehabiliteringen.

Analys

Utgifterna för 2023 uppgick till drygt 500 miljoner kronor, vilket är en minskning med cirka 40 procent jämfört med 2022. Utgifterna beräknas minska ännu mer 2024 och befinna sig på en väldigt låg nivå under resten av prognosperioden. Anledningen till de minskade utgifterna är en ny och korrekt tolkning av regelverket kring dem som deltar i en arbetslivsinriktad åtgärd inom det förstärkta samarbetet med arbetsförmedlingen. Tidigare kunde man få rehabiliteringspenning i den omfattning som arbetsförmågan bedömdes ha blivit nedsatt innan åtgärden startade. Den nya tolkningen gör gällande att de enbart kan få rehabiliteringspenning i den omfattning som åtgärden förhindrar arbete. Individerna kan samtidigt ansöka om och beviljas sjukpenning och när det sker samordnas utbetalningen av förmånerna. Rehabiliteringspenning minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får sjukpenning. Den nya tolkning innebär att andelen sjukfall som får rehabiliteringspenning minskar kraftigt relativt sjukpenningen, se diagram nedan.

Figur 18 Andel rehabiliteringspenning av sjukpenning

Andelen rehabiliteringspenning relativ sjukpenning, dels andelen av utgiften, dels andelen av nettodagarna i procent. Utfall t.o.m. december 2023.

Som framgår ovan har andelen rehabiliteringspenning minskat tydligt från och med sommaren 2023. Andelen bedöms ligga kvar på en närmast obefintlig nivå för hela prognosperioden. Betydande osäkerhet föreligger i prognosen för andelarna till dess att fler utfall med den nya tolkningen inkommit och en nivå har etablerats. Andelens storlek är dock neutral för statens budget då sjukpenning ersätts med samma nivå.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	572 787	449 868	560 873	628 672	697 392
Överföring till/från andra anslagsposter	-68 657	-404 664	-510 507	-574 138	-640 971
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-115	-1 176	-2 138	-2 325
Volym- och strukturförändringar	-470	-126	-2 780	-4 551	-4 791
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	503 660	44 963	46 410	47 845	49 305
Differens i 1000-tal kronor	-69 127	-404 905	-514 463	-580 827	-648 087
Differens i procent	-12,1	-90,0	-91,7	-92,4	-92,9

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Överföring till/från andra anslagsposter

Andelen sjukfall som får rehabiliteringspenning har justerats ner markant mot bakgrund av utfall (se analys ovan). Detta sänker prognosen för rehabiliteringspenning men anslagsposten sjukpenning höjs med motsvarande belopp.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Se sjukpenningavsnittet.

Volym- och strukturförändringar

Se sjukpenningavsnittet.

1:1.15 Närståendepenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-6 661	-15 491
Anslag ³	199 000	219 000	222 000 ³	226 000 ³	232 000 ³
Tilldelade medel	199 000	219 000	222 000	219 339	216 509
Utfall/Prognos	182 466	218 806	228 661	234 830	241 246
Avvikelse från anslag	16 534	194	-6 661	-8 830	-9 246
Avvikelse från tilldelade medel	16 534	194	-6 661	-15 491	-24 737
Högsta anslagskredit	9 950	10 950	11 100 ³	11 300 ³	11 600 ³
Tillgängliga medel	208 950	229 950	233 100	230 639	228 109
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	4 191	13 137

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 219 miljoner kronor, vilket är 200 tusen kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Närståendepenning betalas ut till en person som avstår från förvävsarbete för att vårda en nära anhörig som är svårt sjuk. Antalet ersättningsdagar är, i de flesta fall, högst 100 dagar för varje person som vårdas. Närståendepenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Ersättningsnivån för närståendepenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Inkomsttaket vid beräkning av den försäkrades SGI höjdes från 7,5 till 8 prisbasbelopp den 1 juli 2018 och höjdes igen till 10 prisbasbelopp 1 januari 2022.

Analys

Utgifterna för 2023 uppgick cirka 183 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 8 procent jämfört med 2022. Ökningen beror helt på en ökad medelersättning medan användandet av förmånen, mätt som antalet utbetalda nettodagar, var oförändrat mellan åren. Användandet av närståendepenning har varit väldigt stabilt under det senaste decenniet, undantaget under coronapandemin då användandet minskade betydligt. Minskningen kan förklaras av bland annat periodvisa besöksförbud på äldreboenden och allmänna rekommendationer om att inte träffa äldre närstående. Coronapandemin

beräknas fortfarande medföra en viss dämpande inverkan, vilket sänker utgifterna för 2023 något. Från och med 2024 beräknas användandet återgå till strax under normalnivå, här definierad som genomsnittet för åren 2013–2019. Utgifterna prognostiseras att öka för hela prognosperioden på grund av ökande löner och priser.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	177 595	210 234	220 582	226 472	232 651
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-136	-1 243	-1 213	-1 237
Volym- och strukturförändringar	+4 871	+8 708	+9 322	+9 571	+9 832
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	182 466	218 806	228 661	234 830	241 246
Differens i 1000-tal kronor	+4 871	+8 572	+8 079	+8 358	+8 595
Differens i procent	+2,7	+4,1	+3,7	+3,7	+3,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för timlöner och prisbasbelopp, vilket sänker prognosen för närståendenpenning.

Volym- och strukturförändringar

Föregående prognos var något för låg för det sista kvartalet 2023, vilket beror på att medelersättningens nivå underskattades. Medelersättningen justeras därför upp, medan nettodagsprognosen behålls oförändrad.

1:1.20 Arbetshjälpmedel m.m.

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 805	0	0	0	0
Anslag ³	127 050	129 010	130 010 ³	134 010 ³	138 010 ³
Tilldelade medel	125 245	129 010	130 010	134 010	138 010
Utfall/Prognos	115 684	120 000	124 000	128 000	132 000
Avvikelse från anslag	11 366	9 010	6 010	6 010	6 010
Avvikelse från tilldelade medel	9 561	9 010	6 010	6 010	6 010
Högsta anslagskredit	4 502	6 450	6 500 ³	6 700 ³	6 900 ³
Tillgängliga medel	129 747	135 460	136 510	140 710	144 910
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 120 miljoner kronor, vilket är 9 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Arbetsgivaren och den försäkrade kan vardera få bidrag till arbetshjälpmedel med högst 50 000 kronor. Bidrag till datorbaserade hjälpmedel får dock beviljas med högre belopp än 50 000 kronor. Om det finns synnerliga skäl, kan Försäkringskassan medge att bidrag till arbetshjälpmedel även i ett annat fall lämnas med ett högre belopp.

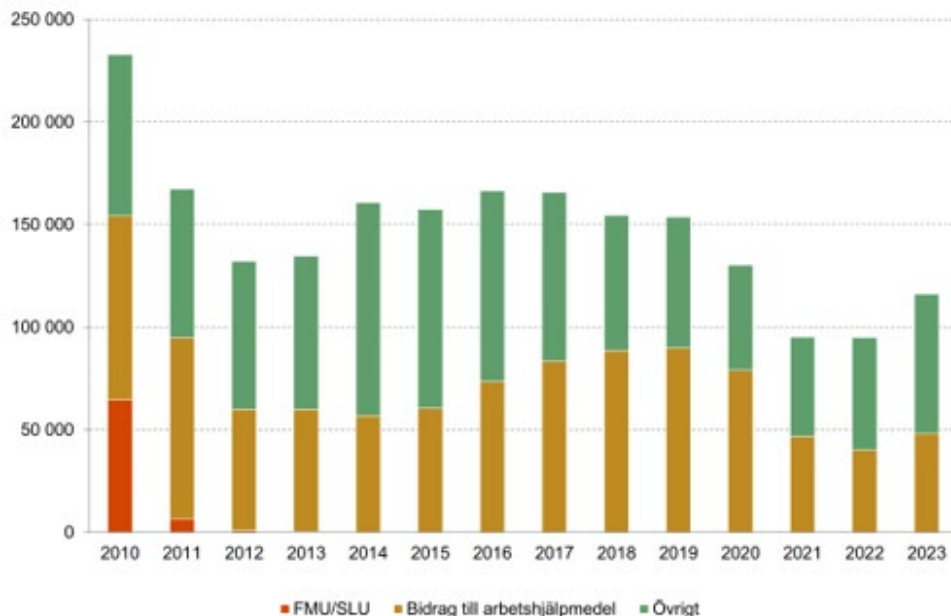
Merkostnader för arbetsresor kan beviljas när en försäkrad som är sjuk kan arbeta, men inte kan ta sig till och från arbetet på vanligt sätt. Försäkringskassan kan då istället för sjukpenning betala ut ersättning för de merutgifter som uppkommer på grund av att den försäkrade måste använda sig av ett dyrare färd sätt.

Analys

Utgifterna för bidrag till arbetshjälpmedel för 2023 blev 48 miljoner kronor. Det är 8 miljoner kronor mer än utfallet för 2022. Möjliga förklaringar till det högre utfallet är att fler ansökt om bidraget och att kostnaderna för produkter ökat till följd av inflationen och att de blivit mer avancerade. Även utgifterna för arbetsresor, som ingår i Övrigt, har ökat. Utgifterna som rör Bidrag till arbetshjälpmedel har minskat från totalt 90 miljoner kronor under 2019 till 40 miljoner kronor 2022. Det är en minskning med 55 procent.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av utgifterna för *Arbets hjälpmedel mm* för åren 2010 till 2023. Det framgår att utgifterna som rör försäkringsmedicinska utredningar minskade kraftigt under 2011. Det beror på att försäkringsmedicinska utredningar fördes över till ramanslaget *Bidrag för sjuk-skrivningsprocessen*. Det syns också en minskning i utgifterna för *Bidrag till arbets hjälpmedel* under 2012. En förklaring till minskningen är det då inte gick att få bidrag till köp av hörapparater. Utgifterna för *Bidrag till arbets hjälpmedel* ökade fram till 2019. En förklaring till ökningen är att viss hörsel teknisk utrustning inte längre blev tillåten att använda utan blev tvunget att bytas ut. Därefter minskades utgifterna för bidrag till arbets hjälpmedel. En möjlig förklaring kan vara pandemin som gjorde att det inte fanns samma behov av arbets hjälpmedel. Under 2023 ökade utgifterna vilket kan förklaras av att produkter ökat i pris till följd av inflationen och att de blivit mer avancerade.

Figur 19 Fördelning av utgifter för Arbets hjälpmedel mm. Tusental kronor.

Försäkringskassan bedömer att utgifterna för *Bidrag till arbets hjälpmedel* ökar till 51 miljoner kronor i år och fortsätter att öka till följd av den generella prisökningen och av en utveckling mot att man använder mer avancerade hjälpmedel. Utgifterna för posten *Övrigt* (inklusive arbetsresor) förväntas också att fortsätta öka under prognosperioden. Sammantaget bedöms utgifterna för *Arbets hjälpmedel m.m.* att öka från 120 miljoner kronor år 2023 till 132 miljoner kronor 2027.

Fördelning av utgifter 2023–2027

Tusental kronor

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Totalt	115 684	120 000	124 000	128 000	132 000
Bidrag till arbetshjälpmedel	48 094	51 000	54 000	57 000	60 000
Övrigt	67 590	69 000	70 000	71 000	72 000

Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos- belopp	122 010	126 010	130 010	134 010	138 010
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturför- ändringar	-6 326	-6 010	-6 010	-6 010	-6 010
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	115 684	120 000	124 000	128 000	132 000
Differens i 1000-tal kro- nor	-6 326	-6 010	-6 010	-6 010	-6 010
Differens i procent	-5,2	-4,8	-4,6	-4,5	-4,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för *Bidrag till arbetshjälpmedel*, som lämnades i oktober 2023, bedöms vara för hög och sänks därför med 7 miljoner kronor årligen. Prognosen för *Övrigt* bedöms vara för låg och höjs med 1 miljoner kronor årligen.

1:1.5 Boendetillägg

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-10 502	0	-97	-4 361	-10 813
Anslag ³	300 888	290 207	282 904 ³	275 883 ³	267 222 ³
Tilldelade medel	290 386	290 207	282 807	271 522	256 409
Utfall/Prognos	287 872	290 304	287 168	282 335	276 261
Avvikelse från anslag	13 016	-97	-4 264	-6 452	-9 039
Avvikelse från tilldelade medel	2 514	-97	-4 361	-10 813	-19 852
Högsta anslagskredit	13 844	14 510	14 145 ³	13 794 ³	13 361 ³
Tillgängliga medel	304 230	304 717	296 952	285 316	269 770
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	6 491

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 290 miljoner kronor, vilket är 97 tusen kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Boendetillägget är ett tillägg till sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning och rehabiliteringspenning i särskilda fall. Den som har rätt till bostadstillägg har inte rätt till boendetillägg.

Boendetillägget kan uppgå till högst 84 000 kronor per år till en ensamstående försäkrad och till högst 42 000 kronor per år till en försäkrad som är gift eller sambo. Till hushåll med ett barn, två barn respektive tre eller flera barn är beloppen 12 000, 18 000 respektive 24 000 kronor högre.

Analys

Utfallet för helåret 2023 blev omkring 288 miljoner kronor, en ökning med drygt 4 procent jämfört med 2022. Ökningen beror på att fler personer fick boendetillägg, medan medelersättningen endast ökat svagt. En stor del av dem som erhåller boendetillägg har *sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall* varför utgifterna följer förändringstakten i stocken av dessa.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	287 538	286 988	282 904	275 883	267 222
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+334	+3 316	+4 264	+6 452	+9 039
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	287 872	290 304	287 168	282 335	276 261
Differens i 1000-tal kronor	+334	+3 316	+4 264	+6 452	+9 039
Differens i procent	+0,1	+1,2	+1,5	+2,3	+3,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen höjs, främst på grund av en höjd prognos för antalet personer som får sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall, se avsnittet nedan.

1:1.8 Sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 529	-4 193	-14 052	-16 864	-21 480
Anslag ³	224 161	219 270	226 619 ³	222 020 ³	214 882 ³
Tilldelade medel	222 632	215 077	212 567	205 156	193 402
Utfall/Prognos	226 825	229 129	229 431	226 636	221 709
Avvikelse från anslag	-2 662	-9 859	-2 812	-4 616	-6 827
Avvikelse från tilldelade medel	-4 193	-14 050	-2 812	-7 428	-14 255
Högsta anslagskredit	10 358	10 963	11 330 ³	11 101 ³	10 744 ³
Tillgängliga medel	232 990	226 040	223 897	216 257	204 146
Överskridande av anslagskredit	0	3 089	5 534	10 379	17 563

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 229 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 14 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 3 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelserna från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall kan en försäkrad få som blivit av med sin aktivitetsersättning på grund av att hen fyllt 30 år eller fått tidsbegränsad sjukersättning maximal tid. Ett villkor är att hen inte har någon sjukpenninggrundande inkomst eller att den är mindre än 80 300 kronor per år.

Sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall uppgår till högst 160 kr per dag.

Analys

Utfallet för helåret 2023 blev 227 miljoner kronor, vilket är en ökning med 5 procent jämfört med 2022. Utgifterna för Sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall har under en lång tid varit ökande. Den senaste tiden har dock denna ökningstakt mattats av. Den minskande ökningstakten för utgifterna beror på att antalet personer som har ersättningen ökar i långsammare takt än tidigare år. Utgifterna beräknas öka väldigt svagt till och med år 2025, för att sedan börja minska. Detta då antalet personer som beräknas lämna aktivitetsersättningen på grund av att de fyller 30 år beräknas bli färre.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	225 495	226 701	226 619	222 020	214 882
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+1 328	+2 428	+2 812	+4 616	+6 827
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	226 823	229 129	229 431	226 636	221 709
Differens i 1000-tal kronor	+1 328	+2 428	+2 812	+4 616	+6 827
Differens i procent	+0,6	+1,1	+1,2	+2,1	+3,2

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Föregående prognos underskattade antalet personer som fick sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall något under det sista kvartalet 2023. Prognosen justeras därför upp.

1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	46 605 175	50 429 087	49 463 214	49 546 091	49 863 343
Därav					
1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar	35 659 456	38 559 655	37 769 819	37 712 731	38 090 581
1:2.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar	5 915 719	6 468 432	6 510 505	6 614 910	6 693 764
1:2.8 Statlig ålderspensionsavgift för aktivitets- och sjukersättningar	5 030 000	5 401 000	5 182 890	5 218 450	5 078 998

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:2.5 Aktivitets- och sjukersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-1 078 567	-2 077 023	-2 435 678	-2 349 497	-2 470 228
Anslag ³	34 661 000	38 201 000	37 856 000 ³	37 592 000 ³	37 705 000 ³
Tilldelade medel	33 582 433	36 123 977	35 420 322	35 242 503	35 234 772
Utfall/Prognos	35 659 456	38 559 655	37 769 819	37 712 731	38 090 581
Avvikelse från anslag	-998 456	-358 655	86 181	-120 731	-385 581
Avvikelse från tilldelade medel	-2 077 023	-2 435 678	-2 349 497	-2 470 228	-2 855 809
Högsta anslagskredit	2 078 760	1 910 050	1 892 800 ³	1 879 600 ³	1 885 250 ³
Tillgängliga medel	35 661 193	38 034 027	37 313 122	37 122 103	37 120 022
Överskridande av anslagskredit	347 723	525 628	456 697	590 628	970 559

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Enligt preliminärt beslut har 3 miljoner kronor omfördelats från bostadstilläggets anslag för 2023 till anslaget för aktivitets- och sjukersättningar.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 38,6 miljarder kronor, vilket är 359 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 2,4 miljarder kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 500 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Aktivitetsersättning kan beviljas försäkrade i åldrarna 19–29 år. Ersättningen är alltid tidsbegränsad och kan beviljas för maximalt tre år i taget. Aktivitetsersättningen kan beviljas till personer som under minst ett års tid har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Ersättningen kan även beviljas till personer med förlängd skolgång, som på grund av en funktionsnedsättning inte har avslutat sin utbildning på grundskole- eller gymnasienivå.

Försäkrade i åldrarna 19–65 år som har en stadigvarande nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning kan ha rätt till sjukersättning. Försäkrade med sjukersättning kan dels vara personer som har beslut enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008, dels vara personer som har beslut enligt det nya regelverket som gäller från och med den 1 juli 2008. De som omfattas av det gamla regelverket har möjlighet att arbeta enligt reglerna för steglös avräkning. Personer som beviljas sjukersättning enligt det nya regelverket omfattas istället av reglerna för vilande sjukersättning.

Aktivitets- och sjukersättningar kan betalas ut i form av inkomstrelaterad ersättning och garantiersättning. Den inkomstrelaterade ersättningen är 64,7 procent av den försäkrades antagandeinkomst, som är ett genomsnitt av inkomsten åren innan inträdet till aktivitets- eller sjukersättning, innan arbetsförmågan blev nedsatt. Hel garantinivå för den som är mellan 30 och 65 år motsvarar 2,78 gånger årets prisbasbelopp. För yngre varierar garantinivån mellan 2,48 och 2,73 prisbasbelopp och ökar med personens ålder. Såväl inkomstrelaterad ersättning som garantiersättning följer prisbasbeloppets utveckling. Aktivitets- och sjukersättning kan ges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning

Analys

Sjukersättning

Antalet personer med sjukersättning har successivt minskat sedan mitten av 2005 och förväntas att fortsätta minska under prognosperioden, med undantag för 2026, då antalet istället ökar, till följd av att den övre åldersgränsen höjs. Regeländringens effekt beskrivs mer utförligt under rubriken *Höjd åldersgräns i sjukersättningen*.

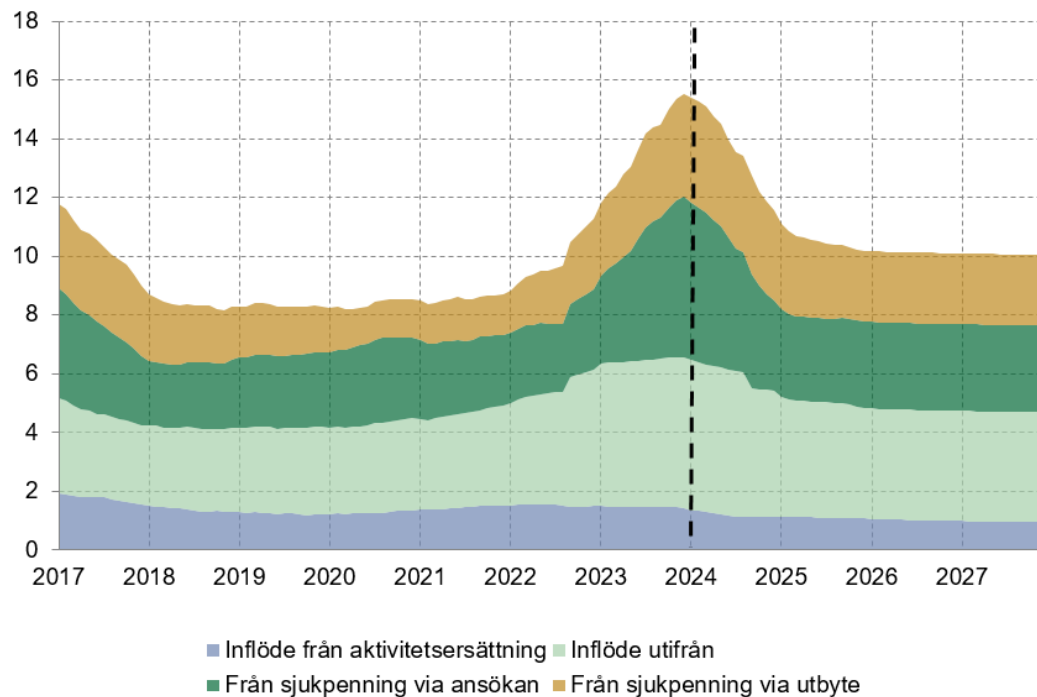
Under år 2023 ökade antalet personer med sjukersättning med cirka 11 000 personer och uppgick i december 2023 till ungefär 227 000 personer. I december 2024 beräknas antalet ha minskat till 217 000 personer. Framöver förväntas det att bli en minskning till 200 000 i december 2027.

Att antalet personer minskar under prognosperioden beror främst på att många som uppbär sjukersättning kommer att lämna förmånen till följd av att de uppnår högsta tillåtna ålder samt att de senaste årens förhållandevis låga nivå av nybeviljade sjukersättningar förväntas bestå under större delen av prognosperioden. Antalet nybeviljanden övergick dock till att öka under 2023 och förväntas befinna sig på en högre nivå. Främst under prognosperiodens början. Det beror dels på de nya särskilda reglerna för äldre, som beskrivs längre ned, dels på att balanser i handläggningen arbetas ned i en högre omfattning än tidigare.

Inflödet av nya personer med sjukersättning var relativt stabilt mellan 2018 och 2021 och varierade mellan 8000 – 9000 årligen, se Figur 20. År 2022 ökade inflödet till 11 000 och under 2023 påbörjades 15 500 sjukersättningar. Ökningen är framförallt en följd av regeländringar som trädde i kraft den 1 september 2022 och förklaras närmare i nästa avsnitt.

Figur 20 Inflöde Sjukersättning

Tusental R12

Anm. Inflödet delas upp i fyra kategorier. Inflöde från sjukpenning är ärenden där antingen Försäkringskassan initierat ett utbyte av sjukpenning till sjukersättning, eller där den försäkrade ansökt om sjukersättning under pågående period med sjukpenning. Inflöde utifrån innefattar ansökningar från personer som när de blev beviljade sjukersättning inte hade sjukpenning eller aktivitetsersättning. Inflöde från aktivitetsersättning är personer som beviljats sjukersättning under en pågående eller nyligen avslutad period av aktivitetsersättning.

Särskilda regler för personer mellan 61 och 65 år

Den 26 mars 2020 beslutade regeringen att utreda regelverket i sjuk- och aktivitetsersättningen.²³ Resultatet av utredningen publicerades i september 2021.²⁴ För personer i åldrarna 61–65 år föreslogs särskilda regler där arbetsförmågan endast prövas mot arbeten i yrken som de har erfarenhet av samt andra lämpliga arbeten som är tillgängliga. Dessa regler kommer under prognosperioden anpassas på det sättet att intervallet förskjuts med ett år när åldersgränserna i sjukersättningen justeras, vilket beskrivs i nästa avsnitt.

De nya reglerna för personer mellan 61 och 65 har gällt sedan den 1 september 2022. Reglerna har påverkat inflödet till sjukersättningen från sjukpenningen samt inflödet till sjukersättningen utifrån. Antalet utbytesärenden har exempelvis legat på en betydligt högre nivå år 2023 än 2020 och åren dessförinnan. Gällande övergångar från sjukpenning till sjukersättning är det på längre sikt osäkert hur denna regeländring harmoniserar med de nyligen

²³ Regeringen. Dir. 2020:31

²⁴ SOU:2021:69 En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet

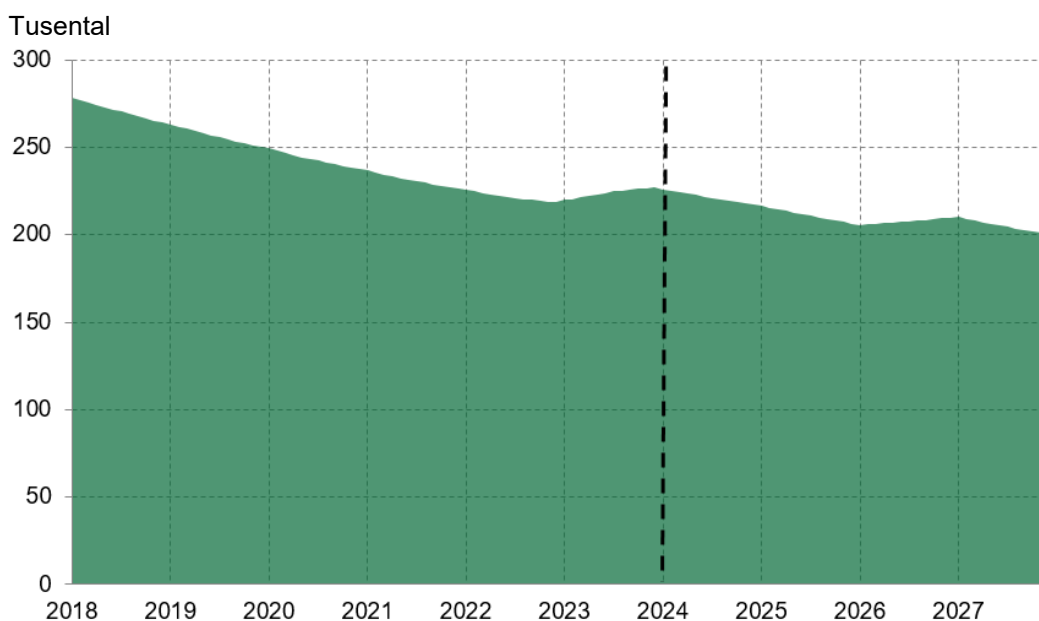
införda regeländringarna inom sjukpenningen, där både inkomsttaket höjts och bedömningsgrunderna ändrats för äldre sjukskrivna. Det kan vara så att individens incitament att gå från sjukpenning till sjukersättning försvagats, givet nämnda regeländringar inom sjukpenningen.

Höjd åldersgräns i sjukersättningen

Ändringarna i pensionssystemet innebär att åldersgränserna i socialförsäkringen anpassas.²⁵ För sjukersättningen höjdes den högsta tillåtna åldern från 64 till 65 år från och med januari 2023. Sammantaget beräknas regeländringen innebära en ökning av utgifterna med ungefär 1,9 miljarder kronor år 2024. Effekten blir lite mer än dubbel jämfört med 2023 när ytterligare en ålderskohort förblir i förmånen året ut, samtidigt som prisbasbeloppet är högre för 2024. Regeländringen har inneburit att antalet personer med sjukersättning ökat under 2023. I år förväntas de istället återgå till att minska och fortsätta att göra det framöver.

Från och med 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att den högsta tillåtna åldern höjs ytterligare, från 65 till 66 år. Effekten under 2026 och 2027 förväntas på det stora hela bli ungefär densamma som under 2023 och 2024, i fråga om antalet personer som påverkas. Hur stor påverkan blir på utgifterna beror mycket på prisbasbeloppets utveckling. Regeländringens effekt på antalet personer med sjukersättning visas i Figur 21.

Figur 21 Bestånd sjukersättning

Medelersättningen i sjukersättningen påverkades under 2023 av att flera personer som blev beviljade fick stora belopp utbetalt retroaktivt, se Figur 22.

²⁵ DS 2019:2 Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

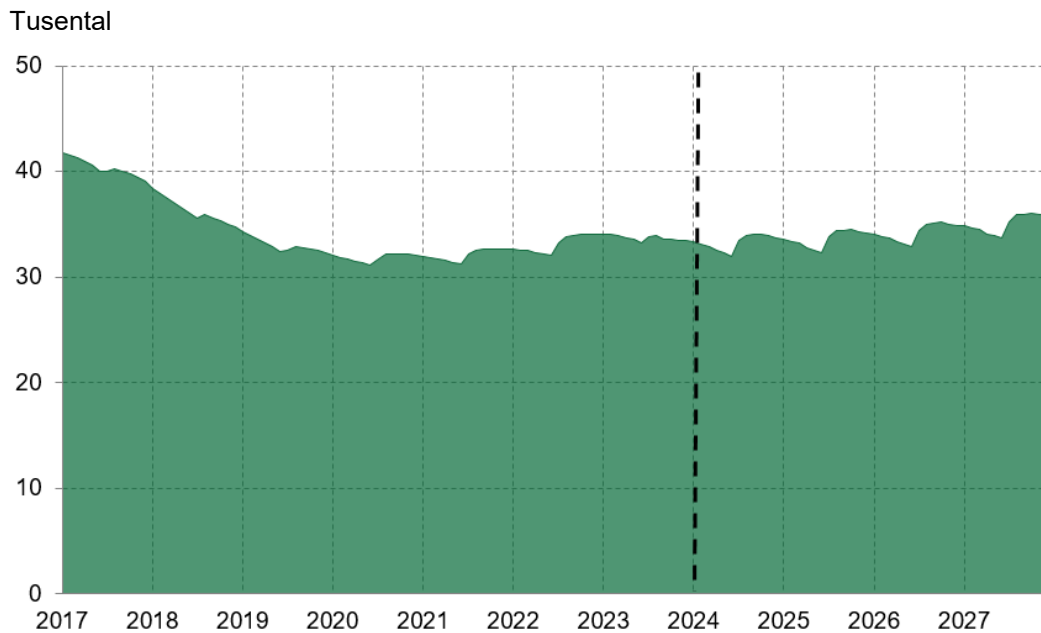
Under 2024 förväntas balanser i handläggningen vara nedarbetade och medelersättningen bedöms återgå till ungefär den nivå som rådde 2022.

Figur 22 Månadsvis medelersättning i sjukersättningen, uttryckt i prisbasbelopp

Aktivitetsersättning

Till skillnad från utvecklingen inom sjukersättningen har antalet personer med aktivitetsersättning ökat under många år. Under 2017 skedde dock ett trendbrott och antalet personer minskade med ungefär 10 000 mellan december 2016 och december 2019, se Figur 23. Antalet personer som får ersättningen har därefter ökat något och förväntas fortsätta öka i en förhållandevis långsam takt under prognosperioden. Den tidigare minskningen beror till viss del på att hel sjukersättning från och med den 1 mars 2017 kan beviljas till personer mellan 19 och 29 år. Sedan regeländringen har ungefär 3 500 personer med aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga blivit beviljade sjukersättning innan de hunnit fylla 30 år. Majoriteten av övergångarna har skett under juli månad åren 2017–2021, då flertalet försäkringsperioder löpte ut. Dessa övergångar påverkar varken det samlade antalet personer med aktivitets- och sjukersättningar eller utgifterna, då ersättningen är lika stor oavsett vilken av förmånerna personen får.

Figur 23 Bestånd aktivitetsersättning

Ytterligare en orsak till att antalet personer med aktivitetsersättning minskade till och med 2019 är att inflödet minskade mellan 2015 och 2018. Det förhållandevis låga inflödet kan delvis förklaras av den rättsliga kvalitetsuppföljning som presenterades i slutet av 2016.²⁶ Under 2019 ökade dock inflödet något och 7 400 aktivitetsersättningar påbörjades (7 procent fler jämfört med 2018). Inflödet till aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga har sedan fortsatt att öka men stabiliserade sig under 2023 vid en nivå på strax över 4 000 personer. En förklaring kan vara den nya rättspraxis som ett utfall i Högsta förvaltningsdomstolen fört med sig.²⁷

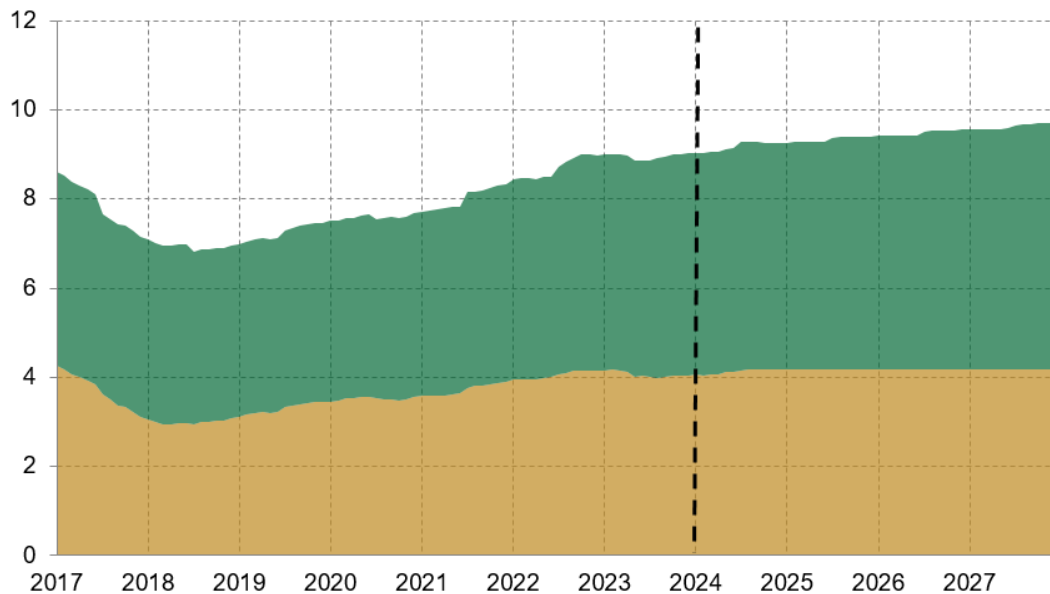
Det totala inflödet till aktivitetsersättningen ökade från 8 300 personer 2021 till 9 000 personer 2023. Ökningen mellan dessa år har dock varit aningen mer avtagande än tidigare. Under prognosperioden förväntas ett inflöde på ungefär 9 000 personer årligen.

²⁶ Försäkringskassan. Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga. Rättslig uppföljning (2016:6)

²⁷ HFD 2019 ref. 48 Mål: 707 – 19

Figur 24 Inflöde aktivitetsersättning

Tusental R12

■ Inflöde till nedsatt arbetsförmåga ■ Inflöde till Förlängd Skolgång

Anm. I bilden visas det externa inflödet till aktivitetsersättning. Övergångar mellan de två delförmånerna visas inte.

Utflödet från förmånen bedöms hamna på en nivå strax under inflödet och antalet personer med aktivitetsersättning prognostiseras till ungefär 33 700 i december 2024, en ökning med ungefär 300 personer jämfört med december 2023. På lång sikt förväntas större delen av de personer som får aktivitetsersättning, men som är berättigade till sjukersättning, ha bytt förmån. I december 2027 beräknas ungefär 35 700 personer få aktivitetsersättning, se Figur 23.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	35 565 031	38 483 824	37 983 128	37 654 085	37 828 546
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-578 109	-507 062	-502 846
Volym- och strukturförändringar	+94 425	+75 831	+364 800	+565 708	+764 881
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	35 659 456	38 559 655	37 769 819	37 712 731	38 090 581
Differens i 1000-tal kronor	+94 425	+75 831	-213 309	+58 646	+262 035
Differens i procent	+0,3	+0,2	-0,6	+0,2	+0,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025 – 2027, vilket innebär att prognosen sänks.

Volym- och strukturförändringar

Inflödet till sjukersättningen höjs något baserat på de senaste månadernas utfall. Det innebär att prognosen höjs för hela prognosperioden. Det gäller i första hand nivån på inflödet av personer utifrån.

Medelersättningen, som under 2023 påverkades av många stora retroaktiva utbetalningar, sänks något på längre sikt. Ersättningsnivån uttryckt i prisbasbelopp beräknas under 2024 återgå till ungefär den nivå som rådde under 2022. För volym- och struktur innebär det att utgiftsökningen dämpas något.

1:2.6 Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-148 526	0	0	0	0
Anslag ³	6 081 161	6 529 000	6 526 000 ³	6 675 000 ³	6 475 000 ³
Tilldelade medel	5 932 635	6 529 000	6 526 000	6 675 000	6 475 000
Utfall/Prognos	5 915 719	6 468 432	6 510 505	6 614 910	6 693 764
Avvikelse från anslag	165 442	60 568	15 495	60 090	-218 764
Avvikelse från tilldelade medel	16 916	60 568	15 495	60 090	-218 764
Högsta anslagskredit	287 308	326 450	326 300 ³	333 750 ³	323 750 ³
Tillgängliga medel	6 219 943	6 855 450	6 852 300	7 008 750	6 798 750
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Enligt preliminärt beslut har 3 miljoner kronor omfördelats från bostadstilläggets anslag för 2023 till anslaget för aktivitets- och sjukersättningar.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 6,5 miljarder kronor, vilket är 61 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar är ett skattefritt inkomstprövat tillägg. Bostadstilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten. Ersättningen uppgår till 96 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ensamstående. För boendekostnader från 5 000 kronor upp till 7 500 kronor ersätts 70 procent av bostadskostnaden. Om personen är gift eller sambo räknas hälften av bostadskostnaden.

Åren 2018–2021 var taket 5 600 kronor per månad för den som är ensamstående och 2 800 kronor för den som är gift eller sambo. Under den perioden var ersättningen 70 procent för delen som överstiger 5 000 respektive 2 500 kronor.

Analys

En klar majoritet av de som har bostadstillägg, har det i kombination med sjukersättning. Antalet personer med sjukersättning och ökade med 5,3 procent under 2023 efter att tidigare minskat. Orsaken till ökningen är att den övre åldersgränsen i sjukersättningen höjdes det året. Framöver förväntas den långsiktigt minskande trenden att fortsätta, med undantag för 2026, då åldersgränsen i sjukersättningen höjs igen. Även antalet personer med bostadstillägg i kombination med aktivitetsersättning har minskat under en längre tid. År 2023 ökade däremot antalet mottagare av aktivitetsersättning och bostadstillägg med 3,9 procentenheter.

Det totala antalet personer med bostadstillägg har minskat de senaste åren, men i betydligt långsammare takt än vad det totala beståndet med aktivitets- och sjukersättning har gjort. Detta förklaras av att en större andel av beståndet fått bostadstillägg de senaste åren. Med anledning av höjningen av åldersgränsen i sjukersättningen år 2026, förväntas antalet mottagare av bostadstillägg stiga något under det året.

Att utgifterna för bostadstillägg ökade under 2023 jämfört med 2022, förklaras delvis av den höjda åldersgränsen i sjukersättningen som beskrivs nedan. Även det makroekonomiska läget med högre boendekostnader har haft betydelse för utgifternas utveckling. Under perioden januari – augusti 2023 inkom klart fler omräkningsärenden än vanligt och många personer var berättigade till högre belopp.

Höjd åldersgräns i sjukersättningen

Den högsta tillåtna åldern i sjukersättningen är höjd från 64 till 65 år sedan den 1 januari 2023. Det innebar att antalet personer med bostadstillägg ökade under 2023. Effekten av regeländringen blir procentuellt inte lika stor för bostadstillägget som den blir för förmånen sjukersättning. Det förklaras av att en förhållandevis liten andel av de äldsta som uppbär sjukersättning har det i kombination med bostadstillägg. Från och med 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern, vilket innebär att högsta tillåtna ålder höjs ytterligare, från 65 till 66 år. Effekten under 2026 förväntas på det stora hela bli ungefär densamma som under 2023.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	5 849 419	6 603 363	6 425 015	6 531 401	6 283 479
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	+24 433	+66 415	+62 476	+62 385
Volym- och strukturförändringar	+66 300	-159 364	+19 075	+21 033	+347 900
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	5 915 719	6 468 432	6 510 505	6 614 910	6 693 764
Differens i 1000-tal kronor	+66 300	-134 931	+85 490	+83 509	+410 285
Differens i procent	+1,1	-2,0	+1,3	+1,3	+6,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025 – 2027 vilket får en höjande effekt för prognosen.²⁸ Pensionsmyndighetens prognos för boendekostnader är höjd för 2024, vilket också innebär ökade förväntade utgifter.

Volym- och strukturförändringar

Den effekt på utgifterna som ökade boendekostnader förväntas innebära för året 2024, bedöms komma senare än vad som prognostiserades föregående omgång. Istället för att påverka utgifterna redan från kvartal 1 bedöms den fulla effekten istället ta vid från och med kvartal 3 i år.

Effekten på utgifterna 2027 av den kommande höjningen av åldersgränsen under 2026, bedöms ha underskattats i föregående prognos. Det innebär att fler personer beräknas få bostadstillägg under 2027 än i tidigare beräkningar.

²⁸ Fri-beloppet för beräkning av bostadstillägg indexeras mot prisbasbeloppet. Det medför att personer med enbart garantiersättning får oförändrat bostadstillägg vid en höjning av prisbasbeloppet medan de försäkrade med inkomstrelaterad ersättning får minskat bostadstillägg.

1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	1 350 433	1 476 000	1 514 000	1 532 000	1 565 000
Därav					
1:3:1					
Handikappersättningar	947 893	946 000	879 000	797 000	718 000
1:3:2					
Merkostnadsersättning	402 540	530 000	635 000	735 000	847 000

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:3:2 Merkostnadsersättning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-20 000	-9 000	0
Anslag ³	425 000	510 000	646 000 ³	750 000 ³	866 000 ³
Tilldelade medel	425 000	510 000	626 000	741 000	866 000
Utfall/Prognos	402 540	530 000	635 000	735 000	847 000
Avvikelse från anslag	22 460	-20 000	11 000	15 000	19 000
Avvikelse från tilldelade medel	22 460	-20 000	-9 000	6 000	19 000
Högsta anslagskredit	21 250	25 500	32 300 ³	37 500 ³	43 300 ³
Tillgängliga medel	446 250	535 500	658 300	778 500	909 300
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 530 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

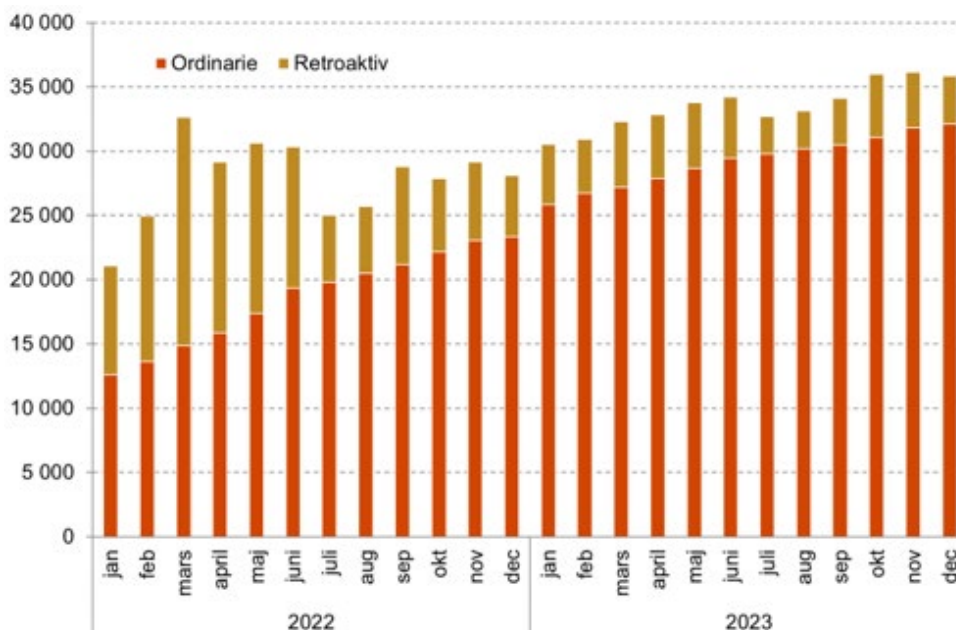
Merkostnadsersättning infördes i januari 2019. Den riktar sig till föräldrar till barn med funktionsnedsättning och vuxna med funktionsnedsättning. Endast kostnader som beror på funktionsnedsättningen kan ersättas och det finns fem ersättningsnivåer: 30, 40, 50, 60 och 70 procent av prisbasbeloppet.

Analys

Utgifterna för merkostnadsersättning drivs av antal mottagare, mottagarnas ersättningsnivåer samt prisbasbeloppet. Sedan förmånens införande i 2019 har utgifterna ökat stadigt. Utfallet för 2023 blev 403 miljoner kronor där 90 procent av utgifterna var merkostnadsersättning för vuxna. Antalet mottagare av merkostnadsersättning för vuxna har ökat till cirka 15 400. Antalet mottagare av merkostnadsersättning för barn har ökat i svagare takt. I december 2023 var antalet mottagare cirka 1 700. Den vanligaste ersättningsnivån för merkostnadsersättning för vuxna är 40 procent medan den vanligaste ersättningsnivån för merkostnadsersättning för barn är 30 procent.

Under åren 2021 och 2022 gjordes insatser för att avarbeta ärendeköer inom merkostnadsersättning. Därmed ökade de retroaktiva utbetalningarna markant under 2022. Under andra halvåret 2022 har handläggningen varit mer i fas med inflödet vilket inneburit en stabilare nivå på de retroaktiva utbetalningarna. Nedan visas diagram över utgifterna som månadsdata uppdelade i ordinarie och retroaktiva utbetalningar för åren 2022 och 2023.

Figur 25 Merkostnadsersättning ordinarie och retroaktiva utbetalningar. Tusental kronor. Januari 2022 till och med december 2023.

Osäkerhetsanalys

Försäkringskassan har på grund av kostnadsläget beslutat att vidta ett antal besparingsåtgärder. Dessa kan påverka både handläggningstider och ärendekoerna negativt samt att det framöver blir en högre andel retroaktiva betalningar. Månadsprognoserna kan därför bli mer osäkra.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	400 000	529 000	648 000	752 000	866 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-10 000	-10 000	-11 000
Volym- och strukturförändringar	+2 540	+1 000	-3 000	-7 000	-8 000
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	402 540	530 000	635 000	735 000	847 000
Differens i 1000-tal kronor	+2 540	+1 000	-13 000	-17 000	-19 000
Differens i procent	+0,6	+0,2	-2,0	-2,3	-2,2

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025 – 2027. Det har en sänkande effekt för åren 2025 – 2027.

Volym- och strukturförändringar

Sänkningen för åren 2025 – 2027 beror på att utgifterna för merkostnadsersättning för barn bedöms bli lägre jämfört med den prognos som beräknades vid föregående prognosomgång.

1:3:1 Handikappersättningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-15 893	-57 893	-100 893	-168 893
Anslag ³	932 000	904 000	836 000 ³	729 000 ³	624 000 ³
Tilldelade medel	932 000	888 107	778 107	628 107	455 107
Utfall/Prognos	947 893	946 000	879 000	797 000	718 000
Avvikelse från anslag	-15 893	-42 000	-43 000	-68 000	-94 000
Avvikelse från tilldelade medel	-15 893	-57 893	-100 893	-168 893	-262 893
Högsta anslagskredit	46 600	45 200	41 800 ³	36 450 ³	31 200 ³
Tillgängliga medel	978 600	933 307	819 907	664 557	486 307
Överskridande av anslagskredit	0	12 693	59 093	132 433	231 693

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 946 miljoner kronor, vilket är 42 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 58 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Detta innebär att anslagskrediten överskrids med 13 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelsen från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Sedan januari 2019 går det inte att ansöka om handikappersättning om den sökande inte haft det tidigare. Enligt övergångsbestämmelser är det möjligt för den som tidigare haft handikappersättning att beviljas handikappersättning i högst 18 månader till, om hans handikappersättning upphört under perioden januari 2019 – juni 2021. Handikappersättning kan beviljas för vuxna personer med nedsatt funktionsförmåga om de i sin dagliga livsföring behöver tidskrävande hjälp av någon annan, behöver hjälp för att kunna förvärvsarbeta eller har betydande merkostnader.

Handikappersättning kan beviljas till personer från och med juli månad det år hen har fyllt 19 år. Utifrån hjälpbehovets eller merkostnadernas storlek kan handikappersättning beviljas med 69 procent, 53 procent eller 36 procent av prisbasbeloppet.

Analys

Utfallet för 2023 blev 948 miljoner kronor. Det är drygt 20 miljoner kronor lägre jämfört med utfallet för 2022. Antalet mottagare av

handikappersättning har i år fortsatt att minska. I december 2022 var antalet mottagare ungefär 43 000 och i december 2023 cirka 39 000. Antalet mottagare har minskat på alla ersättningsnivåer under perioden 2023.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	946 000	917 000	839 000	730 000	624 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-13 000	-11 000	-9 000
Volym- och strukturförändringar	+1 893	+29 000	+53 000	+78 000	+103 000
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	947 893	946 000	879 000	797 000	718 000
Differens i 1000-tal kronor	+1 893	+29 000	+40 000	+67 000	+94 000
Differens i procent	+0,2	+3,2	+4,8	+9,2	+15,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025–2027. Det har en sänkande effekt för åren 2025–2027.

Volym- och strukturförändringar

Antalsprognosen har ändrats då skillnaden mellan antalet mottagare för respektive nivå i december 2023 och december 2022 används i beräkningen. I föregående prognos användes skillnaden för respektive nivå i augusti 2023 och augusti 2022. Det har en höjande effekt på prognosen.

1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	2 326 199	2 416 054	2 313 203	2 309 690	2 322 613
Därav					
1:4.5					
Arbetskadeliivränta	2 163 199	2 245 054	2 138 424	2 129 333	2 136 789
1:4.4 Statlig					
ålderspensionsavgift					
för arbetskadeliivränta	163 000	171 000	174 779	180 357	185 824

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:4.5 Arbetskadeliivränta

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående					
överföringsbelopp	0	-10 199	-51 253	-81 677	-114 010
Anslag ³	2 153 000	2 204 000	2 108 000 ³	2 097 000 ³	2 099 000 ³
Tilldelade medel	2 153 000	2 193 801	2 056 747	2 015 323	1 984 990
Utfall/Prognos	2 163 199	2 245 054	2 138 424	2 129 333	2 136 789
Avvikelse från					
anslag	-10 199	-41 054	-30 424	-32 333	-37 789
Avvikelse från					
tilldelade medel	-10 199	-51 253	-81 677	-114 010	-151 799
Högsta					
anslagskredit	107 650	110 200	105 400 ³	104 850 ³	104 950 ³
Tillgängliga medel	2 260 650	2 304 001	2 162 147	2 120 173	2 089 940
Överskridande av					
anslagskredit	0	0	0	9 160	46 849

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 2,2 miljarder kronor, vilket är 41 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 51 miljoner kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Anslagsposten innehåller utgifter för egenlivräntor, efterlevandelivräntor, särskilda hjälpmedel, begravningshjälp, sjukvård utom riket, tandvård och arbetsskadesjukpenning. Ersättningar enligt äldre lagstiftning ingår också i anslagsposten.

En försäkrad kan ha rätt till livränta om hen har fått sin arbetsförmåga nedsatt med minst en femtondel till följd av en arbetsskada och om nedsättningen kan antas bestå under minst ett år. Livräntan täcker den inkomstförlust som uppkommer och kan maximalt bli 7,5 prisbasbelopp. Livräntan räknas årligen upp med ett särskilt indextal som påverkas av både KPI och inkomstindex. Indexeringen för livräntor enligt äldre lagstiftning följer endast prisbasbeloppet.

Om en person har avlidit till följd av en arbetsskada kan de efterlevande ha rätt till begravningshjälp och efterlevandelivränta.

Analys

Historiskt sett har beståndet minskat eftersom antalet nya skador inte har kunnat kompensera för bortfallet av gamla skador. Inom de kommande åren förväntas en betydande del av beståndet flöda ut på grund av åldersgränsen i ersättning. Denna nedgångstrend dämpades dock av förändringar i pensionsreglerna gällande åldersgränsen. Åldersgränsen höjdes för år 2023 respektive år 2026, vilket minskade utflödet för år 2023 och kommer att minska utflödet för år 2026. I denna prognos har vissa justeringar gjorts för utflödet av försäkrade där den äldre lagstiftning fortfarande gäller.

Det minskande beståndet har en sänkande effekt på utgifterna samtidigt som makroekonomiska faktorer har en höjande effekt på utgifterna. Detta då ersättningarna per mottagare är kopplad till både inkomstindex och konsumentprisindex. Den höga inflationen har bidragit särskilt under 2022 och 2023 till en högre medelersättning både för dessa år och framöver.

Det senaste året har det pågått en arbetsskadeutredning, *En ändamålsenlig arbetsskedeförsäkring - för bättre ekonomisk trygghet, kunskap och rättssäkerhet (SOU 2023:53)*, som har sett över arbetsskedeförsäkringen. Utredningen föreslår bland annat följande:

- Att de så kallade grundkraven för livränta förändras så att det blir lättare att uppfylla kravet på varaktig inkomstförlust.
- Att kravet på att inkomstförlusten ska uppgå till minst en fjärdedels prisbasbelopp per år avskaffas.
- Att en karenstid på 180 dagar från skadans skadetidpunkt införs.

Om utredningens förslag implementeras kommer detta ha en höjande effekt på utgifterna. Effekterna av förslagen har inte beaktats i den lagda prognosen.

Osäkerhetsanalys

Inflationen var ovanligt hög under 2022 och 2023 och det finns en stor osäkerhet i hur den kommer att utvecklas framöver. Detta har en påverkan på osäkerheten både direkt genom konsumentprisindex och indirekt då det påverkar den framtida inkomstutvecklingen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	2 158 976	2 216 533	2 127 220	2 116 233	2 105 994
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-12 495	-32 549	-30 161	-10 030
Volym- och strukturförändringar	+4 223	+41 016	+43 753	+43 261	+40 826
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	2 163 199	2 245 054	2 138 424	2 129 333	2 136 789
Differens i 1000-tal kronor	+4 223	+28 521	+11 204	+13 100	+30 796
Differens i procent	+0,2	+1,3	+0,5	+0,6	+1,5

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutets prognos för konsumentprisindex har sänkts jämfört med föregående prognos. Som en konsekvens förväntas prisbasbeloppet också bli lägre de kommande åren. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex har också sänkts jämfört med förra prognosen. Det nya makroekonomiska läget innebär en sänkning på prognos.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna under september-december 2023 var högre än beräknat i förhållande till föregående prognos. Med anledningen av de höga utfallen har prognosen justerats upp för hela prognosperioden.

1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	35 886	36 299	35 639	34 971	34 251
Därav					
1:5.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	34 113	34 469	34 151	33 264	32 466
1:5.4 Statlig ålderspensionsavgift för ersättning inom det statliga personskadeskyddet	1 773	1 830	1 488	1 707	1 785

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:5.3 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-94	-104	0	0
Anslag ³	34 019	34 459	34 443 ³	33 528 ³	32 744 ³
Tilldelade medel	34 019	34 365	34 339	33 528	32 744
Utfall/Prognos	34 113	34 469	34 151	33 264	32 466
Avvikelse från anslag	-94	-10	292	264	278
Avvikelse från tilldelade medel	-94	-104	188	264	278
Högsta anslagskredit	1 700	1 722	1 722 ³	1 676 ³	1 637 ³
Tillgängliga medel	35 719	36 087	36 061	35 204	34 381
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 34 miljoner kronor, vilket är 10 tusen kronor högre än anslagsbeloppet och 100 tusen kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Ersättning inom det statliga personskadeskyddet kan lämnas till

i) de som tjänstgör enligt lagen om totalförsvarsplikt, inställer sig till mönstring eller genomgår militär utbildning inom Försvarmakten som rekryter

ii) de som medverkar i räddningstjänst samt

iii) de som är intagna för vård i kriminalvårdsanstalt, förvar i häkte eller polisarrest, vård i ett hem enligt lagen om vård av unga eller lagen om vård av missbrukare eller till dem som utför ungdomstjänst eller samhällstjänst enligt brottsbalken eller oavlönat arbete med intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Ersättningarna som betalas ut överensstämmer i stor utsträckning med arbetsskadeersättningen. Om den försäkrade har rätt till arbetsskadeersättning för sin skada, lämnas ersättning primärt från denna och anslaget för arbetsskadeersättning belastas. I de fall ersättningen blir högre genom reglerna för det statliga personskadeskyddet, betalas denna istället ut enligt det statliga personskadeskyddet.

Utgifterna för anslaget delas in i utgifter för äldre skador, skadeståndslivräntor och utgifter enligt gällande regelverk

Analys

Riksdagen röstade i december 2020 ja till regeringens förslag om en avsevärd förmågeökning av totalförsvaret för åren 2021–2025. Försvarsbeslutet innebär en kraftig förstärkning av det militära försvaret. Regeringen har utlovat ökade satsningar på försvaret, och utgifterna väntas nå 2% av BNP redan i år²⁹. Ansökningen för NATO-medlemskapet pågår. Regeringen har också gått ut med att man vill öka värnplikten från nuvarande cirka 5 000 till 6 000 personer per år till 8 000 personer per år från och med 2025³⁰. Det har även skett en markant ökning av ansökningar till Hemvärnet sedan kriget i Ukraina bröt ut. De militära satsningarna väntas ha en höjande effekt på prognosen på långt sikt. Denna effekt blir dock marginell på kortare sikt, då enbart nya skador påverkas, och merparten av utgifterna är relaterade till befintliga mottagare.

²⁹ Se pressmeddelande: [Regeringens budgetsatsningar på det militära området 2024](#)

³⁰ Se pressmeddelande: [Det här är militärt försvar - Regeringen.se](#)

Det har varit hög inflation, vilket höjt utgifterna för prognosen framåt, då medelersättningarna höjs när inflationen ökar.

Historiskt sett har utgifterna haft en fallande trend, vilket innebär att de tidigare nämnda faktorerna vägs mot den historiska minskande trenden.

Osäkerhetsanalys

Det skärpta säkerhetsläget i Sverige innebär en mycket stor osäkerhet för prognosen. De stora militärsatsningarna väntas ha en höjande effekt på prognosen. Dock finns det en osäkerhet angående hur mycket av de ökade satsningarna som kommer att kanaliseras i övningar kontra generell beredskap, vilket har en stor påverkan på antalet skador. Vidare finns en osäkerhet relaterat till huruvida när Sveriges ansökan till NATO kommer att godkännas.

En annan osäkerhetsfaktor är inflationsutvecklingen framöver. Denna var ovanligt hög under 2022 och 2023 vilket ledde till att medelersättningen höjdes vilket i sin tur påverkar utgifterna. Det finns även en stor osäkerhet kring hur denna kommer att utvecklas framöver.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	34 290	34 766	34 443	33 528	32 744
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-177	-297	-292	-264	-278
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	34 113	34 469	34 151	33 264	32 466
Differens i 1000-tal kronor	-177	-297	-292	-264	-278
Differens i procent	-0,5	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Endast små justeringar baserade på utfallen.

1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	1 394 230	1 468 000	1 413 000	1 397 000	1 397 000
Därav					
1:6.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund	337 930	339 000	339 000	339 000	339 000
1:6.4 Medicinsk service	55 821	55 000	0	0	0
1:6.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
1:6.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd	78 490	114 000	114 000	114 000	114 000
1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar	209 779	244 000	244 000	244 000	244 000
1:6.10 Bidrag till hälso- och sjukvården	12 210	16 000	16 000	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

1:6.3 Finansiell samordning genom samordningsförbund

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	339 000	339 000	339 000 ³	339 000 ³	339 000 ³
Tilldelade medel	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Utfall/Prognos	337 930	339 000	339 000	339 000	339 000
Avvikelse från anslag	1 070	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	1 070	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	339 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 339 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Finansiell samordning bedrivs av samordningsförbund och är en frivillig samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, en eller flera regioner samt en eller flera kommuner. Syftet med den finansiella samordningen är att göra det möjligt att identifiera individernas totala behov av rehabilitering, vilket kan vara svårt för en enskild aktör. Målgruppen är individer som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Anslaget finansierar bidrag till samordningsförbunden och Försäkringskassans administrativa kostnader till följd av arbetet med samordningsförbundens verksamhet.

Analys

Utfallet under 2023 blev cirka 338 miljoner kronor, vilket är 3,3 miljoner (1 procent) mer jämfört 2022.

Alla fyra parterna; Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna och regionerna, måste arbeta för att frigöra resurser och identifiera individer som har behov av insatser som finansieras av samordningsförbunden för att förbunden ska nå målgruppen och inte skapa ett högt eget kapital.

Försäkringskassan följer utvecklingen av verksamheten inom Arbetsförmedlingen, kommuner och regioner och hur den påverkar samverkan genom samordningsförbund.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023.

1:6.5 Rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	700 000	700 000	700 000 ³	700 000 ³	700 000 ³
Tilldelade medel	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Utfall/Prognos	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Avvikelse från anslag	0	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	0	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	700 000	700 000	700 000	700 000	700 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 700 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska i samverkan se till att fler personer ges nödvändigt stöd för återgång i arbete eller omställning till ett nytt arbete. Sjukskrivna och unga med aktivitetsersättning ska så tidigt som möjligt få tillgång till insatser inom ramen för myndigheternas rehabiliteringssamverkan för att utveckla eller återfå arbetsförmågan och därmed kunna återgå i, eller få, arbete. Personerna i fråga ska ges individuellt anpassade förutsättningar för övergången från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen och myndigheternas samverkan ska bidra till att förhindra att individer förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst i anslutning till övergången mellan myndigheterna.

Analys

Under 2023 blev utfallet 700 miljoner kronor. Det är cirka 57,5 miljoner kronor (8 procent) mer jämfört med 2022.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023.

1:6.8 Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	133 179	114 000	114 000 ³	130 000 ³	130 000 ³
Tilldelade medel	133 179	114 000	114 000	130 000	130 000
Utfall/Prognos	78 490	114 000	114 000	114 000	114 000
Avvikelse från anslag	54 689	0	0	16 000	16 000
Avvikelse från tilldelade medel	54 689	0	0	16 000	16 000
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	133 179	114 000	114 000	130 000	130 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 114 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Enligt regleringsbrev för budgetår 2024 framgår att anslagsbehållning om 35 miljoner kronor för Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd ska användas för att täcka anslagsbehovet för anslagspost 10.1:6.4. Detta belopp framgår inte i ingående överföringsbelopp för 2024 i tabellen ovan.

Bakgrundsfakta

Arbetsgivare kan få statligt bidrag för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete. Bidraget kan täcka utgifter för att utreda, planera, initiera, genomföra och följa upp arbetsplatsinriktade åtgärder. Syftet med bidraget är att förebygga sjukfall och att öka arbetstagares möjligheter att återgå i arbete vid pågående sjukfall, genom att stödja arbetsgivare att vidta tidiga och anpassade åtgärder. Bidrag lämnas till arbetsgivare för halva det belopp som denne har betalat för ett arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd av godkänd anordnare, dock med högst 10 000 kronor för en arbets-tagare och med högst 200 000 kronor per arbetsgivare och år.

Analys

Även om bidraget funnits länge, är det relativt få små företag som söker trots att det kan göra skillnad för både hälsa och ekonomi. Försäkringskassan har under maj-juni 2023 genomfört en informationskampanj, som riktade sig till små och medelstora företag. Syftet var att öka kännedomen om bidraget med målet att fler ska söka. Merparten av ansökningarna väntades komma efter halvårsskiftet 2023 och i början på 2024. Utfallet från den informationsinsatsen i form av antal ansökningar kan därför ses tidigast i juni 2024.

Utfallet under 2023 blev 78,5 miljoner kronor. Det är ca 17 miljoner kronor (21 procent) mer jämfört med 2022 och 41 procent lägre än anslaget.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023.

1:6.9 Försäkringsmedicinska utredningar

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	244 000	244 000	244 000 ³	244 000 ³	244 000 ³
Tilldelade medel	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000
Utfall/Prognos	209 779	244 000	244 000	244 000	244 000
Avvikelse från anslag	34 221	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	34 221	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	244 000	244 000	244 000	244 000	244 000
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 244 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Enligt regleringsbrev för budgetår 2024 framgår att anslagsbehållning om 20 miljoner kronor för Försäkringsmedicinska utredningar ska användas för att täcka anslagsbehovet för anslagspost 10.1:6.4. Detta belopp framgår inte i ingående överföringsbelopp för 2024 i tabellen ovan.

Bakgrundsfakta

När det behövs för bedömningen av rätt till ersättning får Försäkringskassan begära att den försäkrade genomgår en utredning enligt lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar. Från och med den 1 januari 2019 är aktivitetsförmågeutredning (AFU) den enda utredningsform som Försäkringskassan kan begära. Förutom att finansiera bidrag till regionerna används anslaget även till att finansiera Försäkringskassans kostnader för att utveckla metoden för aktivitetsförmågeutredningar och för att tillhandahålla utbildningar till personal som ska utföra försäkringsmedicinska utredningar.

Analys

Utfallet för 2023 blev 210 miljoner kronor vilket är 11 miljoner kronor (5 procent) högre jämfört med 2022 och ca 14 procent lägre än anslaget. Anslaget bedöms förbrukats i sin helhet för år 2024.

Osäkerhetsanalys

Det finns osäkerheter i den lagda prognosen eftersom det finns en eftersläpning i regionernas begäran om ersättning. Det finns inte någon tidsgräns då regionerna måste begära ersättning efter att de levererat en utredning, men Försäkringskassan för löpande dialog med regionerna för att detta ska ske så skyndsamt som möjligt.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023.

1:6.10 Bidrag till hälso- och sjukvården

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	16 000	16 000	16 000 ³	0 ³	0 ³
Tilldelade medel	16 000	16 000	16 000	0	0
Utfall/Prognos	12 210	16 000	16 000	0	0
Avvikelse från anslag	3 790	0	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	3 790	0	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	16 000	16 000	16 000	0	0
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 16 miljoner kronor, vilket överensstämmer med anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Regeringen ingick under år 2023 en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om fortsatt digital överföring av läkarintyg. Överenskommelsen gäller för åren 2023–2025 och medlen ska användas till att befintligt digitalt system för elektronisk informationsöverföring mellan regionerna och Försäkringskassan underhålls, och vid behov utvecklas, till dess att en sammanhållen intygshantering finns på plats.

Analys

En överenskommelse mellan regeringen och SKR tecknades i oktober 2023 om upp till 16 miljoner kronor per år. Den innebar att SKR och Försäkringskassan skulle ta fram och redovisa en gemensam utvecklingsplan för medlen till regeringen (vilket gjordes 1 november 2023), att SKR skulle redovisa medelsanvändning till Försäkringskassan (vilket gjordes 1 november 2023) och att Försäkringskassan skulle betala ut medlen till SKR (vilket gjordes 1 december 2023). Motsvarande redovisning och utbetalning ska göras under 2024 och 2025. Utbetalningen för 2024 planeras ske vid ett tillfälle i december.

Jämförelse med föregående prognos

Prognosen är oförändrad jämfört med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023.

1:6.4 Medicinsk service

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	55 821	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tilldelade medel	55 821	0	0	0	0
Utfall/Prognos	55 821	55 000	0	0	0
Avvikelse från anslag	0	-55 000	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	0	-55 000	0	0	0
Högsta anslagskredit	0	0	0 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	55 821	0	0	0	0
Överskridande av anslagskredit	0	55 000	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 55 miljoner kronor och avser kostnader som uppstått under 2023, vilket är 55 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel. Regeringen avser att omfördela medel från anslagsposterna 1:6 ap 8 med 35 miljoner kronor och 1:6 ap 9 med 20 miljoner kronor. Beloppen är anslagssparande från 2023.

Bakgrundsfakta

Bidrag kan ges till anordnare av företagshälsovård för köp av medicinsk service. Med medicinsk service avses undersökning och analys inom laboratoriemedicin, radiologi samt klinisk fysiologi, som utgör ett led i bedömningen av en anställds arbetsförmåga.

Analys

Regeringen bedömer att bidraget inte har någon avgörande betydelse för arbetsgivares benägenhet att betala för medicinsk service. Bidraget för medicinsk service kommer därför att upphöra från och med 2024.

1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

1:7 Ersättning för höga sjuklönekostnader

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	1 609 604	2 308 180	1 342 384 ³	1 ³	0 ³
Tilldelade medel	1 609 604	2 308 180	1 342 384	1	0
Utfall/Prognos	1 527 844	2 016 519	1 341 972	1	1
Avvikelse från anslag	81 760	291 661	412	0	-1
Avvikelse från tilldelade medel	81 760	291 661	412	0	-1
Högsta anslagskredit	40 480	115 409	67 119 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	1 650 084	2 423 589	1 409 503	1	0
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	1

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 2 miljarder kronor, vilket är 292 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Ersättning för höga sjuklönekostnader är en kompensation för den del av sjuklönekostnaden som överstiger en viss andel av arbetsgivarens totala lönekostnad. Syftet med ersättningen är att minska den börda som arbetsgivarens sjuklönekostnader kan utgöra. Det är särskilt de mindre arbetsgivarna med höga sjuklönekostnader som ska avlastas.

Till följd av coronapandemin beslutade regeringen att kompensera alla arbetsgivare för sina förhöjda sjuklönekostnader under delar av 2020–2022. Detta skedde i flera steg. Sammanlagt höjdes anslaget till 21 miljarder kronor för år 2020, 20 miljarder kronor för 2021 och 13 miljarder kronor för 2022.

Analys

Utgifterna för ersättning för höga sjuklönekostnader ökade markant i början av pandemin, från drygt 1 miljard 2019 till 18 miljarder 2020. Under åren 2021 och 2022 var det fortsatt förhöjda nivåer och utgifterna uppgick till 14 respektive 12 miljarder kronor. Den betydande ökningen av utgifterna

förklaras av regeringens beslut att temporärt ersätta arbetsgivare för hela eller stora delar av sjuklönekostnaderna under pandemin. Under början av pandemin betalades ersättningen ut samma år som den nyttjades. Sedan april 2022 betalas ersättningen istället ut året efter, vilket liknar regelverket före pandemin.

Regeländringarna under pandemin har lett till att utgiften för 2023 beräknas utifrån arbetsgivarnas lönekostnader och sjuklönekostnader för perioden april – december 2022. För 2024 och framåt beräknas utgiften för hela det föregående året, det vill säga enligt samma regler som innan pandemin.

Ersättning för höga sjuklönekostnader planeras att avskaffas.³¹ Förmånen kommer inte att kunna utges för kostnader för sjuklön som redovisats i arbetsgivardeklarationer efter redovisningsperioden juni 2024. Eftersom utbetalning sker året efter redovisning av arbetsgivardeklarationer förväntas huvuddelen av utbetalningarna ske under 2025.

Det bör noteras att det finns en risk för eventuella fördröjningar i utbetalningar samt att återkrav eller retroaktiva utbetalningar kan uppstå upp till sex år efter att förmånen upphört. Uppgifter i en arbetsgivardeklaration kan nämligen ändras upp till sex år efter det kalenderår som uppgiften hänför sig till (26 kap. 40 § andra stycket skatteförfarandelagen [2011:1244]). Detta innebär att bidrag kan komma att betalas ut och återkrävas fram och med 2031, och att det är oklart om det totalt kommer att vara en negativ eller positiv post. Med hänsyn till dessa faktorer är prognosen inte borttagen för 2026 och 2027, utan har satts till nära noll.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	1 521 358	2 044 743	1 342 384	1	0
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+6 486	-28 224	-412	-	+1
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	1 527 844	2 016 519	1 341 972	1	1
Differens i 1000-tal kronor	+6 486	-28 224	-412	0	+1
Differens i procent	+0,4	-1,4	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³¹ [Budgetpropositionen för 2024, Prop. 2023/24:1](#)

Volym- och strukturförändringar

En nedjustering av prognosen för 2024 har gjorts på grund av att vi tror att det är färre arbetsgivare kommer att få ersättning jämfört med vad som antogs i beräkningen i föregående prognos.

2:1 Förvaltningsmedel

2:1 Förvaltningsmedel

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	79 847	-473 429	-985 147	-1 505 749	-1 325 963
Anslag ³	9 276 970	9 576 282	9 967 398	10 278 786	10 489 802
Tilldelade medel	9 356 817	9 102 853	8 982 251	8 773 037	9 163 839
Utfall/Prognos	9 830 246	10 088 000	10 488 000	10 099 000	10 617 000
Avvikelse från anslag	-553 276	-511 718	-520 602	179 786	-127 198
Avvikelse från tilldelade medel	-473 429	-985 147	-1 505 749	-1 325 963	-1 453 161
Högsta anslagskredit	556 618	574 576	299 021	308 363	314 694
Tillgängliga medel	9 913 435	9 677 429	9 281 272	9 081 400	9 478 533
Överskridande av anslagskredit		410 571	1 206 728	1 017 600	1 138 467

¹ Utfall

Utgifterna för anslagsposten år 2027 beräknas bli 10 088 miljoner kronor, vilket är 512 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 985 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Det innebär att anslagskrediten överskrids med 411 miljoner kronor. Försäkringskassan avser att i en särskild skrivelse begära tilläggsanslag motsvarande avvikelserna från tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Försäkringskassans förvaltningsanslag var under perioden 2019–2021 i stort sett oförändrat. Därefter har anslaget minskat med cirka 21 procent i 2023 års prisnivå. Under tiden har myndighetens kostnader ökat, bland annat till följd av att ytterligare uppgifter och uppdrag har tillkommit utan eller med otillräcklig finansiering. Dessutom har samhället i stort haft stora kostnadsökningar. Sammantaget kommer vi vid utgången av 2024 att minska vår totala förvaltningskapacitet med 10 procent. Detta påverkar handläggningstider i ett antal förmåner och försäkringar, vår utvecklingsverksamhet och sist men inte minst våra möjligheter att upprätthålla servicenivåer gentemot allmänheten.

Analys

Försäkringskassan bedömer att myndighetens utgifter år 2024 kommer att ligga på 10 088 miljoner kronor. De besparingsåtgärder myndigheten hittills har vidtagit omfattar allmänna besparingar avseende bland annat resor, konferenser, overtid och utbildning. Myndigheten prövar samtliga vakansatta tjänster. Vi har även minskat nyttjandet av timanställda. Försäkringskassan har påbörjat en översyn av lokalbehov och den administrativa överbyggnaden, vilket kommer ge ekonomiska effekter under perioden.

Försäkringskassan har genom åtgärder som vidtagits under 2023 minskat antal anställda, ändå har antalet årsarbetare ökat. De som tidigare har gått ner i arbetstid har i allt större utsträckning gått upp i tid. Vilket innebär att kostnaderna inte minskat i den utsträckning som beräknat.

Förmåner och ersättningar som står för en stor andel av många försäkrades försörjning eller de som annars behövs för deras livsföring är de som i första hand ska prioriteras i handläggningen.

Det innebär att andra förmåner och ersättningar behöver stå tillbaka med ökande ärendebalanser och betydligt längre handläggningstider som följd.

I budgetunderlaget som lämnas 1 mars för planeringsperioden 2025–2027 (FK 2023/026727) lyfter vi fortsatt de finansieringsbehov myndigheten har.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023 ¹	2024	2025	2026	2027
Föregående prognosbelopp	9 820 600	9 590 000	9 985 000	10 044 000	10 044 000
Överföring till/från andra anslagsposter	0	0	0	0	0
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	0	0	0	0
Volym- och strukturförändringar	0	0	0	0	0
Regelförändringar	0	0	0	0	0
Övrigt	9 646	498 000	503 000	55 000	573 000
Ny prognos	9 830 246	10 088 000	10 488 000	10 099 000	10 617 000
Differens	9 646	498 000	503 000	55 000	573 000
Differens i procent	0,1%	5,2%	5,0%	0,5%	5,7%

¹ Utfall.

Övrigt

Skillnaden mellan nuvarande och föregående prognos 2024 består i huvudsak av de tidigare redovisade underfinansierade verksamheterna Omvårdnadsbidrag, Assistansersättning och volymökningarna under pandemin i tillfällig föräldrapenning.

De vidtagna besparingsåtgärder under 2023 har inte gett de effekter vi trodde och vi fortsätter med åtgärderna kommande år och ser även över lokalbehov och den administrativa överbyggnaden. Allt detta för att få en ekonomi i balans vid utgången av 2027.

För 2024 har vi en anslagskredit på 6 procent och tillskjuts inte medel under året kommer den inte att räcka utifrån myndighetens resultat 2023 med ett kreditutnyttjande om 473 miljoner. Beroende av om vi får permanent ersättning för de ofinansierade och underfinansierade verksamheter som vi har lyft och lyfter i budgetunderlaget 2025–2027, ser vi ett fortsatt behov av utökad anslagskredit då återbetalningen av 2023 och 2024 års anslagskrediter behöver hanteras.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:1 Barnbidrag

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	32 971 584	32 804 442	32 660 483	32 508 279	32 446 456
Därav					
1:1.1 Allmänt barnbidrag	29 040 941	28 899 847	28 774 782	28 642 446	28 449 796
1:1.2 Flerbarnstillägg	3 626 576	3 583 575	3 560 593	3 537 612	3 646 973
1:1.3 Förlängt barnbidrag	278 392	292 851	296 094	298 337	318 906
1:1.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån	25 675	28 169	29 014	29 884	30 781

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

1:1.1 Allmänt barnbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	29 350 678	29 132 910	28 774 782 ³	28 642 446 ³	28 449 796 ³
Tilldelade medel	29 350 678	29 132 910	28 774 782	28 642 446	28 449 796
Utfall/Prognos	29 040 941	28 899 847	28 774 782	28 642 446	28 449 796
Avvikelse från anslag	309 737	233 063	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	309 737	233 063	0	0	0
Högsta anslagskredit	1 467 623	1 456 645	1 438 739 ³	1 432 122 ³	1 422 489 ³
Tillgängliga medel	30 818 301	30 589 555	30 213 521	30 074 568	29 872 285
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 28,9 miljarder kronor, vilket är 233 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Allmänt barnbidrag betalas ut för barn från och med månaden efter barnets födelse. Allmänt barnbidrag är 1 250 kronor i månaden per barn och är skattefritt. Föräldrar har rätt till allmänt barnbidrag för barn som är bosatta i Sverige till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.

Analys

Allmänt barnbidrag står för en betydande del, närmare bestämt 88 procent, av de totala utgifterna för barnbidrag i sin helhet. Utgifterna för allmänt barnbidrag påverkas av antalet barn i åldrarna 0–16 år i befolkningen. Under det senaste året har utgifterna minskat till följd av en nedgång i antalet nyfödda barn. Enligt SCB:s befolkningsprognos förväntas antalet spädbarn minska i framtiden vilket har en sänkande effekt på prognosen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	29 050 152	28 899 847	28 774 782	28 642 446	28 449 796
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-9 211	-	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	29 040 941	28 899 847	28 774 782	28 642 446	28 449 796
Differens i 1000-tal kronor	-9 211	0	0	0	0
Differens i procent	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Utgifterna för det allmänna barnbidraget under 2023 blev 9 miljoner kronor lägre vilket är 0,03 procent mindre än den prognos som lämnades i oktober. Prognosen lämnas oförändrad sett över hela prognoshorisonten.

1:1.2 Flerbarnstillägg

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-3 557	-7 091
Anslag ³	3 721 730	3 627 148	3 557 036 ³	3 534 078 ³	3 643 330 ³
Tilldelade medel	3 721 730	3 627 148	3 557 036	3 530 521	3 636 239
Utfall/Prognos	3 626 576	3 583 575	3 560 593	3 537 612	3 646 973
Avvikelse från anslag	95 154	43 573	-3 557	-3 534	-3 643
Avvikelse från tilldelade medel	95 154	43 573	-3 557	-7 091	-10 734
Högsta anslagskredit	186 086	181 357	177 851 ³	176 703 ³	182 166 ³
Tillgängliga medel	3 907 816	3 808 505	3 734 887	3 707 224	3 818 405
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 3,6 miljarder kronor, vilket är 44 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

En förälder som får allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag eller studehjälp för två eller fler barn får också flerbarnstillägg. Flerbarns-tillägget höjdes från och med 1 januari 2017 med 126 kronor per månad för det tredje barnet. Flerbarnstillägget är 150 kronor per månad för andra barnet, 580 kronor för det tredje barnet, 1 010 kronor för det fjärde barnet. Från och med det femte barnet lämnas 1 250 kronor för varje ytterligare barn.

Analys

Under 2023 minskade utgifterna för flerbarnstillägget jämfört med föregående år med 65 miljoner kronor (-2 procent). Minskningen beror på att antalet barn i befolkningen bli färre för varje år enligt SCB:s befolkningsprognos under hela prognosperioden (2023–2027).

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	3 624 392	3 579 995	3 557 036	3 534 078	3 643 330
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	+2 184	+3 580	+3 557	+3 534	+3 643
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	3 626 576	3 583 575	3 560 593	3 537 612	3 646 973
Differens i 1000-tal kronor	+2 184	+3 580	+3 557	+3 534	+3 643
Differens i procent	+0,1	+0,1	+0,1	+0,1	+0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Under 2023 underskattades utgifterna med 2 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,06 procent av vad som prognostiserades i oktober. Därför har prognosen justerat uppåt med motsvarande procentsats.

1:1.3 Förlängt barnbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-12 993	-12 993	-12 993
Anslag ³	284 317	279 858	296 094 ³	298 337 ³	318 906 ³
Tilldelade medel	284 317	279 858	283 101	285 344	305 913
Utfall/Prognos	278 392	292 851	296 094	298 337	318 906
Avvikelse från anslag	5 925	-12 993	0	0	0
Avvikelse från tilldelade medel	5 925	-12 993	-12 993	-12 993	-12 993
Högsta anslagskredit	14 215	13 992	14 804 ³	14 916 ³	15 945 ³
Tillgängliga medel	298 532	293 850	297 905	300 260	321 858
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 293 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Från och med kvartalet efter att barnet fyller 16 år kan föräldern få så kallat förlängt barnbidrag så länge barnet går i grundskolan eller motsvarande. Förlängt barnbidrag betalas även ut för barn som går i gymnasiesärskola eller specialskola.

Det finns ingen övre åldersgräns för rätten till förlängt barnbidrag. Bidraget är detsamma som för det allmänna barnbidraget på 1 250 kronor per barn och månad och betalas ut till och med den månad barnet slutför den utbildning som gett rätt till förlängt barnbidrag eller avbryter studierna.

Analys

De som får förlängt barnbidrag kan kategoriseras i två huvudsakliga grupper. Den första och största gruppen utgörs av ungdomar som fyller 16 år under första kvartalet varje år. Istället för det allmänna barnbidraget får de förlängt barnbidrag fram till dess att de avslutar grundskolan. Den andra gruppen består av ungdomar och unga vuxna som av olika skäl fortsätter att gå i grundskolan, inklusive gymnasiesärskola eller specialskola. Denna grupp utgörs huvudsakligen av personer i åldrarna 17–21 år.

På lång sikt antas utgifterna öka i takt med befolkningstillväxten av barn och unga vuxna mellan 16 och 20 år. Enligt SCB:s befolkningsprognoser förväntas ökningen av unga vuxna fortgå under hela prognosperioden, vilket gradvis kommer att leda till ökade utgifter.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	281 396	293 851	296 094	298 337	318 906
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-3 004	-1 000	-	-	-
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	278 392	292 851	296 094	298 337	318 906
Differens i 1000-tal kronor	-3 004	-1 000	0	0	0
Differens i procent	-1,1	-0,3	0,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Utgifterna för det förlängt barnbidrag under 2023 blev 3 miljoner kronor lägre vilket är 1,1 procent mindre än vad som prognosticerades i oktober. Trots detta förblir prognosen nästan oförändrad över hela prognoshorizonten. Det beror på att antalet barn med diagnosen ADHD ökar i samhället enligt Socialstyrelsen³² och på det sättet ökas det också antal barn i ålder 16–20 som förväntas få förlängt barnbidrag.

1:1.4 Tilläggsbelopp vid familjeförmån

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	32 530	34 908	30 866 ³	31 792 ³	32 746 ³
Tilldelade medel	32 530	34 908	30 866	31 792	32 746
Utfall/Prognos	25 675	28 169	29 014	29 884	30 781
Avvikelse från anslag	6 855	6 739	1 852	1 908	1 965
Avvikelse från tilldelade medel	6 855	6 739	1 852	1 908	1 965
Högsta anslagskredit	1 536	1 745	1 543 ³	1 589 ³	1 637 ³
Tillgängliga medel	34 066	36 653	32 409	33 381	34 383
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 28 miljoner kronor, vilket är 7 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslaget Barnbidrag belastar tilläggsbeloppet vid EU-familjeförmåner som Försäkringskassan i vissa fall ska betala ut. De familjeförmåner som omfattas är allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, flerbarns-tilllägg, de särskilda bidragen inom bostadsbidrag, studiebidrag och extra tillägg till studiebidrag samt efterlevandestöd.

³² [Fortsatt kraftig ökning av adhd-diagnoser - Socialstyrelsen](#)

Analys

Enligt prognosen för 2024 förväntas utgifterna för tilläggsbelopp för familjeförmån uppgå till cirka 28 miljoner kronor. Historiskt sett har utgifterna för denna anslagspost varierat kraftigt och visar ingen korrelation med antalet barn i befolkningen. De betydande variationerna kan härledas till att utbetalningar inom tilläggsbeloppet kan ske retroaktivt efter att ett beslut har fattats.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	27 955	29 967	30 866	31 792	32 746
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-2 435	-1 798	-1 852	-1 908	-1 965
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	25 520	28 169	29 014	29 884	30 781
Differens i 1000-tal kronor	-2 435	-1 798	-1 852	-1 908	-1 965
Differens i procent	-8,7	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Utgifterna för tilläggsbelopp vid familjeförmån under 2023 blev 2,5 miljoner kronor lägre vilket är 8,7 procent lägre än vad som prognostiserades i oktober. Prognosen sänks med 6 procent sett över hela prognosperioden.

1:2 Föräldraförsäkring

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	46 939 079	49 872 602	53 863 989	58 013 091	61 392 614
Därav					
1:2.9					
Föräldrapenning	32 769 030	35 360 897	38 573 037	42 376 161	44 855 827
1:2.11 Tillfällig föräldrapenning	9 425 173	9 453 526	9 715 638	10 072 681	10 445 247
1:2.12					
Graviditetspenning	559 931	602 000	634 168	664 670	684 525
1:2.8 Statlig ålderspensionsavgift för tillfällig föräldrapenning	856 908	1 100 089	1 025 848	983 152	986 719
1:2.4 Statlig ålderspensionsavgift för föräldrapenning	3 261 432	3 194 927	3 816 113	3 865 712	4 358 866
1:2.10 Statlig ålderspensionsavgift för graviditetspenning	66 605	161 163	99 185	50 715	61 430

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:2.9 Föräldrapenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-390 127	0	0	-748 918	-1 820 033
Anslag ³	34 817 756	35 643 534	37 824 119 ³	41 305 046 ³	43 464 087 ³
Tilldelade medel	34 427 629	35 643 534	37 824 119	40 556 128	41 644 054
Utfall/Prognos	32 769 030	35 360 897	38 573 037	42 376 161	44 855 827
Avvikelse från anslag	2 048 726	282 637	-748 918	-1 071 115	-1 391 740
Avvikelse från tilldelade medel	1 658 599	282 637	-748 918	-1 820 033	-3 211 773
Högsta anslagskredit	1 767 037	1 782 176	1 891 205 ³	2 065 252 ³	2 173 204 ³
Tillgängliga medel	36 194 666	37 425 710	39 715 324	42 621 380	43 817 258
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	1 038 569

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 35,4 miljarder kronor, vilket är 283 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Föräldrapenning betalas ut i samband med ett barns födelse eller adoption i maximalt 480 dagar per barn.

För barn födda från och med den 1 januari 2014 kan föräldrapenning tas ut fram till dess att barnet fyller 12 år eller när barnet slutar femte klass. Efter barnets fyraårsdag kan föräldrapenning tas ut under högst 96 dagar fram till barnet fyller 12 år.

För barn som är födda före den 1 januari 2014 kunde föräldrapenning tas ut till och med när barnet avslutat det första året i grundskolan eller till och med den dag som barnet fyllde 8 år.

För föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn har föräldrarna rätt till hälften var av de 480 föräldrapenningdagarna. För barn födda från och med den 1 januari 2016 är det 90 föräldrapenningdagar med grund- eller sjukpenningnivå som inte kan avstås till den andra föräldern.

Av de 480 föräldrapenningdagarna kan förmånen lämnas på sjukpenningnivå eller grundnivå för 390 dagar. För resterande 90 dagar utges föräldrapenning på lägstanivå, som uppgår till 180 kronor per dag, före skatt.

Om den sjukpenninggrundande inkomsten är tillräckligt hög har föräldern rätt att ta ut dagar på sjukpenningnivå. Om inkomsten dessutom når taket på 10 prisbasbelopp blir ersättningen på maximal nivå.

Föräldrar som saknar sjukpenninggrundande inkomst, som har för låg inkomst eller inte uppfyller kvalificeringsvillkoren, kan ansöka om föräldrapenning på grundnivå, som uppgår till 250 kronor per dag, före skatt.

Lägstånivådagar har alla föräldrar möjlighet att ta ut, som uppfyller de grundläggande villkoren för föräldrapenning.

Föräldrapenning kan betalas ut på hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels förmånsnivå, på samtliga ersättningsnivåer.

Analys

Utgifterna för föräldrapenning påverkas av:

- Regelverkets utformning
- Antalet barn i befolkningen
- Utvecklingen av löner och prisbasbelopp
- Fördelningen i uttag mellan kvinnor och män

Regelverkets utformning

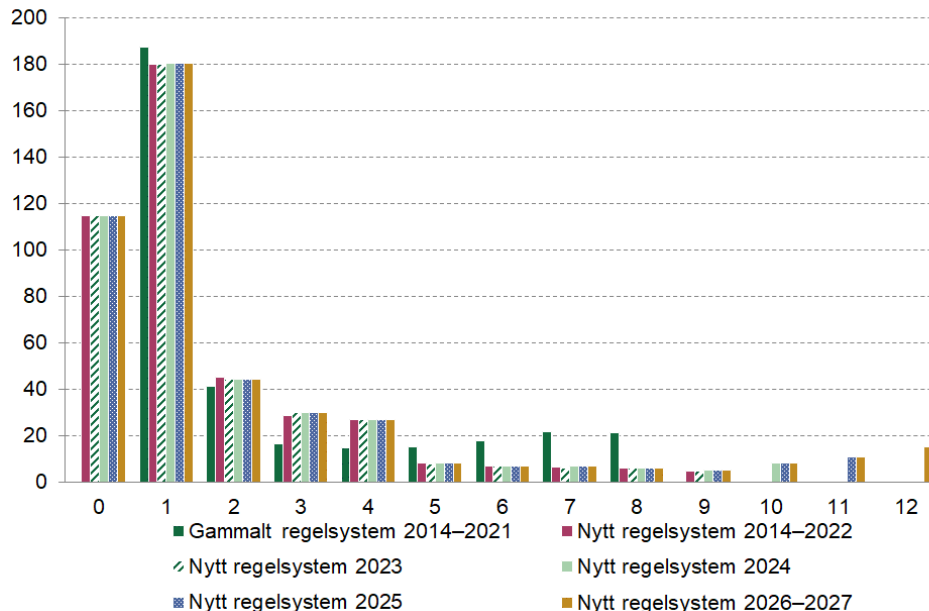
Antalet uttagna föräldrapenningdagar har minskat de senaste fem åren, med mellan 1,5 och 5,5 procent varje år. Under åren 2019–2022 kan minskningen främst förklaras av att nyttjandet är lägre för barn, 5–8 år, i det nya regelsystemet än i det gamla. År 2022 sjönk barnafödandet kraftigt. Preliminär statistik från SCB visar att denna minskning fortsatte under 2023³³, vilket orsakar att uttaget av föräldrapenning minskade dessa år. Under år 2023 nyttjades 46,5 miljoner föräldrapenningdagar, vilket är en minskning med 2,1 miljoner dagar (4,3 procent) jämfört med året innan. Samtidigt beräknas antalet noll- och ettåringar ha minskat med drygt 14 000 barn (6,4 procent).

Hittills har antalet uttagna dagar per barn och ålder legat på en relativt stabil nivå i det nya regelsystemet och förväntas att fortsätta göra det under hela prognosperioden. Uttaget för 10-åringar antas likna uttaget för åldrarna 5–9 år i samma system. Under de kalenderår som barnet fyller 11 respektive 12 år, beräknas antalet nyttjade dagar per barn vara högre än i närmast föregående åldrar, se Figur 26. Föräldrarna förväntas att vilja undvika att dagar

³³ Enligt SCB:s månadsstatistik över antalet levande födda barn, till och med november 2023.

brinner inne och därför nyttja fler dagar under de sista två möjliga uttagsåren.

Figur 26 Antal föräldrapenningdagar per barn och ålder, 2014–2027, i gammalt respektive nytt regelsystem

Antalet uttagna dagar för respektive ålder relateras till antalet barn i befolkningen i samma ålder. Åldern definieras som den högsta ålder barnet har under kalenderåret. För åren 2014–2022 visas utfall och 2023–2027 är det prognos. För år 2023 finns utfall för nettodagar, men inte för befolkningen.

Antalet barn i befolkningen

Med stöd av Statistiska centralbyråns (SCB:s) månadsstatistik över antal levande födda barn, till och med november 2023, har antalet ettåringar i deras befolkningsprognos från april 2023, justerats ned med cirka 2 700 barn år 2024. En nedjustering på 2 700 barn för barn födda 2023 har även gjorts åren 2025–2027.

Antalet föräldrapenningdagar beräknas att öka under hela prognosperioden och uppgå till 52,4 miljoner dagar år 2027. Ökningen i dagar 2024–2026 förklaras främst av att antalet årskullar utökas med en för varje år. Åren 2025–2027 beräknas dagarna även att öka på grund av att åldersgruppen 0–2 år ökar.

Utvecklingen av löner och prisbasbelopp

Trots ett minskande antal uttagna dagar år 2023, ökade utgifterna med cirka 308 miljoner kronor (0,9 procent), till knappt 32,8 miljarder kronor. Ökningen beror på högre ersättningsnivåer för dagar på sjukpenningnivå år 2023 än 2022.

Utgifterna för föräldrapenning prognostiseras att öka till 44,9 miljarder år 2027. Ökningen förklaras främst av att ersättningen för sjukpenningnivådagarna ökar, vilket i sin tur är en följd av lönehöjningar och en positiv trend för prisbasbeloppet. Utgiftsökningen till och med år 2026 beror även på regelverkets utformning, som innebär att en årskull tillkommer för varje år samt att antalet barn, 0–2 år, ökar.

Både i år och förra året har prisbasbeloppet höjts ovanligt kraftigt jämfört med tidigare. Höjningen har varit på 4 200 respektive 4 800 kronor, vilket motsvarar cirka 9 procent. Under de närmast föregående 15 åren har det inte skett någon sådan stor absolut eller procentuell förändring av prisbasbeloppet. Det närmaste vi kan komma nivån på höjningarna 2022 och 2023, är den på 1 800 kronor som skedde år 2009 (4,4 procent).

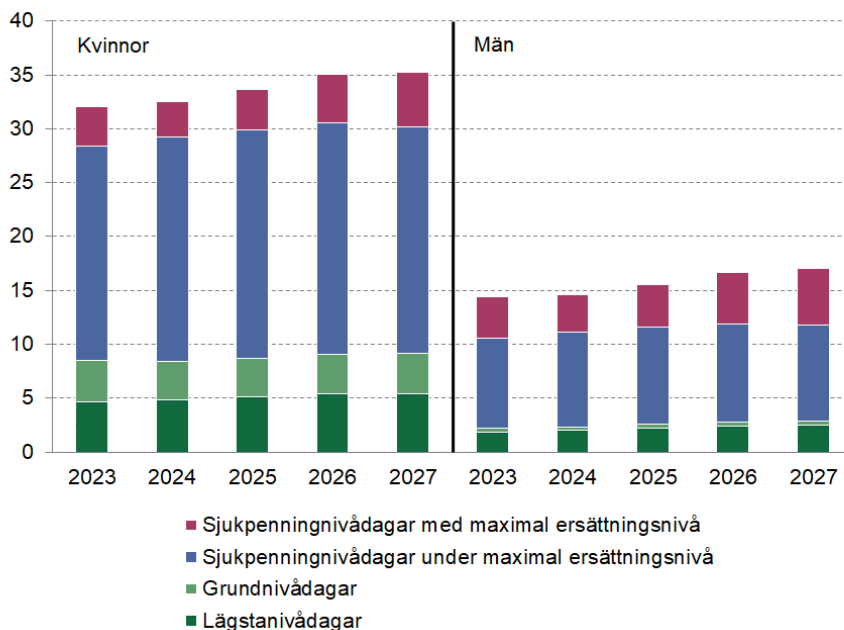
När prisbasbeloppet höjs, kommer de föräldrar som inte längre når upp till maxnivå istället att hamna på sjukpenningnivå under maximal ersättning. Det innebär att antalet uttagna maxnivådagar minskar, samtidigt som antalet nyttjade dagar på sjukpenningnivå under max ökar, se Figur 27. De flyttade dagarna har en högre ersättningsnivå än genomsnittet för övriga dagar under maxnivå och höjer därför medelersättningen för den ersättningsnivån. Medelersättningen för dagar på sjukpenningnivå under max beräknas enligt den modell som började användas till utgiftsprognosen som lämnades i april 2023.

Ersättningen för en dag på sjukpenningnivå med maximal ersättning följer utvecklingen för prisbasbeloppet och förväntas att öka från 1 116 kronor år 2023 till 1 288 kronor år 2027.

Fördelningen i uttag mellan kvinnor och män

Föräldrapenning används i störst omfattning av kvinnor, men männens andel av dagarna ökar. Mellan åren 2023 och 2027 beräknas männens andel att öka från 31,0 procent till 32,6 procent. Antalet dagar som tas ut av kvinnor beräknas att öka från 32,1 miljoner dagar år 2023 till 35,3 miljoner dagar år 2027, se Figur 27. Ökningen förväntas att ske på alla nivåer förutom grundnivådagar, som istället minskar något. Männens nyttjande av dagar prognostiseras också att öka, från 14,4 miljoner dagar år 2023 till 17,1 miljoner dagar år 2027. För männen väntas dock ökningen gälla alla ersättningsnivåer.

Medelersättningen för en dag på sjukpenningnivå för kvinnor, där de som når upp till maximal ersättning är exkluderade, beräknas att öka från 775 kronor år 2023 till 945 kronor år 2027. Samtidigt prognostiseras motsvarande ersättning för män att öka från 852 till 1 021 kronor. Att medelersättningen är högre för män än kvinnor förklaras av männens genomsnittligt högre lönenivå. Ju större andel av dagarna på denna ersättningsnivå som tas ut av män, desto högre blir den totala utgiften, allt annat lika och givet att männen som tillkommer har samma lönefördelning som övriga män.

Figur 27 Antal föräldrapenningdagar fördelade på ersättningsnivå och mottagarnas kön, 2023–2027, miljontal. Prognos från och med år 2024

Osäkerhetsanalys

Migration

Kriget i Ukraina är fortsatt en osäkerhetsfaktor för utgifterna inom föräldrapenning. De flesta personer som flytt kriget har skydd under EU:s massflyktsdirektiv. Detta direktiv ger mycket begränsad rätt till svensk socialförsäkring. Direktivet gäller till och med den 3 mars 2024 och det finns möjlighet till ytterligare ett års förlängning. Migrationsverket har infört ett beslutsstopp i asylärenden för sökande från Ukraina, på grund av den osäkra situationen i landet. Om beslutsstoppet hävs och personerna som nu har skydd under massflyktsdirektivet söker och får asyl, kommer det ge betydande påverkan på utgifterna, men det är inte något vi räknar med i våra prognoser.

Regeringens annonserade omläggning av migrationspolitiken skulle kunna påverka utgifterna inom föräldrapenning, men ännu är förslagen inte tillräckligt detaljerade för att kunna beaktas.

Möjlighet att ta ut 60 dubbeldagar

I budgetpropositionen för 2024³⁴ föreslår regeringen att nuvarande 30 dubbeldagar utökas till 60 dagar. De föreslår även att dubbeldagarna ska

³⁴ Regeringen. Regeringens proposition 2023/24:1. Budgetpropositionen för 2024.

kunna tas ut fram till att barnet är 15 månader, istället för som tidigare, under de första 12 månaderna. Dubbeldagarna ger föräldrar möjlighet att ta ut föräldrapenning samtidigt för samma barn. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2024. Prognosen för åren 2024–2027 väntas att påverkas marginellt av förslagen. Eftersom det både är osäkert hur stor andel av föräldrarna som kommer att nyttja möjligheten att ta ut fler än 30 dubbeldagar och hur många dagar de i så fall tar ut, är beräkningen av effekten mycket osäker. Dessutom vet vi i dagsläget inte om det totala antalet uttagna dagar per barn påverkas av lagändringen eller inte.

Möjlighet att överlåta dagar till en annan försäkrad

Ett annat förslag i budgetpropositionen för 2024 är att föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn ska få överlåta 45 dagar med föräldrapenning vardera till någon annan som är försäkrad för föräldrapenning. Samtidigt föreslås att en förälder med ensam vårdnad om ett barn ska få överlåta 90 dagar med föräldrapenning till en annan försäkrad. Den som har fått rätt till föräldrapenning genom en överlåtelse ska även ha rätt att vara ledig från sin anställning under den tid då hen tar ut sådan föräldrapenning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Om förslaget gällande möjligheten att överlåta dagar till någon annan försäkrad för föräldrapenning träder i kraft, skulle utgifterna kunna påverkas. Om dagar tas ut av personer med en genomsnittligt högre eller lägre sjukpenninggrundande inkomst än dem som annars hade nyttjat dagar, kan det ha en höjande respektive sänkande effekt på utgifterna.³⁵

Antalet avstående av föräldrapenning till någon som likställs med förälder är i dagsläget mycket begränsat. Givet detta görs bedömningen att inte heller antalet överlåtelser till andra försäkrade för föräldrapenning kommer att bli särskilt högt. Sammantaget förväntas därför effekten på utgifterna för föräldrapenning att vara marginell.³⁶

Eftersom det är osäkert om den föreslagna lagändringen har en höjande eller sänkande effekt på utgifterna och att effekten förväntas vara marginell, har den inte inkluderats i prognosberäkningen.

Begränsad möjlighet att ta ut lägstanivåddagar på arbetsfri tid

I budgetpropositionen för 2024 aviseras det att regeringen avser att se över möjligheten att använda lägstanivåddagar på arbetsfri tid. De bedömer att en begränsning av att ta ut dessa dagar på arbetsfri tid, skulle ha en sänkande

³⁵ Socialdepartementet. En möjlighet att överlåta föräldrapenning. Lagrådsremiss 2023-06-15.

³⁶ Socialdepartementet. En möjlighet att överlåta föräldrapenning. Lagrådsremiss 2023-06-15.

effekt på utgifterna. Eftersom de ännu inte lagt fram någon proposition om detta, har det inte beaktats i utgiftsprognosen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	33 271 803	35 416 457	38 349 916	41 847 605	44 028 220
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-23 705	-124 888	-131 181	-133 337
Volym- och strukturförändringar	-502 773	-31 855	+348 009	+659 737	+960 944
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	32 769 030	35 360 897	38 573 037	42 376 161	44 855 827
Differens i 1000-tal kronor	-502 773	-55 560	+223 121	+528 556	+827 607
Differens i procent	-1,5	-0,2	+0,6	+1,3	+1,9

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt ökningstakten i prognosen över timlöneutvecklingen för åren 2024–2025. De har även justerat ned prognosen över prisbasbeloppet för åren 2025–2027. Detta har en sänkande effekt på prognosen.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för perioden september–december 2023 blev 503 miljoner kronor (5,0 procent) lägre än prognostiserat. Uttaget för ett flertal åldrar blev lägre än väntat och antalet nyttjade dagar per barn i dessa åldrar har därför justerats ned för hela prognosperioden. För åldrarna 3 och 11 år har antalet dagar per barn istället höjts. Treåringarnas utfall blev högre än beräknat och antalet dagar för dem justeras därför upp. Borttagna dagar för ett-, två-, åtta- och nioåringar förväntas att tas ut för 3-åringar och 11-åringar istället. Flytten av dagar mellan olika åldrar innebär att antalet föräldrapenningdagar har sänkts med cirka 345 000 dagar i år och höjts med cirka 20 000–30 000 dagar respektive år 2025–2027, vilket leder till en sänkning av utgifterna 2024 och en höjning 2025–2027.

Med anledning av att prisbasbeloppet justerats ned 2025–2027 jämfört med föregående prognos, har andelen av dagarna på sjukpenningnivå med maximal ersättning justerats upp, vilket har en höjande effekt på utgifterna dessa år.

Medelersättningen för kvinnors dagar på sjukpenningnivå under max blev högre än väntat sista kvartalet 2023 och den har därför justerats upp för hela prognosperioden.

Förändring av prognosmodell

Tidigare prognostiserades uppdelning av föräldrapenning på ersättningsnivå för varje ålder separat och summerades till en total. I denna prognos har uppdelningen på ersättningsnivå istället beräknats utifrån utvecklingen för alla åldrar tillsammans. Modellförändringen väntas innebära att den totala osäkerheten i prognosen över fördelningen på ersättningsnivå minskar.

1:2.11 Tillfällig föräldrapenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	-12 616	0	0	0	0
Anslag ³	9 969 783	9 769 535	9 950 119 ³	10 314 504 ³	10 705 887 ³
Tilldelade medel	9 957 167	9 769 535	9 950 119	10 314 504	10 705 887
Utfall/Prognos	9 425 173	9 453 526	9 715 638	10 072 681	10 445 247
Avvikelse från anslag	544 610	316 009	234 481	241 823	260 640
Avvikelse från tilldelade medel	531 994	316 009	234 481	241 823	260 640
Högsta anslagskredit	472 339	488 476	497 505 ³	515 725 ³	535 294 ³
Tillgängliga medel	10 429 506	10 258 011	10 447 624	10 830 229	11 241 181
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 9,5 miljarder kronor, vilket är 316 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

En förälder som behöver stanna hemma från sitt arbete för att tillfälligt vårda ett sjukt barn har rätt till tillfällig föräldrapenning.

Ersättningsnivån för tillfällig föräldrapenning är knappt 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Ersättningen kan betalas ut med hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels omfattning. Inkomsttaket för tillfällig föräldrapenning är 7,5 prisbasbelopp.

Tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (vab) är den absolut största utgiftsposten inom tillfällig föräldrapenning. Ersättningen kan betalas ut till den som avstår från att arbeta för att vårda ett sjukt barn som inte har fyllt 12 år (i vissa fall 16 år). Ersättningen kan betalas ut under maximalt 120 dagar för varje barn och år.

Föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte fyllt 18 år kan få ersättning för ett obegränsat antal dagar.

Föräldrar till barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan få tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar för ett barn som inte fyllt 16 år. Ersättningen betalas ut för högst 10 kontaktdagar per år tills barnet fyller 16 år.

I samband med barns födelse har den förälder som inte föder barnet eller en annan anhörig möjlighet att få ersättning för 10 dagar om de avstår från arbete. Vid adoption har föräldrarna möjlighet att dela på dessa 10 dagar.

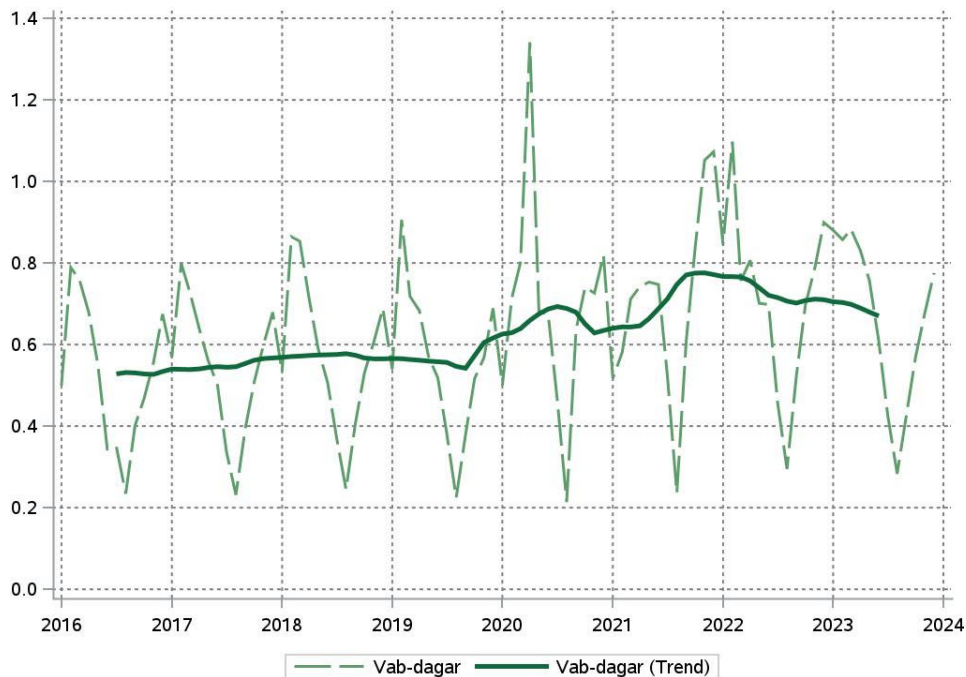
Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 10 dagar per förälder när ett barn under 18 år avlider. Flera föräldrar kan använda ersättningen samtidigt då de avstår från förvärsarbete.

Analys

Uttaget av vård av barn (vab) ökade kraftigt till följd av covid-19-pandemin. Under pandemiåren 2020–2022 var antalet utbetalda vab-dagar mellan 24 och 28 procent högre (per år) jämfört med 2019, det sista året innan pandemin. Även under 2023 var vab-uttaget kraftigt förhöjt, 19 procent högre jämfört med 2019 års nivå. Under 2023 års sista månader var dock uttaget betydligt lägre än under pandemin, mer om detta under rubriken *Tillfällig föräldrapenning efter pandemin*.

Figur 28 Vab-dagar per månad, utfall och trend.

Miljoner dagar, trend beräknad som glidande centrerat 12 månaders medelvärde.

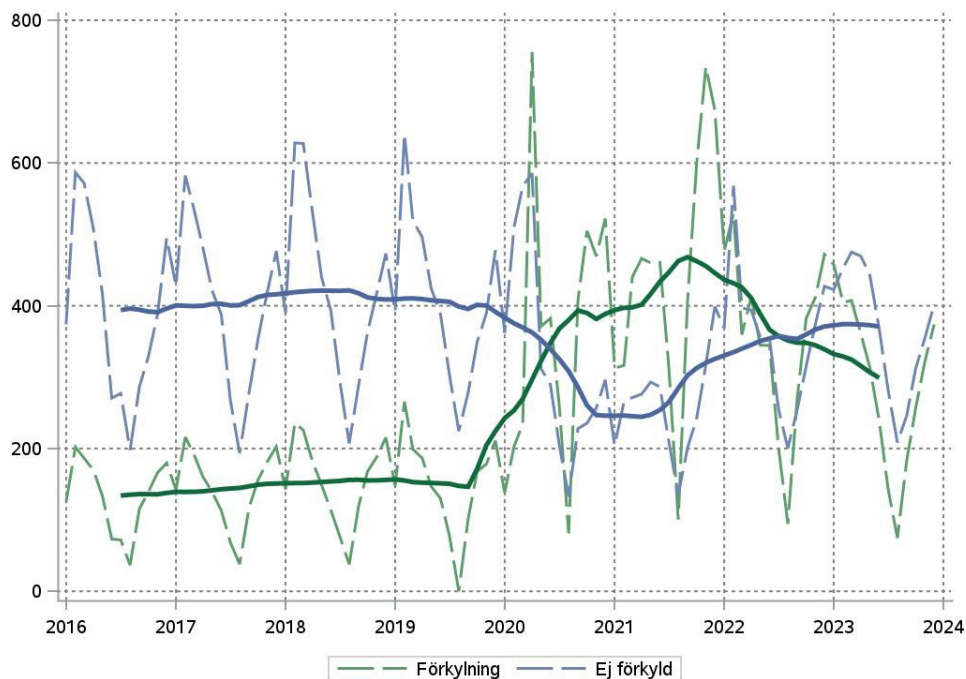
Tillfällig föräldrapenning under pandemin

Utbrottet av covid-19 pandemin ledde till en stor försiktighet och oro i samhället. Befolkningen uppmanades att stanna hemma vid förkylningssymptom och striktare regler infördes på förskolor och skolor kring när det var lämpligt för barn med symptom som förknippas med covid-19 att delta i verksamheten. Mot denna bakgrund kan ett ökat uttag av tillfällig föräldrapenning vid vård av barn ses som naturligt. Mer anmärkningsvärt är att uttaget har fortsatt vara högt även efter pandemin. Ett sätt att förklara de fortsatt höga nivåerna av vab är med hjälp av de rapporter om barns sjukdom som görs i samband med att föräldrar ansöker om ersättning för vård av barn hos Försäkringskassan. Vid ansökan om vab ombeds föräldern att svara på frågan vad barnet har för sjukdom och erbjuds en mängd alternativ i formen av klickrutor.³⁷ Det är möjligt att fylla i ett eller flera alternativ för sjukdomar och symptom.

³⁷ Dessa uppgifter är självrapporterade och bör därför betraktas med viss försiktighet.

Figur 29 Vab-dagar uppdelade på angiven sjukdom, utfall och trend.

Tusental dagar, trend beräknad som glidande centrerat 12 månaders medelvärde.

I samband med pandemin såg Försäkringskassan en nära tredubbling av antalet dagar där föräldrar angav förkylning som anledning till att barnet hölls hemma. Förkylningssymptom är symptom som ofta förknippas med misstänkt covid-19 och den tydliga ökningen här kan ses som en direkt effekt av pandemin. Det förkylningsrelaterade vårdandet av barn har sedan dess fortsatt att ligga på förhöjda nivåer, även om det tydligt har minskat från den topp som nåddes i slutet av 2021.

Samtidigt som pandemin ledde till fler rapporter till Försäkringskassan om förkylda barn, minskade antalet rapporter om övriga sjukdomar. Exempelvis var antalet rapporter om magsjuka hos barn nere på mycket låga nivåer. Minskningen i övriga sjukdomar är en möjlig följd av de ansträngningar som gjordes under pandemin för att minska smittspridningen i samhället, så som bättre handhygien och minskade sociala interaktioner. Mot slutet av 2021 började dock rapporterna om övriga sjukdomar att öka igen och har sedan återgått till nivåer nära de som rapporterades till Försäkringskassan innan pandemin. Kombinationen av en fortsatt hög nivå av förkylningsrelaterad vab och en återgång till normala nivåer för övriga sjukdomar, skulle kunna förklara den något oväntade utvecklingen under 2022 och början av

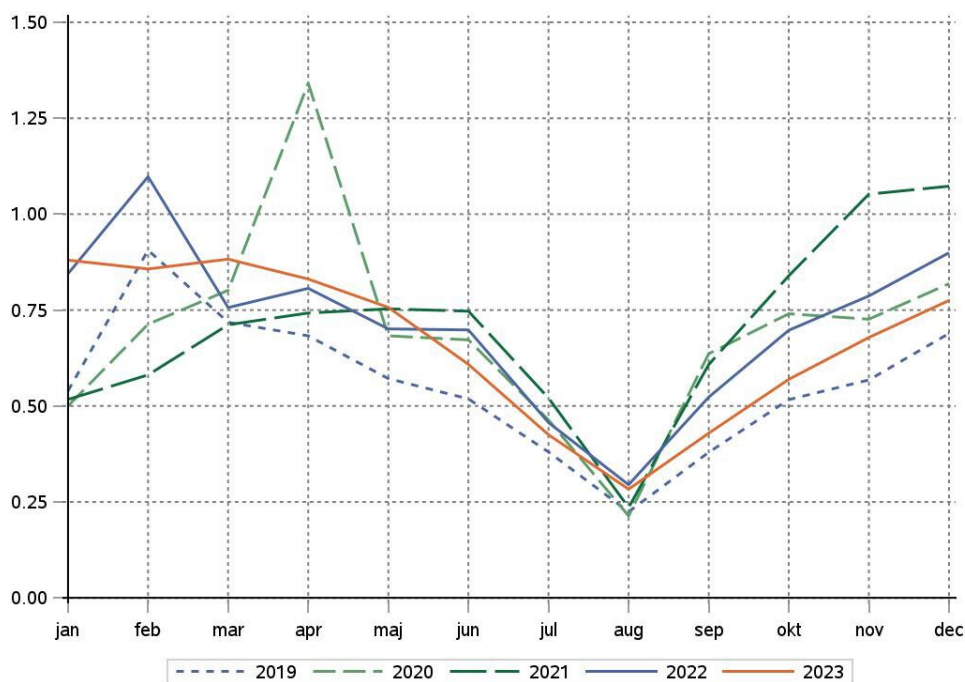
2023 då uttaget av vab ökade samtidigt som pandemins påverkan på det övriga samhället minskade.³⁸

Tillfällig föräldrapenning efter pandemin

Uttaget av vård av barn var mot slutet av 2023 betydligt lägre än under pandemiåren 2020–2022, även om det inte återgått till de nivåer som rådde innan pandemin. Detta var speciellt tydligt under hösten med relativt få utbetalda vab-dagar i september och oktober. Även november och december var relativt sett låga även om nedgången inte var lika tydlig dessa månader, se Figur 30.

Figur 30 Vab-dagar per månad.

Miljoner dagar.

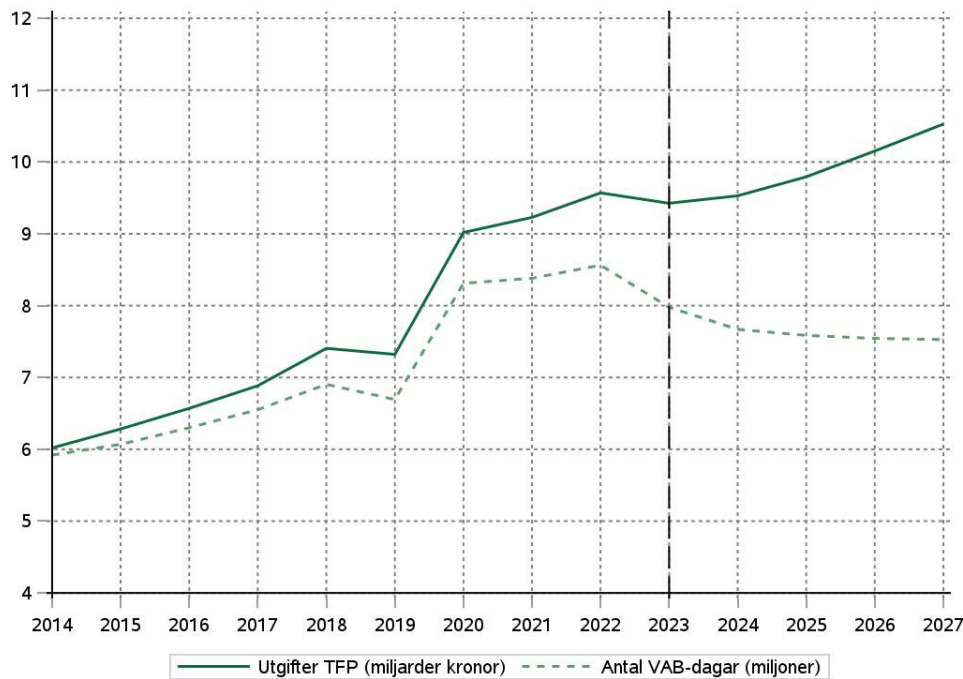

Utvecklingen av utgifterna för tillfällig föräldrapenning framöver drivs av antalet barn i befolkningen, ersättningsnivån per dag och benägenheten att använda förmånen. Prognosen för antal barn hämtas från SCB:s befolkningsprognos och prognosen för ersättningsnivå per dag tas fram med hjälp av Konjunkturinstitutets prognoser för timlöneutveckling och prisbasbelopp. Prognosen för föräldrars benägenhet att nyttja förmånen är inte knuten till någon extern variabel utan baseras på hur detta mått utvecklas över tid.

³⁸ För en mer utförlig analys se promemorian [Uppföljning av nyttjandet av tillfällig föräldrapenning](#) (2023), dnr FK 2023/017942.

Sammantaget beräknas utgifterna för tillfällig föräldrapenning öka från 9,4 miljarder kronor 2023 till 10,5 miljarder kronor 2027. Utgiftsökningen beror på att ersättningsnivåerna stiger när inkomsterna i samhället ökar och taket i ersättningen stiger när prisbasbeloppet höjs. Antalet utbetalda vab-dagar prognostiseras däremot minska kommande år, men under prognosperioden fortsätta ligga på förhöjda nivåer jämfört med innan pandemin. Den prognostiserade minskningen i antalet utbetalda vab-dagar är en följd av en lägre benägenhet att nyttja ersättningen samt färre födda barn.

Figur 31 Utgifter för tillfällig föräldrapenning och antal utbetalda vab-dagar.
Miljarder kronor, miljoner dagar.

Det framtida nyttjandet av förmånen bör ses som högst osäkert. Antalet utbetalda dagar har minskat och att det framöver kommer vara lägre än under pandemin bedöms vara troligt, den exakta nivån är dock osäker. Försäkringskassans prognos är att föräldrar framöver nyttjar tillfällig föräldrapenning i en lägre utsträckning än under pandemin men att en full återgång till de nivåer som rådde innan pandemin inte sker.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	9 548 657	9 654 837	9 958 933	10 323 640	10 705 057
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-9 116	-46 954	-48 679	-50 480
Volym- och strukturförändringar	-123 484	-192 195	-196 341	-202 280	-209 330
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	9 425 173	9 453 526	9 715 638	10 072 681	10 445 247
Differens i 1000-tal kronor	-123 484	-201 311	-243 295	-250 959	-259 810
Differens i procent	-1,3	-2,1	-2,4	-2,4	-2,4

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för timlöneökning åren 2024–2025 och sänkt prognosen för prisbasbeloppet åren 2025–2027. Detta ger en lägre prognostiserad genomsnittlig ersättning för hela prognosperioden.

Volym- och strukturförändringar

Uttaget av vård av barn har varit lägre än prognosticerat i föregående utgiftsprognos. Jämfört med pandemiåren 2020–2022 var uttaget speciellt lågt under september och oktober. För månaderna november och december var skillnaden i uttaget mindre, uttaget var dock fortsatt lägre än under pandemin. Med denna bakgrund sänks prognosen för tillfällig föräldrapenning för perioden 2024–2027.

1:2.12 Graviditetspenning

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	690 209	652 190	665 142 ³	701 421 ³	726 248 ³
Tilldelade medel	690 209	652 190	665 142	701 421	726 248
Utfall/Prognos	559 931	602 000	634 168	664 670	684 525
Avvikelse från anslag	130 278	50 190	30 974	36 751	41 723
Avvikelse från tilldelade medel	130 278	50 190	30 974	36 751	41 723
Högsta anslagskredit	34 510	32 609	33 257 ³	35 071 ³	36 312 ³
Tillgängliga medel	724 719	684 799	698 399	736 492	762 560
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 602 miljoner kronor, vilket är 50 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Graviditetspenning kan betalas ut till gravida som har ett fysiskt ansträngande arbete eller risker i arbetsmiljön som gör att de inte kan arbeta under graviditeten. Ersättningsnivån för graviditetspenning är knappt 80 procent av den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst med ett inkomsttak på 7,5 prisbasbelopp. Graviditetspenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ersättning.

Analys

Antalet gravida som ansökte om graviditetspenning steg kraftigt under pandemin efter att gravida klassats som en riskgrupp för covid-19. Detta gav upphov till förhöjda utgifter för graviditetspenning under 2021 och 2022. Utgifterna har sedan dess minskat och graviditetspenning betalas nu ut för färre dagar än innan pandemin (se Figur 32).

Figur 32 Utbetalda dagar inom graviditetspenning.

Månadsdata

Under år 2023 betalades ersättning ut för 810 000 dagar inom graviditetspenning, vilket kan jämföras med de omkring 1 miljon dagar per år som betalades ut innan pandemin. Det låga antalet utbetalda dagar kan till stor del förklaras av ett lågt barnafödande. Kommande år prognostiseras antalet utbetalda dagar att långsamt öka i linje med statistiska centralbyråns prognoser om ett ökande barnafödande. Fler födda barn och högre ersättningsnivåer till följd av stigande inkomster ger ökande utgifter för graviditetspenning.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	576 715	630 848	665 731	702 042	726 192
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-321	-1 982	-3 321	-3 421
Volym- och strukturförändringar	-16 784	-28 527	-29 581	-34 051	-38 246
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	559 931	602 000	634 168	664 670	684 525
Differens i 1000-tal kronor	-16 784	-28 848	-31 563	-37 372	-41 667
Differens i procent	-2,9	-4,6	-4,7	-5,3	-5,7

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Överföring till/från andra anslagsposter

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för timlöneökning åren 2024–2025 och sänkt prognosen för prisbasbeloppet åren 2025–2027. Detta ger en lägre prognostiserad genomsnittlig ersättning för hela prognosperioden.

Volym- och strukturförändringar

Utgifterna för graviditetspenning har varit lägre än prognostiserat. Utfallet för helåret 2023 blev nära 3 procent lägre än vad Försäkringskassan väntade sig i oktober. Till följd av lägre utfall än väntat justeras prognosen ner.

1:3 Underhållsstöd

1:3 Underhållsstöd

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	-3 776	-26 294
Anslag ³	2 897 838	2 798 382	2 855 445 ³	2 896 720 ³	2 988 994 ³
Tilldelade medel	2 897 838	2 798 382	2 855 445	2 892 944	2 962 700
Utfall/Prognos	2 702 790	2 785 864	2 859 221	2 919 238	3 012 310
Avvikelse från anslag	195 048	12 518	-3 776	-22 518	-23 316
Avvikelse från tilldelade medel	195 048	12 518	-3 776	-26 294	-49 610
Högsta anslagskredit	144 891	139 919	142 772 ³	144 836 ³	149 449 ³
Tillgängliga medel	3 042 729	2 938 301	2 998 217	3 037 780	3 112 149
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 2,8 miljarder kronor, vilket är 13 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Anslaget för underhållsstöd består av delarna utfyllnadsbidrag, förlängt underhållsstöd och fullt underhållsstöd.

Underhållsstöd i form av utfyllnadsbidrag beviljas från Försäkringskassan, för barn med särlevande föräldrar där den bidragsskyldiga av olika anledningar inte betalar något underhållsbidrag alls eller betalar ett belopp som är lägre än det beslutade underhållsstödet. Det gäller även när föräldrarna har gemensam vårdnad. Underhållsstöd betalas också ut för barn där en ensam förälder adopterat barn eller när ett faderskap inte är fastställt trots att modern medverkat i att få det fastställt.

Förlängt underhållsstöd beviljas till och med den månad då barnet fyller 18 år. För ungdomar som bedriver sådana studier som ger rätt till förlängt barnbidrag eller till studiehjälp, kan förlängt underhållsstöd beviljas från och med månaden efter att de fyllt 18 år till och med juni det år då de fyller 20 år.

När fullt underhållsstöd beviljas ska den bidragsskyldige föräldern återbetala en beräknad del av underhållsstödet till staten. Betalningsskyldigheten beräknas på inkomster enligt den senaste taxeringen. Underhållsstödet är:

- 1 673 kronor i månaden till och med månaden när barnet fyller 11 år
- 1 823 kronor i månaden till och med månaden när barnet fyller 15 år och
- 2 223 kronor från och med månaden efter att barnet har fyllt 15 år.

Underhållsstöd finansieras delvis via anslaget i statsbudgeten.

Analys

Utgifterna för underhållsstöd drivs av:

- antalet barn med beslutat underhållsstöd
- beloppet som betalas ut per barn
- beloppet som betalas in till Försäkringskassan

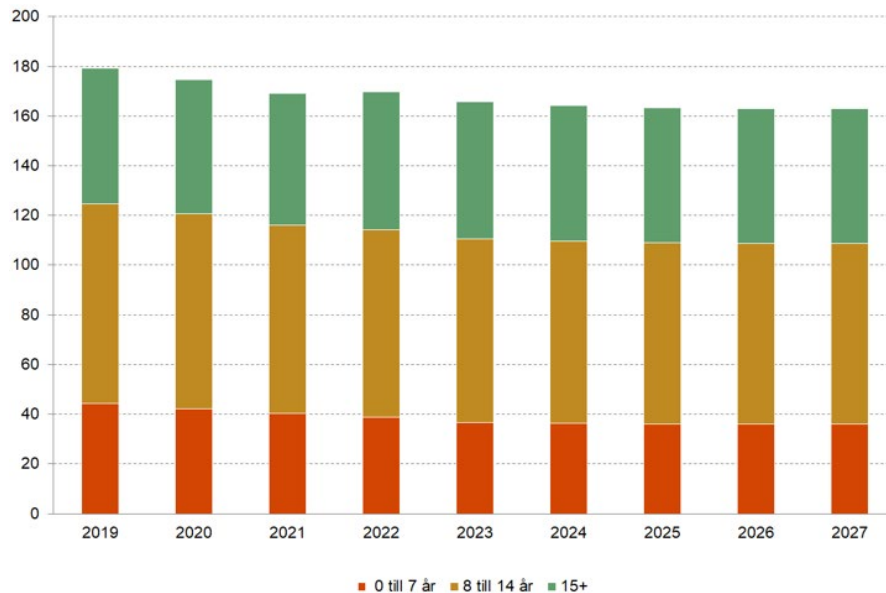
Antal barn

Antal barn med underhållsstöd minskade kontinuerligt mellan åren 1999 och 2021, för att sedan istället öka marginellt år 2022. Under år 2023 minskade antalet barn med underhållsstöd återigen och den långsiktiga trenden som är svagt minskande förväntas att fortsätta under prognosperioden, se Figur 33. Utvecklingen av antalet barn med underhållsstöd framöver är dock osäker och därmed även den för utgifterna.

Den långsiktiga minskningen i antal barn i underhållsstödet antas framförallt bero på att fler föräldrar hanterar underhållsbidraget utan Försäkringskassans inblandning. Det beror även på att underhållsstöd vid växelvist boende har fasats ut och upphörde i sin helhet i januari 2021. Under 2023 var antalet barn med underhållsstöd 165 800 barn, vilket är cirka 4 000 (2,3 procent) lägre än 2022. Det totala antalet barn med underhållsstöd förväntas i år bli cirka 164 000 och därefter gradvis minska till 162 900 år 2027.

Figur 33 Antal barn med underhållsstöd i tre ålderskategorier, utfall till och med 2023 och prognos 2024–2027.

Tusental.

Utbetalningar

Utbetalningsbeloppet per barn och månad ökade kraftigt efter juli 2021 och har från och med augusti 2022 ökat ytterligare. Orsaker till ökningen är regeländringar som ger höjda ersättningsnivåer per barn och månad samt att fler barn får fullt underhållsstöd. Beloppet beräknas öka år 2023 från 1 998 kronor i genomsnitt per barn och månad till 2 202 kronor år 2027.

Inbetalningar

Fler föräldrar sköter själva om underhållsbidrag och behöver därför inte underhållsstöd. Med anledning av detta minskade både de direkta inbetalningarna till Försäkringskassan och debiterat belopp per barn och månad mellan åren 2016 och 2018. Det debiterade beloppet drivs av hur hög inkomst den bidragsskyldiga har samt hur många barn hen är bidragsskyldig för. Debiterat belopp från bidragsskyldiga beräknas i genomsnitt öka från 764 kronor per barn och månad år 2023 till 795 kronor år 2027. Det totala debiterade beloppet förväntas samtidigt att öka från drygt 1,5 miljarder kronor år 2023 till knappt 1,6 miljarder kronor år 2027, se Figur 2342.

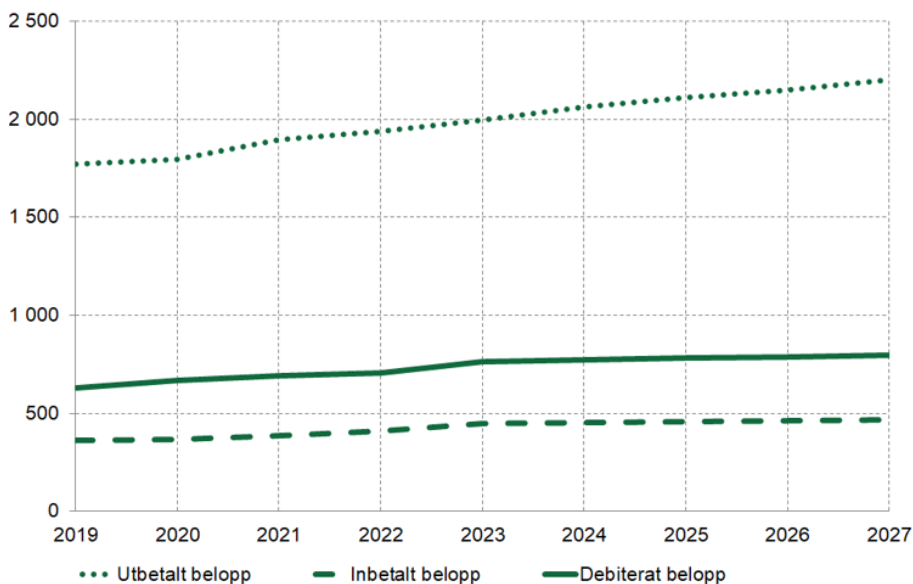
Inbetalningsgraden

Under prognosperioden beräknas andelen inbetalat belopp från bidragsskyldiga bli 58,6 procent per år av det debiterade beloppet. De direkta inbetalningarna från bidragsskyldiga till Försäkringskassan beräknas öka från i genomsnitt 448 kronor per barn och månad år 2023 till 466 kronor per barn och månad år 2027. Den ekonomiska utvecklingen hos bidragsskyldiga antas bidra till ökningen av inbetalningarna. De totala

inbetalningarna beräknas öka från 891 miljoner kronor 2023 till 912 miljoner 2027.

Figur 34 Bidragsskyldigas inbetalning från debiterat belopp och utbetalt belopp i genomsnitt per barn och månad. Utfall till och med 2023 och prognos 2024–2027.

Kronor

Utöver de inbetalningar som görs direkt av de bidragsskyldiga tillkommer inbetalningar från Kronofogden. De består av de fordringar som Försäkringskassan lämnat till Kronofogden för indrivning. Det kan därmed röra sig om gamla skulder som betalas i efterhand och där själva skulden (debiteringen) härstammar från tidigare år. Bidragsskyldigas inbetalningar av skulder till Kronofogden uppskattas till 381 miljoner kronor per år under prognosperioden.

Sammantaget beräknas utgifterna för underhållsstödet öka under prognosperioden. Ökningen beror på de höjda ersättningsnivåerna per barn och månad som trädde ikraft i augusti 2022.

Osäkerhetsanalys

Regeringen vill införa nya inkomstunderlag för betalningsskyldighet för underhållsstöd. Arbetsgivare redovisar utbetalda ersättningar, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter i en arbetsgivardeklaration varje månad, till Skatteverket som i sin tur lämnar uppgifterna till Försäkringskassan. Regeringen skriver i budgetpropositionen för 2024 att man kommer lägga ett förslag om månadsvisa uppgifter under 2024. Dessutom har Försäkringskassan fått utökat anslag för införandet av förslaget från 2024. Tidsplanen är ett införande 2026. Syftet med detta är att minska risken för

felaktiga utbetalningar, återkrav och skuldsättning. Underhållsstöd skulle därmed kunna fastställas utifrån mer aktuella och därmed mer korrekta inkomstuppgifter, vilket förväntas minska risken för betalningsskyldigas skuldsättning. Eventuella effekter av förslaget på utgifterna har inte beaktats i denna prognos.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	2 711 005	2 782 677	2 855 445	2 916 720	3 008 994
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-8 215	+3 187	+3 776	+2 518	+3 316
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	2 702 790	2 785 864	2 859 221	2 919 238	3 012 310
Differens i 1000-tal kronor	-8 215	+3 187	+3 776	+2 518	+3 316
Differens i procent	-0,3	+0,1	+0,1	+0,1	+0,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Utfallen för underhållsstöd var under oktober–december 2023 drygt 8 miljoner kronor lägre än vad som prognostiserades i föregående prognos. Avvikelsen beror på att den debiterade beloppet var högre under de tre senaste månaderna än prognostiserat.

Utbetalningen från kronofogdemyndigheten justerats ned margillet under prognosperioden vilket föranleder en marginell ökning av utgifterna under 2024–2027.

1:4 Adoptionsbidrag

1:4 Adoptionsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	14 784	14 784	14 784 ³	14 784 ³	14 784 ³
Tilldelade medel	14 784	14 784	14 784	14 784	14 784
Utfall/Prognos	5 700	5 992	5 202	4 559	4 500
Avvikelse från anslag	9 084	8 792	9 582	10 225	10 284
Avvikelse från tilldelade medel	9 084	8 792	9 582	10 225	10 284
Högsta anslagskredit	443	443	443 ³	443 ³	443 ³
Tillgängliga medel	15 227	15 227	15 227	15 227	15 227
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 6 miljoner kronor, vilket är 9 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

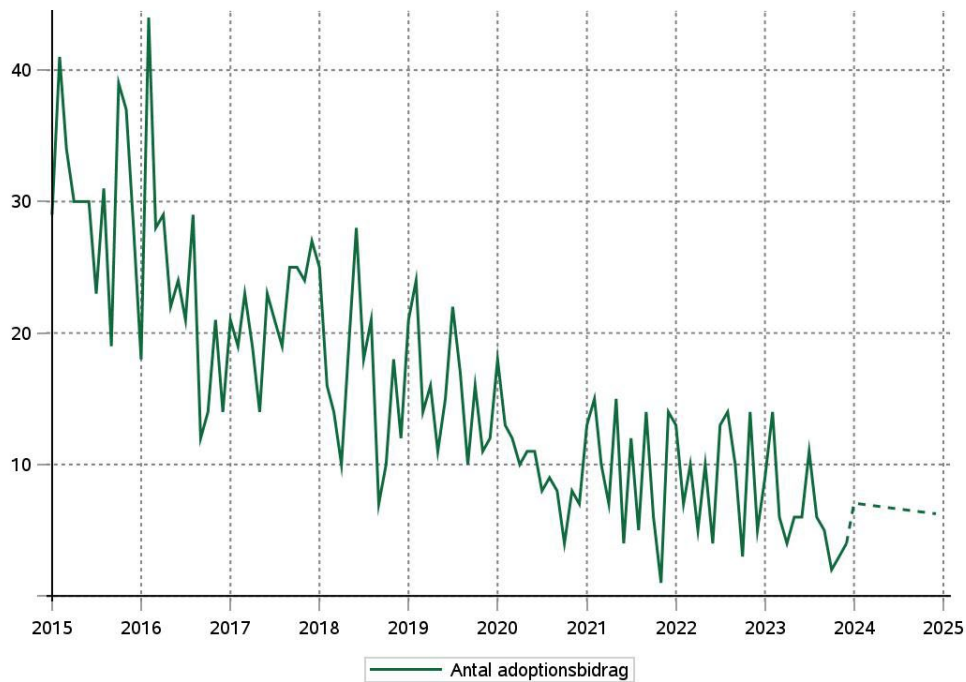
Adoptionsbidrag betalas ut till föräldrar för att täcka en del av kostnaden för att adoptera ett barn yngre än 10 år från ett annat land. För att kunna ansöka om adoptionsbidrag ska adoptionen vara förmedlad av en organisation som är auktoriserad av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Bidraget är på 75 000 kronor. Det går bara att få ett bidrag per barn och det går att ansöka om bidraget från det datum barnet anlänt till och med ett år efter.

Analys

Utgifterna för adoptionsbidraget är låga jämfört med Försäkringskassans övriga förmåner. År 2023 betalades det ut 76 adoptionsbidrag på totalt 5,7 miljoner kronor. Utgifterna drivs av hur många barn som adopteras från andra länder till Sverige och när de nya föräldrarna ansöker om bidraget. Internationella adoptioner har länge minskat, vilket har lett till färre utbetalda adoptionsbidrag.

Figur 35 Antal utbetalda adoptionsbidrag per månad

Prognos fr.o.m. januari 2024

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	7 016	6 730	6 177	5 624	5 071
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-	-	-
Volym- och strukturförändringar	-1 316	-738	-975	-1 065	-571
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	5 700	5 992	5 202	4 559	4 500
Differens i 1000-tal kronor	-1 316	-738	-975	-1 065	-571
Differens i procent	-18,8	-11,0	-15,8	-18,9	-11,3

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Volym- och strukturförändringar

Under slutet av 2023 betalades det ut färre adoptionsbidrag än vad försäkringskassan prognostiserade i oktober. Prognosen är nu att mellan 5 och 6

bidrag kommer betalas ut per månad, vilket kan jämföras med föregående prognos på mellan 5 och 8 bidrag per månad.

1:6 Omvårdnadsbidrag och vårdbidrag

Prognos anslag. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Hela anslaget	4 648 175	5 282 341	5 638 644	5 680 994	5 560 245
Därav					
1:6.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	-4 026	500	197	148	99
1:6.2 Omvårdnadsbidrag	4 285 676	4 815 000	5 198 000	5 197 000	5 215 000
1:6.3 Statlig ålderspensionsavgift för vårdbidrag för funktionshindrade barn	0	0	-13 356	-43 646	-170 082
1:6.1 Statlig ålderspensionsavgift för omvårdnadsbidrag	366 525	466 841	453 803	527 492	515 228

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Detaljerade uppgifter om den statliga ålderspensionsavgiften återfinns i bilaga 4. Där finns förutom anslagsbelastning även uppgifter om preliminär avgift, reglering avseende förhållandena tre år tidigare, prognostiserad avgift för respektive år samt en jämförelse med föregående prognos.

1:6.2 Omvårdnadsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	-172 559	-220 559	-507 068	-777 252
Anslag ³	4 113 117	4 767 000	4 911 491 ³	4 926 816 ³	4 951 818 ³
Tilldelade medel	4 113 117	4 594 441	4 690 932	4 419 748	4 174 566
Utfall/Prognos	4 285 676	4 815 000	5 198 000	5 197 000	5 215 000
Avvikelse från anslag	-172 559	-48 000	-286 509	-270 184	-263 182
Avvikelse från tilldelade medel	-172 559	-220 559	-507 068	-777 252	-1 040 434
Högsta anslagskredit	205 655	238 350	245 574 ³	246 340 ³	247 590 ³
Tillgängliga medel	4 318 772	4 832 791	4 936 506	4 666 088	4 422 156
Överskridande av anslagskredit	0	0	261 494	530 912	792 844

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 4,8 miljarder kronor, vilket är 48 miljoner kronor högre än anslagsbeloppet och 221 miljoner kronor högre än tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Bestämmelserna om omvårdnadsbidrag trädde i kraft den 1 januari 2019.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan få omvårdnadsbidrag. Bidraget baseras på den omvårdnad och tillsyn som barnet behöver utöver vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Omvårdnadsbidrag betalas ut längst till och med juni månad det år barnet fyller 19 år.

Omvårdnadsbidraget kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån motsvarar 2,5 prisbasbelopp. Om bidraget avser flera barn kan mer än ett helt omvårdnadsbidrag utgå. När den ansökande har fått ett beslut om omvårdnadsbidrag får hen en retroaktiv betalning för perioden sedan ansökan gjordes.

Analys

Utgifterna för omvårdnadsbidrag påverkas av:

- Antalet barn i befolkningen

- Andelen barn som omvårdnadsbidraget avser
- Utvecklingen för prisbasbelopp
- Omvårdnadsbidragets omfattning
- Retroaktiva utbetalningar

Antalet barn i befolkningen

En faktor som driver utgifterna är antalet barn i befolkningen. Ju fler barn i åldrarna 0–19 år desto mer ökar utgifterna givet oförändrad andel barn som omvårdnadsbidraget avser. För åren 2019 till 2022 ökade antalet barn i åldrarna 0–19 år med i genomsnitt 0,4 procent. För 2023 förväntas antalet barn minska med ungefär 0,2 procent och för åren 2024 till 2027 förväntas antalet barn fortsätta att minska.

Andelen barn som omvårdnadsbidraget avser

Mellan åren 2019 till 2022 ökade andelen barn som omvårdnadsbidraget avser från 0,2 procent till 3,2 procent. Det skedde en större ökning i andel till följd av övergången från vårdbidraget till omvårdnadsbidraget. Övergången är nu klar i antalsprognosen som används i prognosberäkningen antas andelarna i de olika åldersklasserna vara oförändrade. Men blir någon ersättningsnivå mer ofta förekommande på grund av diagnos så ökar andelen barn som omvårdnadsbidraget avser och därmed ökar utgifterna.

Utvecklingen för prisbasbelopp

En annan faktor som driver utgifterna för omvårdnadsbidrag är prisbasbeloppet, då det används till beräkningen av omvårdnadsbidraget. När prisbasbeloppet ökar så ökar också bidraget. Mellan åren 2019 till 2022 ökade prisbeloppet med i genomsnitt 1,3 procent. För år 2023 höjdes prisbeloppet med 4 200 kronor från 48 300 kronor till 52 500 kronor det vill säga en höjning på 8,7 procent. Det är en kraftig höjning och för 2024 höjdes beloppet än kraftigare från 52 500 kronor till 57 300 kronor. Det är en höjning på 9,1 procent. De kraftiga ökningarna i prisbeloppet är en effekt av den högre inflationen. För 2025 förväntas prisbeloppet öka med ungefär 3 procent och för åren 2024 och 2025 förväntas det öka med i genomsnitt 1,5 procent.

Omvårdnadsbidragets omfattning

Om det blir en ändrad fördelning över ersättningsnivåerna kan det påverka utgifterna till exempel om en diagnos berättigade en viss ersättningsnivå och efter ändring i bedömning berättigar samma diagnos en högre ersättningsnivå leder det till att utgifterna ökar. För vårdbidraget var det mindre förekommande med den lägsta ersättningsnivån jämfört med

omvårdnadsbidraget. För omvårdnadsbidraget ökar andelen med lägsta ersättningsnivån över tid.

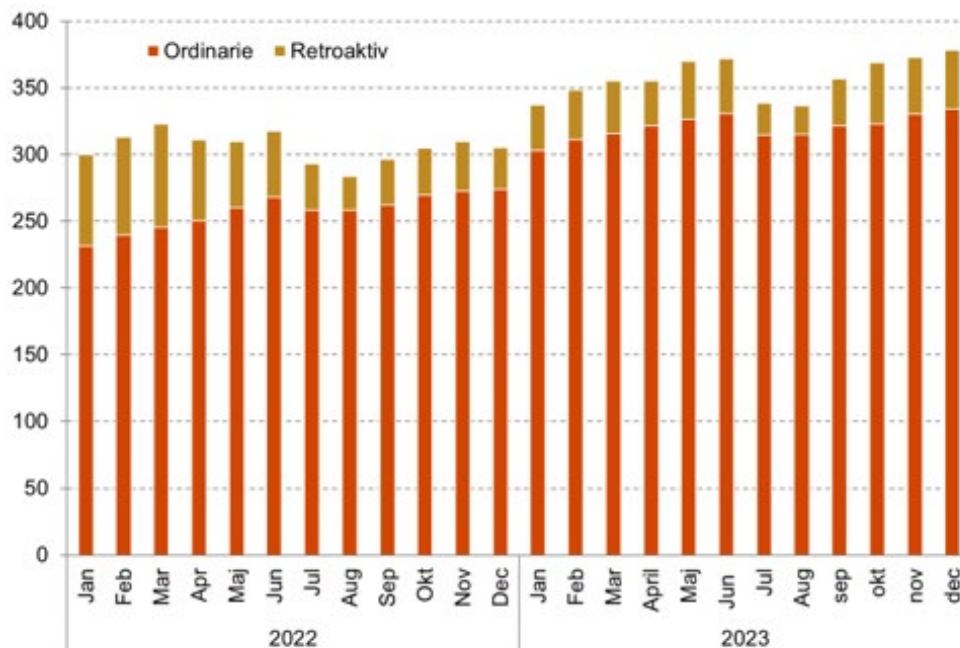
Retroaktiva utbetalningar

Utgifterna drivs också av hur länge mottagarna stått i kö för att få sitt beslut. Väntetiden avgör hur stor den retroaktiva utbetalningen blir. Antal mottagare i december 2022 var ungefär 77 000. I december 2023 var antalet cirka 88 000.

Övergångsfasen mellan vårdbidrag och omvårdnadsbidrag orsakade långa handläggningstider inledningsvis och en kö bildades i handläggningen. Det har inneburit att den andel av utgifterna som bestått av retroaktiv utbetalning tidigare varit hög, men sedan andra halvåret av 2022 har andelen minskat, se figur nedan. Orsaken till minskningen är att handläggningsskön trendmässigt blivit kortare. Även om reformen i princip är utförd i sin helhet, kommer en viss andel retroaktiva utbetalningar att kvarstå, eftersom handläggningstiden för omvårdnadsbidraget beräknas att vara ungefär 90 dagar. Hur utgifterna för omvårdnadsbidraget utvecklas månadsvis är osäkert på grund av de retroaktiva utbetalningarnas fluktuationer. Andelen retroaktiva utbetalningar varierar under året. Den är lägre under sommarmånaderna och kring jul, när produktionen är låg, och högre efter ledigheterna. Under de tre första månaderna 2022 höll verksamheten en hög produktionstakt samtidigt som ledigheter under jul- och nyårshelgen innebar aningen längre handläggningsskøer. Därför landade andelen retroaktiva utbetalningar på i genomsnitt 25 procent månadsvis för första kvartalet 2022. Därefter har andelen retroaktiva utbetalningar minskat. Under sista kvartalet 2023 utgjorde andelen retroaktiva utbetalningar i genomsnitt 13 procent. Andelen har ökat på slutet av 2023.

Utgiftsminskningen i juli månad förklaras av att vissa mottagares barn fyller 19 år under kalenderåret. Det beror på att rätten till omvårdnadsbidrag upphör i juli månad under det år barnet som omvårdnadsbidraget avser fyller 19 år. Sammantaget innebär detta en stabil uppåtgående trend för de ordinarie utbetalningarna, förutom under juni månad då utflödet av 19-åringarna sker, se diagrammet nedan.

Figur 36 Utgifter för omvårdnadsbidrag fördelade på retroaktiva och ordinarie utbetalningar för perioden januari 2022 till och med december 2023. Miljontal kronor.

Osäkerhetsanalys

Försäkringskassan har på grund av kostnadsläget beslutat att vidta ett antal besparingsåtgärder. Dessa kan påverka både handläggningstider och ärendekoerna negativt samt att det framöver blir en högre andel retroaktiva betalningar. Månadsprognoserna kan därför bli mer osäkra.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	4 283 000	4 767 000	4 928 000	4 935 000	4 968 000
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-80 000	-70 000	-69 000
Volym- och strukturförändringar	+2 676	+48 000	+350 000	+332 000	+316 000
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	4 285 676	4 815 000	5 198 000	5 197 000	5 215 000
Differens i 1000-tal kronor	+2 676	+48 000	+270 000	+262 000	+247 000
Differens i procent	+0,1	+1,0	+5,5	+5,3	+5,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025–2027. Det har en sänkande effekt för åren 2025–2027.

Volym- och strukturförändringar

Utfallet av antalet mottagare för 2023 blev högre än prognostiserat. Det gör att prognosen justeras upp för åren 2024 till och med 2027.

1:6.4 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	-1	0	-148
Anslag ³	5 739	499	202 ³	0 ³	0 ³
Tilldelade medel	5 739	499	201	0	-148
Utfall/Prognos	-4 026	500	197	148	99
Avvikelse från anslag	9 765	-1	5	-148	-99
Avvikelse från tilldelade medel	9 765	-1	4	-148	-247
Högsta anslagskredit	286	24	10 ³	0 ³	0 ³
Tillgängliga medel	6 025	523	211	0	-148
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	148	247

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 500 tusen kronor, vilket är 1 tusen kronor högre än anslagsbeloppet och tilldelade medel, men ryms inom medgiven anslagskredit.

Bakgrundsfakta

Vårdbidraget avskaffades den 1 januari 2019 och ersattes med omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Bidraget baserades på en sammanvägning av såväl barnets behov av särskild tillsyn och vård som av föräldrarnas merkostnader. Bedömningen gjordes i förhållande till vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Vårdbidraget betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån motsvarar 2,5 prisbasbelopp. Om bidraget avser flera barn kan mer än ett helt vårdbidrag utgå.

Analys

Utgifterna för vårdbidraget fortsätter att minska i en stadig takt. I december 2023 var det drygt 20 mottagare kvar vilket innebär låga utgifter. Utgifterna för juni till december var negativa vilket kan förklaras av inbetalningar från återkrav. Ett lågt antal mottagare innebär att prognosfelen på månadsbasis kan bli procentuellt stora, likasom prognosjusteringarna. I juli 2023 blev det en procentuellt större minskning då mottagare flödade ut ur vårdbidraget för att barnen fyllde 19 år. Prognosen för åren 2024 till 2027 är osäker

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognosbelopp	-1 800	500	203	0	0
Överföring till/från andra anslagsposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-3	-2	-1
Volym- och strukturförändringar	-2 226	-	-3	+150	+100
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	-4 026	500	197	148	99
Differens i 1000-tal kronor	-2 226	0	-6	+148	+99
Differens i procent	+123,7	0,0	-3,0	0,0	0,0

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

Konjunkturinstitutet har sänkt prognosen för prisbasbeloppet för åren 2025–2027. Det har en sänkande effekt för år 2025–2027.

Volym- och strukturförändringar

Utfallet för 2023 blev lägre till följd av inbetalningar av återkrav även i slutet av 2023. Det gjorde att månadsutfallen blev negativa. Prognosen höjs för åren 2026 och 2027 då det bedöms även bli utbetalningar under de åren.

1:8 Bostadsbidrag

1:8 Bostadsbidrag

Prognos anslagspost. Beloppen anges i tusental kronor

	2023 ¹	2024	2025	2026 ²	2027 ²
Ingående överföringsbelopp	0	0	0	0	0
Anslag ³	5 284 633	4 357 164	3 364 510 ³	3 330 028 ³	3 306 040 ³
Tilldelade medel	5 284 633	4 357 164	3 364 510	3 330 028	3 306 040
Utfall/Prognos	4 255 207	3 677 725	3 048 864	3 135 025	3 133 272
Avvikelse från anslag	1 029 426	679 439	315 646	195 003	172 768
Avvikelse från tilldelade medel	1 029 426	679 439	315 646	195 003	172 768
Högsta anslagskredit	228 231	217 858	168 225 ³	166 501 ³	165 302 ³
Tillgängliga medel	5 512 864	4 575 022	3 532 735	3 496 529	3 471 342
Överskridande av anslagskredit	0	0	0	0	0

¹ Utfall.

² Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

³ Enligt 2024:VP24:1. Hämtad 2024-01-30.

Utgifterna för anslagsposten 2024 beräknas bli 3,7 miljarder kronor, vilket är 679 miljoner kronor lägre än anslagsbeloppet och tilldelade medel.

Bakgrundsfakta

Bostadsbidraget betalas ut till barnfamiljer samt ungdomar som fyllt 18 men inte 29 år. Syftet med bidraget är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Beroende på vilken grupp man tillhör består bidraget av olika delar. Bostadsbidragets storlek bestäms av såväl bostadens storlek och kostnad som hushållets inkomst och sammansättning.

Bostadsbidrag för barnfamiljer består dels av ett bidrag till kostnaden för bostaden, dels av särskilda bidrag för hemmavarande barn eller barn som bor växelvis samt umgängesbidrag för tidvis boende barn. Bostadsbidrag till hushåll utan barn (ungdomshushåll) består däremot endast av bidrag för kostnaden för bostaden.

Under andra halvåret 2020, 2021 och 2022, samt första halvåret 2023 fanns ett tilläggsbidrag på 25 procent av det ordinarie bostadsbidraget för barnfamiljer. För andra halvåret 2023 och första halvåret 2024 finns ett tilläggsbidrag på 40 procent.

Analys

Under 2022 och 2023 har utgifterna minskat för det ordinarie bostadsbidraget, bidraget exklusive tilläggsbidraget. Historiskt har antalet mottagare minskat medan medelersättningarna ökat, men under denna period har ordinarie medelersättning och antal mottagare minskat parallellt. Denna utveckling har avvikit från vad som förväntas givet makrobilden. En hypotes är att normaliseringsfasen efter pandemin var mer utdragen och kraftigare än väntat.

Utöver det ordinarie bidraget finns det ett tilläggsbidrag, vilket har höjts och förlängts i flera omgångar, senast i budgetpropositionen för år 2024³⁹ där regeringen föreslog att tilläggsbidraget för barnfamiljer på 40 procent förlängs och lämnas oförändrat till och med juni år 2024.

Centrala nyckeltal för bostadsbidraget

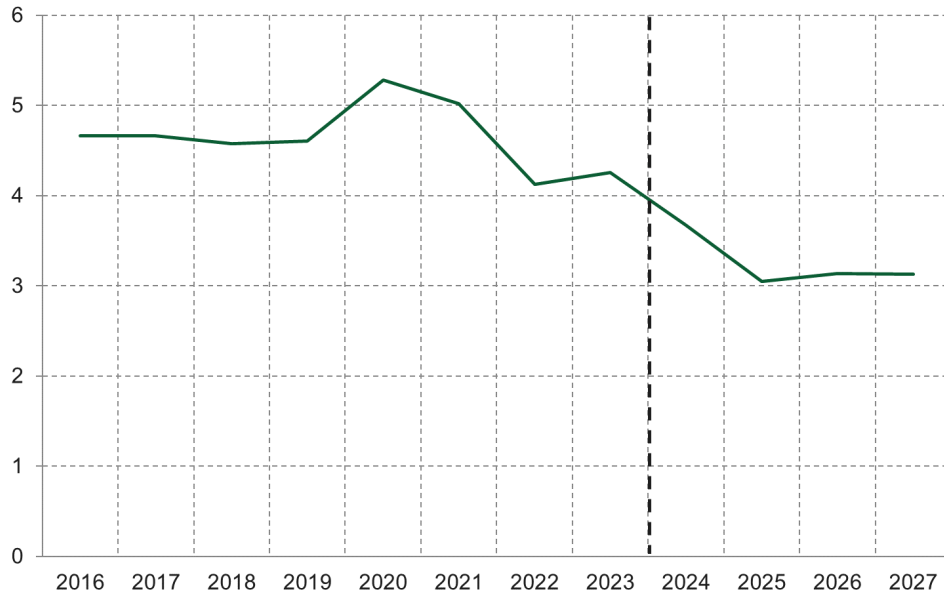
	2023	2024	2025	2026	2027
Genomsnittligt antal barnhushåll	109 009	103 466	99 197	95 932	92 168
Genomsnittligt antal unghushåll	19 362	17 832	16 754	15 677	14 600
Medelersättning barnhushåll	3 562	3 192	2 701	2 751	2 800
Medelersättning unghushåll	957	946	950	954	958
Förändring av utgifter sedan föregående år	3%	-14%	-17%	3%	0%
Barnhushållens andel av utgifterna	95%	95%	94%	95%	95%
Unghushållens andel av utgifterna	5%	5%	6%	5%	5%

Den största delen av bostadsbidraget betalas ut till barnfamiljer. Medelersättningen för barnhushåll väntas minska under 2024, framförallt som ett resultat av att det är en kortare period med tilläggsbidrag. Därefter beräknas medelersättningen för barnhushåll att öka svagt. Medelersättningen för ungdomshushåll väntas minska 2024 för att sedan öka under resten av prognosperioden.

³⁹ Regeringen. *Regeringens proposition 2023/24:1*. Budgetpropositionen för 2024.

Figur 37 Utgifter för bostadsbidrag. Prognos från och med 2024

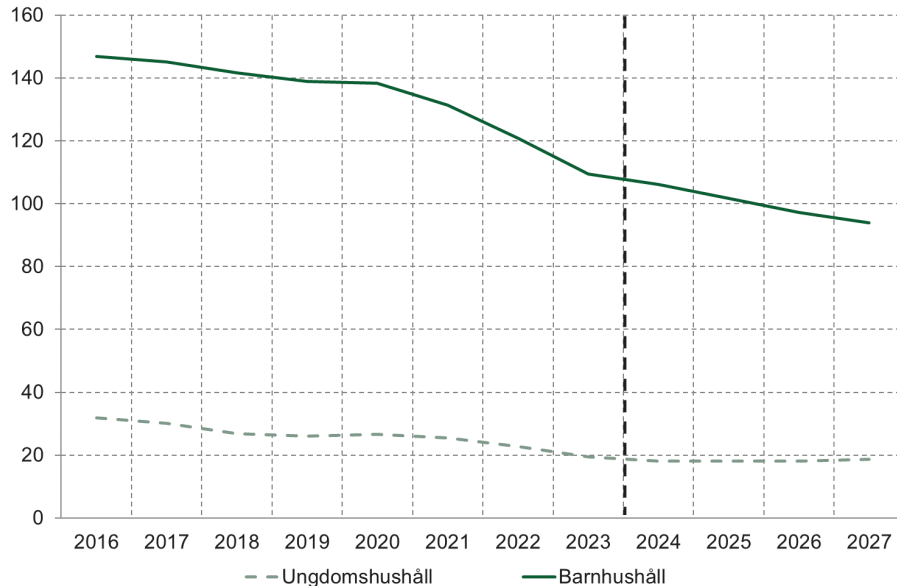
Miljarder kronor, årsdata 2016–2027.

Utgifterna väntas minska åren 2024 och 2025, dels på grund av att antalet barnhushåll minskar, men även till följd av att tilläggsbidraget gäller en kortare period 2024 och antas utebli 2025. Under åren 2026 och 2027 beräknas effekten av de ökande medelersättningarna i stor grad ta ut den sänkande effekten av ett fortsatt minskande antal barnhushåll.

Figur 38 Antal hushåll med bostadsbidrag. Prognos från och med 2024.

Tusental, årsdata 2016–2027.

Under år 2022 och 2023 minskade antalet mottagare relativt kraftigt. Minskningen väntas vara planare kommande år.

Osäkerhetsanalys

Beroende på det makroekonomiska läget, där flera faktorer drastiskt förändrades år 2022 och 2023, och fortsätter att förändras, finns det en extra stor osäkerhet för bostadsbidraget.

Det typiska för bostadsbidraget är att utgifterna ökar vid svåra ekonomiska tider, vilket ökningen av ordinarie utbetalningar under coronakrisen också bekräftar. Men för den ekonomiska situation vi är i nu är bilden mer tvetydig. Bostadsbidragets olika gränser och regler är satta nominellt och inte bundna till något prisindex. Därmed förväntas inte en sämre ekonomisk situation, som är ett resultat av hög inflation, följas av en höjning av antalet mottagare eller medelersättning. Detta bekräftas också av den nuvarande utvecklingen, där utgifterna gått ner under 2022 och 2023 samtidigt som inflationen varit historiskt hög.

Men den kraftiga minskningen under 2022 och 2023 har dock ändå avvikit från den mer plana utvecklingen som prognostiserats och vad makrobilden har förutsett, vilket även innebär en osäkerhet för hur bidraget kommer att utvecklas framgent. En hypotes är att normaliseringsfasen efter coronapandemin var mer utdragen och kraftigare än väntat och att den utveckling som setts från 2021 egentligen bara var början på processen.

Det är några faktorer som pekar på en fortsatt minskning i utgifterna. Eftersom vissa andra förmåner än bostadsbidraget är bundna till utvecklingen av prisbasbeloppet, kommer dessa öka i nominella termer, vilket kan leda till att många inte längre kvalificerar för bostadsbidrag. Även nominella löneökningar kan innebära att personer som tidigare varit kvalificerade för bostadsbidrag inte längre är det eller får lägre belopp.

Parallellt med detta väntas dock kraftiga höjningar av hyror, vilka har en ökande effekt på utgifterna. Det finns även en risk att eventuella konkurser, uppsägningar och uteblivna nyanställningar under lågkonjunktur kommer leda till fler arbetslösa, som därigenom kan bli aktuella för bostadsbidrag.

Regeringen skriver i budgetpropositionen för år 2024 att de under år 2024 kommer att lägga fram ett förslag om att bostadsbidraget ska beräknas på månadsvisa inkomstuppgifter från Skatteverket. Införandet föreslås att ske år 2026. Försäkringskassan har fått utökat förvaltningsanslag 2024–2026 för att kunna förbereda verksamheten på införandet. Syftet med förslaget är att minska felaktiga utbetalningar och skuldsättning.

Om förslaget genomförs skulle det påverka återkraven och de direkta utbetalningarna. Det väntas även ha en höjande effekt på antalet sökande, om personer som tidigare undvikit att söka bidraget på grund av risken för återbetalning nu gör det när risken minskat.

Besparingarna som skett hos Försäkringskassan och andra myndigheter kan påverka handläggningarna, vilket i sin tur kan leda till att ärenden behandlas senare än väntat. Detta ska inte påverka utgifterna totalt sett, men kan leda till att utbetalningar kommer senare. Det finns en icke försumbar risk att betalningar som ska ske under andra halvåret 2024 istället kommer att betalas ut under 2025.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i oktober 2023. Beloppen anges i tusental kronor.

	2023	2024	2025	2026 ¹	2027 ¹
Föregående prognos-belopp	4 354 786	3 921 111	3 303 600	3 373 314	3 374 296
Överföring till/från andra anslagposter	-	-	-	-	-
Ändrade makroekonomiska antaganden	-	-	-2 416	+26 700	-3 298
Volym- och strukturförändringar	-99 579	-243 386	-252 320	-264 989	-237 726
Regelförändringar	-	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-	-
Ny prognos	4 255 207	3 677 725	3 048 864	3 135 025	3 133 272
Differens i 1000-tal kronor	-99 579	-243 386	-254 736	-238 289	-241 024
Differens i procent	-2,3	-6,2	-7,7	-7,1	-7,1

¹ Prognoser är osäkra. Osäkerheten ökar ju längre tidshorisont som prognosen avser.

Ändrade makroekonomiska antaganden

KI:s prognos för hyror har nu förlängts från 2024 till 2025, och förändringen 2025 är lägre än värdet som estimerats i vår förra prognos. För 2026 och 2027 väntas förändringstakten från 2025 hålla i. KI:s prognos för disponibel inkomst är sänkt jämfört med deras föregående prognos. Den förändrade makroekonomiska bilden har en marginellt sänkande effekt på prognosen 2025 och 2027, men en höjande effekt 2026.

Volym- och strukturförändringar

De senaste månaderna har den minskande trenden hållit i och varit starkare än prognostiserat. Som ett resultat har även specifikationer i regressioner setts över. Utfallen och justeringarna har en sänkande effekt på prognosen.

Förändring av prognosmodell

Unghushållen estimeras nu med enbart tidsserieregession istället för den tidigare metoden med en tidsserieregession och en makromodell. Detta då ett antal avvikande värden gör att makromodellen för unghushållen inte är tillräckligt robust.